
Section 3.

**Foreign languages as
means for professional
training of specialists
(theory and practice).**

Section 3.
*Foreign languages as means for professional training
of specialists (theory and practice)*

Nataliia SHULHA

RELEVANCE OF ENGLISH AS MEDIUM OF INSTRUCTION IN
UKRAINIAN UNIVERSITIES

Magda AJTAY-HORVÁTH

REVISITING OLD DISCIPLINES: THE POTENTIALS IN STUDYING
LITERARY TRANSLATION

Людмила ГОЛУБНИЧА, Наталія ПОПОВА

СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В
НАЦІОНАЛЬНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Вікторія КОЛІСНИК

ФОНЕТИЧНА СКЛАДОВА ІНШОМОВНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ
ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ

Інна ЧЕМЕРИС

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ ЗАСОБАМИ
ІНШОМОВНИХ ПЕРІДИЧНИХ ВИДАНЬ

Svitlana MURAVSKA, Liudmyla HERASYMENKO

ENHANCING FUTURE AVIATION SPECIALISTS' SPEAKING SKILLS BY
MEANS OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES

Inna NESTERENKO

PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGES TEACHING

Віра СВИРИДІОК

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ: СТРУКТУРА І ЗМІСТ

Зульфья Сарбаевна БЕЙСЕНОВА

ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ РУССКОМУ ЯЗЫКУ В ФОРМИРОВАНИИ
ЛИЧНОСТИ КОМПЕТЕНТНОГО СПЕЦИАЛИСТА

Inna SAKHNEVYCH, Nadiya TYMKIV

ENGLISH IN MEDIA LITERACY: FAKE NEWS AS A CHALLENGE OF TODAY

Meruert Mukhtarkyzy KASKYRBAEVA

PROFESSIONALLY-ORIENTED ENGLISH LANGUAGE TEACHING

Gulmira SHTATBAYEVA

FORMATION OF STUDENTS ' ABILITY TO COMMUNICATE IN A FOREIGN LANGUAGE THROUGH THE USE OF A COMMUNICATIVE APPROACH IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Инна КОНДРАТЬЕВА

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ЮРИСТА-МЕЖДУНАРОДНИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ УВО

Yevheniia DOVZHENKO, Svitlana TSYMBAL

THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN FOREIGN LANGUAGE FOR TRAINING FUTURE SPECIALISTS

Yuliya ARKUSHINA

LATEST EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF ENGLISH LANGUAGE STUDY BY FUTURE LAW SPECIALISTS

Наталя СОРОКА

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК БАЗОВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Yaroslav CHERNIONKOV

FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE ACTIVITY IN TERMS OF DISTANCE EDUCATION AT NON-LINGUISTIC FACULTIES

Наталія МАЙЄР

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР

Алла САВИЦЬКА

КОНЦЕПЦІЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗСУ

Оксана ДУДІНА

ОГЛЯД МЕТОДИК ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В МЕДИЧНИХ
УНІВЕРСИТЕТАХ КИТАЮ

Лариса СТРЕЛЬЧЕНКО

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК
ІНОЗЕМНОЇ

Тетяна ІЩЕНКО, Валерія БЄЛОВА

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРІОРИТЕТИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Світлана КОСТЮК

ВПЛИВ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО КОМПОНЕНТА НА ФАХОВУ
ПІДГОТОВКУ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРОЦЕСІ
ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анастасія ТРОФИМЕНКО

ЗДІЙСНЕННЯ УСПІШНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК
СТРАТЕГІЧНА МЕТА НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ
НЕМОВНОГО ВИШУ

Марина ЗОСИК

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЕ УСЛОВИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ИНТЕРАКТИВНОГО
ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ-
МЕЖДУНАРОДНИКОВ

Віолетта ЮХИМЕНКО

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ ДЛЯ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В
АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ КУРСАНТІВ З
ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Оксана ІВАЩЕНКО

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ

Лілія ЗЕЛЕНСЬКА, Світлана ТИМЧЕНКО

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ АДЕКВАТНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АВІАФАХІВЦІВ

Marta LACKOVÁ

A CORPUS INVESTIGATION OF DETERMINATION MEANS APPLIED WITH ETYMOLOGICALLY DIVERSE TERMS

Perne МАКРАЛ

EDUCATIONAL INTERNET RESOURCES IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Aruzhan KOISHYBEK, Gauhar SEGIZBAEVA

USING INTERNET RESOURCES AT THE LESSONS OF ENGLISH

Оксана СТОЛЯРЕНКО, Олена СТОЛЯРЕНКО, Людмила МАГАС

УДОСКОНАЛЕННЯ МОВНИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Наталья МИХАЙЛЮК, Олена БАЛАСАНЯН

ІНОЗЕМНА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДЛЯ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

Марина БІЛОЦЕРКОВЕЦЬ

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННИХ КУРСІВ НА ПЛАТФОРМІ MOODLE

Mariia ALEKSIIEVA

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF MEDICAL STUDENTS

Valentyna RYBIAK

DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS IN THE ESP CLASSROOMS AS A MEANS OF FORMING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MILITARY AVIATION ENGINEERS

Катерина БАБЕНКО

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

RELEVANCE OF ENGLISH AS MEDIUM OF INSTRUCTION IN UKRAINIAN UNIVERSITIES

Nataliia SHULHA (Kropyvnytskyi, Ukraine)

In the 21st century use of English language is considered a regular life skill, not a special accomplishment. It gives professionals ability to process larger amounts of information than offered in their native languages. Current globalization tendencies in workflow and recruitment development have led to an increased demand for English language skills across all educational sectors as graduates need enhanced English proficiency to work or study overseas. Thus, improving general language level among university staff and students will facilitate academic exchange, internship, harmonize structures of degree programs, attract foreign students, and consequently enhance Ukraine's resilience and interconnectedness with the world [4].

Implementation of English as a medium of instruction (EMI) in universities in countries where English is not an official language has become an indicator of a major development of higher education. Universities offering master's programs in English have demonstrated a significant growth in ratings at graduate level. Due to expansion of online education mode caused by COVID 19 pandemic, many universities have launched distance programs with EMI for international recognition.

Researchers suggest that "EMI education posed staffing challenges, as teachers were either language experts with low content knowledge or were content experts with anxiety about their English language skills". Moreover, for many professional curricula, obtaining textbooks and other print resources in English have become a major challenge. Adjusting existing course materials for usage in EMI classes is a time consuming and difficult process. Without initial EMI trainings educators view it as mere translated version of regular classes (lectures, seminars, practical). Interactive and student-oriented teaching methods should be applied to help students not only learn content in a foreign language but to adapt to new learning environment. Administration should consider the challenges of implementing EMI courses among which are required smaller student groups; extra

English courses for content teachers to improve their fluency; considering more time for preparation as a “teaching load”; “assistant program” with language experts helping developing the course and syllabi and presence during first EMI classes, etc. [2].

Regardless of common perception that improving EMI teachers English level is the most important, the change of teaching methods have more influence on learning facilitation. Student-centered approach used in EMI can benefit both teachers and students. It presupposes an increased level of student’s responsibility, as they rely less on teachers’ English proficiency and thus become more active in learning process. In such course they receive an opportunity not only to improve their listening and reading skills but also speaking and writing due to transition from teacher-centered lecturing style [5].

The conditions for providing EMI courses need to ensure that the communicative competence of teachers and students is important but not crucial providing the appropriately selected content of teaching and innovative organization of instruction. It is obvious that EMI teachers should be specially trained not only in English for Specific Purposes but essentially in curricula/ materials design. Courses should be tailored to the students’ not very high language proficiency. They should motivate the students to more confidently use a foreign language in situations simulating real-life professional communication. The focus, therefore, should be placed on the improved and updated methodology of course delivery which should primarily include more interactive and informal formats of teacher-student interaction [3].

Ukrainian universities possess autonomy in key decision-making. If their major goal is internationalization by implementing EMI institutional policy it is important to come up with a well-developed plan and set the targets. Baseline research conducted for the project “English Languages for Universities” by British Council and Ministry of Education and Science of Ukraine in 2014-2016 suggested that setting EMI targets of percentages of courses taught in English for departments/institutes/staff at undergraduate, Master’s and PhD levels and

developing EMI guidelines Policy on English language websites, literature and signage are among significant indicators of internationalization development [1].

Therefore, for effective transition to EMI courses at the universities not only special trainings for teachers should be organized, but constant institutional support, team work of all stakeholders and teacher motivation should be provided.

REFERENCES

1. Род Болайто та Річард Вест. Інтернаціоналізація українських університетів у розрізі англійської мови: Проект «Англійська мова для університетів». URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/2017-10-04_ukraine_-_report_h5_ua.pdf (дата звернення 09.01.2021).

2. Bridget A Goodman. Implementing English as a medium of instruction in a Ukrainian University. *Challenges, adjustments, and opportunities, International Journal of Pedagogies and Learning*. P. 130-141. DOI: 10.1080/18334105.2014.11082026.

3. Kvasova, Olga & Westbrook, Carolyn & Westbrook, Kevin. Provision of English-medium instruction: trends and issues. *Ars Linguodidacticae*. P. 11-21. DOI: 10.17721/2663-0303.2020.5.02.

4. Simon Bong. The impact of the English for Universities Project on ESP and EMI in Ukrainian higher education. Final Report. 2019. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/efu_impact_report_.pdf (дата звернення 07.01.2021).

5. Thi Kim Anh Dang, Gary Bonar & Jiazhou Yao. Professional learning for educators teaching in English-medium-instruction in higher education: a systematic review. *Teaching in Higher Education*. DOI: 10.1080/13562517.2020.1863350.

REVISITING OLD DISCIPLINES: THE POTENTIALS IN STUDYING LITERARY TRANSLATION

Magda AJTAY-HORVÁTH

(Nyíregyháza, Hungary)

Keywords: transcultural context, interdisciplinary approach, parallel reading

1. Two years ago the subject of Literature and Translation was introduced in the curriculum of BA studies in English at the University of Nyíregyháza, Hungary. The step was justified by a number of practical and professional reasons. The method implies the parallel close reading of English or Hungarian literary source texts translated into Hungarian or English target texts respectively, followed by text interpretation, contrastive stylistic and pragmatic analysis performed both in case of the source and target text. The method activates a highly interdisciplinary approach implying literary studies, stylistics, prosody, hermeneutics, pragmatics, intercultural studies and translation studies.

2. The most general benefit of the method, which can be well carried out in group work, pair work but also individually or in forms of seminar debates, consists in drawing attention on certain texts of high value by placing them in transcultural contexts. Literary translations can also be regarded as manifestations of genetic or typological contacts between two or several literatures. Genetic contacts imply direct contacts between the creative art of two or several authors manifested in literary pieces. In this case the translator, a poet himself, finds inspiration in the source poem for his own original creation. Literary trends and styles were transmitted from one culture to another through translations: the spread of symbolism, aestheticism, naturalism are telling examples in this respect. Obviously, genetic contacts can hardly be separated by typological congruencies in two or several literatures in cases when two or several alike social-economic environments produce the conditions for similar (typical) literary features. Thus, for example, the industrial revolution generated realistic, naturalistic working class novels in all European literatures.

2.2 Reading a translation or several translations of the original text stimulates hermeneutic responses shedding light on how the translator understood and interpreted the text. Thus students have to acknowledge the phenomenon

encountered in theory of literature according to which texts are open artifacts to different interpretations, and meanings are never definite but they are dynamic manifestations of a process of understanding. “Interpretation is an art of reconstructing. Interpreters do not decode poems; they make them (Fish 1982).” A similar idea is expressed by Widdowson when he states that “Meanings are residing within the text and interpretation is a matter of recovering them. (...). What a poem expresses is not the end product of thinking but rather the process of thinking itself, the experience of exploring ideas beyond the chartered limits of logic and common sense” (Widdowson 1992: 50).

Placing several translations produced in different ages against the source text (English Romantic poems, or Shakespeare’s works for example) also proves clearly that translations are more flexible than their canonical, original sources. This is the reason why Shakespeare is retranslated in different periods, renewed and adapted to the taste of the contemporary readership or audience. A more contemporary example proving the need for refreshing original texts is J.D. Salinger’s *Catcher in the Rye* (1945-46) which was translated again into Hungarian in 2015 following its first translation dated in 1946. The need for the retranslation of this iconic texts was explained by the elusiveness of slangs which were no longer familiar to the contemporary young readers. Thus, the relationship between the original literary works and their translated version(s) form a rich system of intertextual web where texts mutually generate meanings. There is evidence for the fact that the interest in a native piece of literature is spurred by the good quality of its translation into a foreign language. Students are curious about those features of the text that aroused the interest of the translator and the target language readership. In case of Hungarian, a language which is spoken by relatively few people, translation is of vital importance since only through translations can Hungarian literary pieces gain attention on international level and may also become marketable. Similarly, the cultural isolation of Hungarians, due to language, can be relieved by the import of foreign literatures (cultures) through permanent and good quality translations.

2.3 Studying original literary texts and their translations in a parallel way can enhance the understanding of the dynamics of translating metaphors involving a cognitive approach (Lakoff and Johnsen). According to this theory, during the process of translation, the translator activates different shades of meaning within the same scheme (frame of concepts), creating conceptual shifts which are often motivated by cultural differences and not merely by the creativity of the translator. The translated poem, as a structure of associations, can, on the one hand, multiply or simplify the possible meaning potentials embodied in the source text, and, on the other hand, can expand the range and the mode of expression in the target language. The methods used in stylistic text analysis are productive tools in comparative translation research. Due to its interdisciplinary and multidisciplinary nature, stylistics is suitable for accommodating new theories of linguistics, including the integration of the results of cognitive linguistics, corpus linguistics, and critical discourse analysis.

2.4 The body of poems used for comparative research on the seminars come from an active website entitled *Hungarian in Babel* (Magyarul Bábelben) which publishes practically all the available Hungarian translations by any foreign author and all the available translations of poems by Hungarian authors. The number of the translated poems is constantly increasing. Another benefit of the website is that a poem, regardless of its source language, may have translations coming from different authors and different periods. Thus a time-line approach can be applied when studying different translations which yield relevant features regarding the history of style, the fashion of expression in different periods. Moreover, translations of the same source text into different languages are also available, which, if there are students in the group who understand more than one foreign language, give the possibility to perform a comparative reading and to realize the versions (differences) of interpretation in several languages. The Hungarian source texts belonging to different periods can be compared with their English translations, focusing on how individual linguistic inventions (metaphors, symbols, idiosyncrasies) can be transferred into the target language poem and

observing whether the proper linguistic solution applied is influenced by the target language culture or not. The approach can be applied in both directions.

At this point we can also touch upon the impact of translations on national languages. The greatest Hungarian poets and artist felt their responsibility to translate world literature into Hungarian at least for two reasons: on the one hand in order to keep Hungarian readership up-to-date with the world trends in literature, on the other hand to expand the range of their language skills. Literary translations are always included in the complete work of the authors and they are regarded organic part of their oeuvre. Due to the characteristics of Hungarian, which is an agglutinating language with stress always laid on the first syllable of the lexical units, it is capable to accommodate every kind of prosody: syllabic, accentual, accentual-syllabic. This explains why the Hungarian translation tradition requires faithfulness to the form (rhythm, meter, rhyme, stanza patterns) of the original source language poems. Moreover, studying versions of translations, the notion of the phenomenon of naturalization or domestication can also be demonstrated, the use of the techniques to minimize the strangeness of the text and to adjust it as closely as possible to the traditions of the target language readership and culture.

2.5 Parallel readings may also provide corpus for studying lexical and grammatical shifts applied in the process of translation such as substitution, concretization, generalization, antonymic translation, omission, addition, grammatical substitution, metaphorical translation, modulation, transliteration, transposition, sentence fragmentation, compensation etc.

While practicing parallel reading we will definitely encounter realia, lexical units with no equivalent that provide an exotic, foreign note to the translation, if they are left unchanged, or produce lexical gaps (lacuna) if they are simply left out. Realia (geographic, ethnographic, political, social and linguistic like puns, palindromes, idioms) challenge translators' linguistic and cognitive resourcefulness to the greatest extent. We cannot completely agree with Robert Frost, according to whose aphorism "Poetry is what gets lost in translation" because there is empirical evidence that new

poetry of equal beauty is often born as an end product of translation in which losses are carefully compensated by gains.

Not only poems, but fictional narratives or passages from fictional narratives can also be used for the purpose. Besides the obvious benefit of enriching vocabulary in the target language, the parallel reading can focus on the phenomena a literariness, underlying themes, motifs and archetypes. The scope of the seminars may be enriched by observing cross cultural or transcultural aspects. Imre Kertész's¹ novel, *Kaddish for an unborn child* (translated from Hungarian by Tim Wilkinson, published in 2004), an essay novel, an interior monologue, is convenient for parallel reading offering the opportunity to place the text among other pieces dealing with the trauma of the holocaust. Inter-literary associations, relationships or communication (Đurišin 1991) might prove a productive method in educating readers.

3. The material assigned for reading has to be carefully chosen not to intimidate students and achieve results which are contrary to our aims. Shorter poems, contemporary poems, contemporary fictional narratives are highly recommended because they might be more familiar to young readers both in content and form.

As a follow-up activity students may be encouraged to translate themselves and to practice their translation skills, the most productive and complex foreign language skill. The activity might yield unexpected positive results when tutors and students often realize that the limit of their skills and interest is much wider than they would have previously ever imagined.

I believe that the multiple approaches touched upon above have proved convincingly that the practice of reading original canonical texts and their translation has complex benefits especially in a time, when in a global world, the need of the intercultural mediation, within that the lingua culture, is gaining importance, and

---

¹ Kertész, Imre, Hungarian author, Nobel Prize winner in Literature (2002), for writings that uphold the fragile experience of the individual against the barbaric arbitrariness of history."

when young people find less and less enjoyment in reading and possess insufficient skills of approaching, dealing and understanding the nature of literary communication.

REFERENCES

1. Āurišin, Dionyz 1991. Artistic Translation in the Interliterar Process. *Language and Cultures in Translation Theories*. Volume 4, Number 1, 1st Semester.
2. Fish, Stanley 1982. *Is There a Text in This Class? The Authority of Interpretive Communities*. Kinde Edition.
3. Lakoff, George–Johnsen, Mark 2003. *Metaphors we Live by*. Chicago: The University of Chicago Press.
4. Robinson, Peter 2010. *The Poetry of Translation*. Liverpool: Liverpool University.
5. Widdowson, Henry 1992. *Practical Stylistics: An Approach to Poetry*. Oxford: Oxford University Press.

СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Людмила ГОЛУБНИЧА (Харків, Україна)

Наталія ПОПОВА (Харків, Україна)

В умовах глобалізованого світу розвинена міжкультурна компетентність стає необхідною якістю сучасної людини. Про актуальність міжкультурної комунікації наголошується компетентними органами Європейського Союзу, адже вона вважається одним із факторів підґрунтя сталого розвитку європейської спільноти [1].

Розвиток міжкультурної компетенції в наших національних університетах має свою специфіка, яка полягає в тому, що викладачі

англійської мови не є носіями мови, а є такими ж українцями, як і студенти, з тією лише різницею, що викладачі володіють англійською мовою, викладають її в Українських вищих закладах освіти та готують студентів до міжкультурної комунікації. Саме викладачі є основним джерелом комунікації для студентів, тобто викладачі, як і студенти належать до однієї національної культури. Іншими словами, навчання іноземної мови здійснюється поза реальним мовним середовищем, далеко від справжньої рідної культури мови, що вивчається.

Отже, не варто навіть говорити серйозно про елементи акультурації у викладанні іноземної мови. Акультурація передбачає засвоєння культури людиною, яка в ній виростає, тому що будь-яка людина може пізнати та засвоїти вихідні знання, але прийняття світогляду, характерного для певної культури, на основі якого відбувається вербальне спілкування, є набагато складнішим завданням [2].

Крім того, до особливостей міжкультурної комунікації в ситуації національних університетів можна віднести паттернування, що розуміється як відтворення стереотипу поведінки носія мови, як наслідування національної культурної моделі [2]. Завдання викладача університету – навчити студентів адекватно спілкуватися з представниками інших культур, а не стати лише якнайближчим відтворенням носія мови.

Тому в процесі міжнародного спілкування важливо приділяти значну увагу зіставленню національної культури з культурою цільової мови. Саме в такому випадку комунікація стає міжкультурною.

Існує думка, що міжкультурна комунікація можлива навіть у тих випадках, коли її учасники не мають достатніх базових знань [3]. Проте, на нашу думку, таке спілкування навряд чи буде успішним та ефективним, а тоді й мови про достатній розвиток міжкультурної компетентності взагалі не може виникати.

Без сумніву, без базових знань, спільних для учасників спілкування, достатня успішна комунікація неможлива. На нашу думку, таке спілкування може призвести до серйозного культурного конфлікту, а його учасники

можуть опинитися в неприємній ситуації з некоректно, а часом і вороже зрозумілим феноменом іноземної культури, особливо якщо конфлікт з культурою відбувається опосередковано, а не особисто (наприклад, через Інтернет).

Виявлено ще один компонент розвитку міжкультурної компетентності – це виховання м'яких навичок [4], таких як: почуття такту, толерантності, позитивного ставлення до іншої мови, культури, до людей, які розмовляють цією мовою.

Отже, на нашу думку, для того, щоб іноземна мова сприймалася не як чужа для нас, а як притаманна іншому народу і культурі, процес адекватного розвитку сприйняття має включати вивчення

1) особливостей мовленнєвої поведінки з представниками інших культур у міжособистісному спілкуванні, наприклад, у туристичній поїздці, у молодіжному центрі за кордоном тощо;

2) вивчення еквівалентної та безеквівалентної лексики;

3) культурна інформація;

4) способи передачі реалій з рідної мови на іноземну.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кузнецова О.Ю. Технологічна модернізація у вищій освіті. Теорія та методика навчання та виховання. 2018. Вип. 43. С. 185-195.

2. Holubnych, L., Kostikova, I., Soroka, N., Shchokina, T., & Golopych, I. (2021) Intercultural Competence Development at Universities. Postmodern Openings, 12(1 Sup 1), 200-214. <https://doi.org/10.18662/po/12.1Sup1/279>

3. Holubnych, L., Kostikova, I.I., Leiba, O., Lobzova, S., & Chornovol-Tkachenko, R. (2019). Developing Students' Intercultural Competence at the Tertiary Level . Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 11(3), 245-362. <https://doi.org/10.18662/rrem/149>

4. Kostikova, I., Holubnych, L., Girich, Z., & Movmyga, N. (2021) Soft Skills Development with University Students. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 13 (1), 398-416. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.1/378>

ФОНЕТИЧНА СКЛАДОВА ІНШОМОВНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ

Вікторія КОЛІСНИК (Черкаси, Україна)

Підготовка майбутніх фахівців у галузі комп'ютерних наук вимагає не лише міцних фахових знань, а й передбачає готовність до використання іноземної мови для досягнення професійних цілей. Здебільшого це стосується англійської мови. Пошук інформації, ознайомлення з новими технологіями, розробками і досягненнями інших спеціалістів закордоном можливий лише за умов пристойного володіння мовою. Тому навчання іноземної мови покликане забезпечити якісну підготовку програмістів. Задля досягнення кращих результатів навчання ми застосовували особистісно орієнтоване навчання у викладанні англійської мови.

У межах підсумкового зрізу ми дослідили динаміку рівня знань студентів експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) груп через поєднання тестових і творчих завдань, які охоплювали три складові вивчення мови: лексичну, граматичну й фонетичну [1].

Так, фонетична складова підсумкового зрізу включала вправи на позначення «німих» букв, встановлення вимови літер «с» і «g», визначення вимови закінчення «s/es» у множині іменників і закінчення «ed» у дієсловах, добір та доповнення омонімів, використання подібних буквосполучень al/ar, or/aw, u/o, gh/f. Дані подаємо в таблиці 1, де АЧ – абсолютне число.

Таблиця 1

Виконання майбутніми інженерами-програмістами фонетичних завдань підсумкового зрізу

Завдання	Правильні відповіді			
	ЕГ		КГ	
	%	АЧ	%	АЧ

1. Позначити «німі» букви у термінах	77,8	168	65,9	139
2. Встановити вимову літер «с» і «g» в лексичній професійного спрямування	82,8	179	67,8	143
3. Визначити вимову закінчення «s/es» у множині іменників-термінів	33,8	73	21,8	46
4. Визначити вимову закінчення «ed» у дієсловах професійного спрямування	47,2	102	24,2	51
5. Вибрати омоніми до вказаних термінів	76,8	166	53,1	112
6. Доповнити омоніми-терміни	62	134	61,1	129
7. Вставити буквосполучення «ee/ea» у лексичні одиниці фахового спрямування	87	188	84,8	179
8. Вставити буквосполучення «og/aw» у лексичні одиниці фахового спрямування	87	188	84,8	179
9. Вставити буквосполучення «gh/f» у лексичні одиниці фахового спрямування	87	188	82,9	175

Як видно з отриманих результатів, показники експериментальної групи за кожним завданням перевищують дані контрольної групи. Це можна пояснити звичністю виконання таких вправ студентами досліджуваної групи порівняно з однокурсниками. Останніх навчали різні викладачі, не завжди застосовуючи ідентичну методику викладання. Крім того, лексеми з «німими» літерами й омоніми головним чином не розглядаються на заняттях через відсутність достатнього рівня підготовки студентів. Ми використовуємо ці аспекти для активізації пізнавального інтересу й розкриття привабливості дослідження мови як своєрідного об'єкту вивчення.

Отримані дані свідчать, що студенти назагал знають слова з «німими» буквами (77,8 % у ЕГ і 65,9 % у КГ правильних відповідей) й мають навички правильної вимови літер «с» і «g» (82,8 % у ЕГ і 67,8 % у КГ). Найлегшим виявилось завдання з написання подібних буквосполучень: від 82,9 % у КГ до 87 % респондентів у ЕГ успішно справились із завданням.

Дещо складнішим виявилось завдання з початкового етапу вивчення англійської мови, що вимагало певних фонетичних знань вимови закінчення «s/es» у множині іменників. Лише 54,2 % у ЕГ і 21,8 % у КГ справились з ним.

Проаналізувавши матеріали підсумкового зрізу, робимо висновок, що не зважаючи на наявність певних проблем, відбулися позитивні зміни в навчальному й психологічному аспектах освітньої діяльності майбутніх інженерів-програмістів.

Характерно, що упродовж викладання іноземної мови стали очевидними позитивні зрушення завдяки застосуванню особистісно орієнтованого підходу до навчання. Одні проявляються значною частиною правильних відповідей, інші – великим відсотком виконання різних завдань. Студенти стали впевненішими у своїх силах. Звичайно, залишається чимало проблемних аспектів у правописі, вимові закінчень і граматиці, які потребують додаткового розгляду, але загальний поступ спостерігається в емоційній атмосфері груп, позитивному налаштуванні на працю, інтерактивній співпраці викладача й студентів.

Для надолужування упущень у навчальному процесі слід ширше практикувати усні відповіді; давати можливість студентам спиратися не лише на опрацьовані тексти, а й на фахові знання й власний досвід; звертати увагу також на правопис слів, що дуже важливо для механічного запам'ятовування лексичних одиниць.

Викладачу необхідно проаналізувати наявні фактори й унести зміни в навчально-методичну діяльність для покращення ситуації. Відтак цілком доречним є повтор розглянутих тем, які викликають складнощі в студентів. Не зайвою є цілеспрямована методична діяльність, розрахована на повсякчасне відпрацювання пройденого матеріалу. Це сприятиме кращому засвоєнню знань та набуттю навичок із використання отриманих знань.

Однак, у контексті особистісно орієнтованого навчання орієнтуватися виключно на обов'язковість глибоких знань студентів не зовсім коректно. Науковець С. Сафарян подає наступне обґрунтування. По-перше, особистісно орієнтоване навчання покликане сприяти інтелектуальному розвитку особистості через включення її індивідуально-особистісного досвіду до пізнавальної діяльності для самоактуалізації людини й реалізації її потенціалів. По-друге, в такому навчанні оцінюється не стільки рівень засвоєння знань (хоча існує оцінка), скільки здатність молоді особи проявити себе, реалізувати свої потенційні можливості, тобто маємо справу з індивідуальним особистісним зростанням [2].

Після впровадження особистісно орієнтованого навчання ми

зафіксували встановлення психологічної стабільності й істотне поживлення в навчально-пізнавальній активності студентів галузі знань «Інформаційні технології».

Іншомовна готовність до вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням набула чітких рис поліпшення. Про це свідчать навчальні покращення в експериментальній групі:

- усвідомлення реальності засвоєння будь-якого граматичного матеріалу, котрий можна опрацювати хоча б на мінімальному рівні;
- зосередження на лексичній складовій свого рівня;
- засвоєння деяких синонімів, омонімів і схожих лексем у різних варіаціях;
- більші прояви іншомовної комунікативності в освітньому процесі порівняно з початковим етапом;
- збільшення частоти використання іноземної мови у процесі оперування термінами;
- зростання рівня використання похідних і усвідомлення значень окремих суфіксів і префіксів;
- покращення вимови слів загальної англійської мови;
- уточнення й засвоєння правильної вимови термінів.

З огляду на покращення психологічного та іншомовного аспектів готовності після запровадження особистісно орієнтованого навчання на основі різнорівневого підходу його дієвість очевидна.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Колісник В. Ю. Формування готовності в майбутніх інженерів-програмістів до використання іноземної мови у професійній діяльності : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / В.Ю. Колісник. – Черкаси, 2018. – 20 с., режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/24654>
2. Сафарян С. Теорія та практика особистісно орієнтованого навчання / С. Сафарян // Іноземні мови в сучасній школі. – 2012. – № 5. – С. 19–23.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ ЗАСОБАМИ ІНШОМОВНИХ ПЕРІДИЧНИХ ВИДАНЬ

Інна ЧЕМЕРИС (Черкаси, Україна)

В умовах гібридної війни та впливу внутрішніх та зовнішніх викликів на Україну надзвичайно важливим на сьогодні є напрацювання певних методів боротьби із дезінформацією, вироблення способів та органів протистояння таким інформаційним атакам для їх нейтралізації та створення позитивного іміджу країни у світовому співтоваристві, вітчизняних та іноземних медіа. Тому роль журналістики і професійної компетенції журналістів у цьому протистоянні важко переоцінити. Отже, формування у майбутніх журналістів вміння збирати та фільтрувати інформацію, критично мислити, аналізувати та формувати власні меседжі суспільству є дуже актуальним. Зокрема, формування професійної іноземної компетенції майбутніх журналістів в умовах існуючих реалій є досить складним завданням та передбачає залучення специфічних форм, методів та технологій викладання.

Потрібно зазначити, що майбутні журналісти матимуть змогу працювати у різних типах медіа, тому важливо пропрацювати занурення студентів у різні сфери діяльності: роботи як у традиційних видах ЗМІ (газетах, журналах, радіо телебачення, кіно і т.д.), так і новітніх (вебсайти, блоги, влоги, онлайн реклама, піар, вікіпедія і т.д.)

На першому етапі важливо познайомити студентів-журналістів із базовими поняттями аналізу та створення медійного тексту. Найперше розглянемо методи навчання іноземної мови професійного спрямування засобами *іноземних періодичних видань*, зокрема газет.

Спочатку, вивчаючи англійські періодичні видання, студентам надається можливість віднайти, а потім застосовувати певну журналістську *термінологію*, до прикладу : *front page, cover story, typeface, broadsheet format,*

tabloid, retouch, circulation fall, issue, edition, design guru, promotion, ABC figures, downsizing news stands, carcass, dummy, readership, layout, spread, to shrink, switch etc. [1]. Необхідно підкреслити, що будь-яка навчальна діяльність передбачає використання як **індивідуальних**, так і **парних** та **групових** форм діяльності.

Потім також можна запропонувати дослідження **типових ознак заголовків англійських газет**, оскільки їхня специфічна структура часто впливає спочатку на їх розуміння/нерозуміння студентами, а потім і безпосереднє продукування заголовків [3, 7]. У ході аналізу, студентами було визначено такі особливості заголовків: *упущення артиклів, присвійних займенників, допоміжних дієслів, використання лише дієприкметника минулого часу у пасивних конструкціях, для опису минулих подій використовується теперішній час, замість тривалих часів використовується інфінітив, характерне також вживання однорідних членів речення, використання двокрапок, знаків оклику, ком (замість сполучників)* [2, 174].

Аналіз **заголовків** статей також передбачає виокремлення їх **стилістичних особливостей**. Для привернення уваги читача часто залучаються такі засоби: *використання гри слів, звернення до культурних та історичних цінностей країни, алітерація, використання емоційно забарвлених слів, так званих «газетних неологізмів»* [3, 8].

На наступному етапі студентам-журналістам пропонується попрацювати групами у *рольовій грі «Редакційні збори»*, де визначитися із *формою* їхнього видання (таблоїд чи широкоформатне видання), тому що від цього залежатиме вибір *тем* актуальних статей, а також *форма заголовків* до цих статей. Крім того, редакторським колегіям потрібно запропонувати *головну тему дня* і обґрунтувати свій вибір [3, 8].

Дуже корисною та цікавою формою роботи ми також вважаємо **аналіз кількох статей** стосовно однієї події. У ході роботи студенти аналізують використання *прикметників, стилістичне забарвлення слів, які називають дійових осіб описаної події, засоби, які використано для привернення уваги читача на початку статті*.

Згодом студенти також спочатку висловлюють свою думку щодо **об'єктивності/суб'єктивності** сучасних ЗМІ. У ході обговорення групам студентів пропонується написати визначення понять «об'єктивний/суб'єктивний» та звірити своє розуміння із термінологічним словником. Далі пропонується *прочитати* короткі англomовні статті та *підкреслити* у них різними кольорами *факти та судження*, і відповідно, *визначитись* із схильністю автора статті до **об'єктивності чи суб'єктивності**.

Варто зазначити, що майбутнім журналістам у своїй професійній діяльності не раз доведеться брати **інтерв'ю**, опитувати людей, тому вкрай важливо підготувати їх і до цього базового завдання. Для цього можна запропонувати *прослухати зразки наявних англomовних інтерв'ю* наприклад, газетярів/редакторів/ репортерів. Завданням може бути *аналіз тем*, які було обговорено, *додавання* незазначеної у друкованій версії інтерв'ю *інформації*, встановлення певних *кліше-виразів*, аби *розпочати розмову*, *заохотити* співбесідника до діалогу. Важливо також навчити студентів виокремлювати та згодом використовувати заготовлені фрази *зацікавленості*, *здивування*, *ввічливості*, *вміння коректно перейти до іншої теми* бесіди, розпитати про *додаткові деталі* і т.д. У цьому випадку особливо знадобиться в нагоді рольова гра «**Інтерв'ю із журналістом**» чи улюблене студентами самостійне завдання «**Інтерв'ю із самим собою через 10 років**».

Завершальним етапом роботи із друкованими періодичними англomовними виданнями може стати планування та **написання власної замітки**. Для початку студентам пропонується визначитись із *порядком роботи над статтею*, *потім проаналізувати зміст готової англomовної замітки щодо повноти наявності інформації* (*хто?, що?, де?, коли?, як?*), *далі - зрозуміти вибір найкращого початку та закінчення статті*. Врешті, логічним підсумковим завданням може стати *продукування власних заміток/статей*.

Отже, формування професійної іншомовної компетенції майбутніх журналістів є нагальною проблемою, яка потребує глибокого аналізу та ретельної підготовки для її вирішення. На нашу думку, запропоновані методи

враховують специфіку використання майбутніми журналістами англійської мови у їхній професійній діяльності і знадобляться їм у повсякденній роботі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Чемерис І.М. Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань): дис. канд. пед. н.: 13.00.04. Інститут Вищої освіти України. К., 2008. 248 с.
2. Чемерис І. М. Формування професійної іншомовної компетенції студентів-журналістів: аналіз медійного дискурсу. *Актуальні проблеми сучасного перекладознавства : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (м. Черкаси, 31 травня 2021 року) / Гол. ред. О. О. Селіванова; Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2021. С. 171-173 (Електронна книга).
3. Nick Ceramella, Elizabeth Lee (2008) Cambridge English for the Media. URL: <http://www.knidka.info/cambridge-university-press/cambridge-english-for-the-media-student-s-book/>

ENHANCING FUTURE AVIATION SPECIALISTS' SPEAKING SKILLS BY MEANS OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES

Svitlana MURAVSKA (Kropyvnytskyi, Ukraine)

Liudmyla HERASYMENKO (Kropyvnytskyi, Ukraine)

Nowadays the importance of communicative competence of a specialist is increasing due to the need of international contacts and partnership in the scientific and industrial spheres. The wide use of English in the field of professional communication promotes the new requirements to the specialists' training who are

able to use professional vocabulary and express their point of view on different subjects.

The special interest for us is the sphere of aviation as all air-to-ground communication is conducted in English. The safety of the crew and the passengers depends on the pilots' level of professional English as well as General English taking into account the fact that good command of English phraseology is sufficient in 95 % of incidents but in the case of emergency situations good command of General English can help you a lot. Plain language is the language used in radiotelephony communication between pilots and controllers when phraseology does not suffice, especially in abnormal conversations and emergency situations [6].

The learner, the teaching institution and ultimately society at large, all maintain discernibly different, discreet needs forming a juncture to achieve the common goal of air safety [3]. To meet this goal, all air traffic controllers and pilots in ICAO signatory nations must pass an operational level of English and are required to speak English frequently (ICAO, 2011). This provides a uniform standard of communication to ensure that all parties understand one another. In addition to a General English proficiency rubric for pilots and controllers, a standardized language, known as phraseology, simplifies communications by paring down language to its essential form. All extraneous words are omitted (Eurocontrol).

“The language of international air-traffic control could be regarded as special, in the sense that the repertoire required by the controller is strictly limited and can be accurately determined situationally, as might be the linguistic needs of a dining-room waiter or air hostess” [7, p. 4–5].

Barbieri (2014) focuses our attention on the fact that normally, this system is quite effective, although difficulties still arise periodically due to linguistic difficulties causing a communication breakdown. Language is a decisive factor in many air accidents. Clear communication could have prevented them. That's why, all possibilities should be used to develop future aviation specialists' speaking skills.

The importance of enhancing future aviation specialists' speaking skills and critical skills was discussed in some papers [4, 5]. It was defined that in the process

of communication the cadets come across certain challenges. Some recommendations were formulated to overcome these challenges [4].

The cadets of the Flight Academy have classes of General and Aviation English where they have a possibility to master the language. But such possibilities are not sufficient. Taking this fact into consideration and having a desire to help the cadets, the Department of Foreign Languages took a decision to focus its attention on extracurricular activities. The result was the creation of the European English Speaking Club.

The European English Speaking Club is a subdivision of the Department of Foreign Languages of the Flight Academy of the National Aviation University. The meetings are conducted by the teachers of the Department according to the plan worked out in the beginning of an educational year. In the past there were guest speakers Dan Hayes and Joel Wiskin who were Peace Corps volunteers and were invited to The Academy with the mission of the Club development. The members of the Club take an active part in grand English events and week's meetings.

The aim of the Club activity is uniting the people who have a great desire to learn a foreign language together to realize their creativity and intellectual interests.

The main tasks of the Club are the following:

- to help the cadets to overcome the language barrier and get rid of the fear to speak English;
- to contribute into improvement of the cadets' speaking skills, enriching their vocabulary and applying grammar skills;
- to work out *proper English pronunciation*;
- to create the environment for the cadets' immersion into *Intercultural communication*;
- to introduce innovative technologies of learning a foreign language in the Club activity;
- to create and sustain at the meetings the environment to stimulate the full revelation of the cadets' abilities and skills;

The main Club activities are the following:

- the cadets' training for the Olympiads which are conducted in the Flight Academy;
- working out creative tasks for the cadets with different level of language command;
- conducting debates, round tables, wits and humour competitions;
- inviting native speakers to the meetings;
- getting into contact with educational establishments of other countries;

In the process of work we have noticed that informal environment, lack of evaluation, interesting topics for debate help to overcome psychological and language barriers.

Expected Outcomes can be defined in such a way:

- overcoming the language barrier by the cadets;
- improving speaking skills;
- motivating cadets to master General and Aviation English;
- passing the exam for getting ICAO level 4 and 5;
- getting level B2 and C1 according to the European scale.

Now we would like to present an example of a speaking activity we successfully use at the meetings of the Club.

Speaking activity Marketing a New Product in Ukraine

Situation – You are part of a marketing team with the major marketing firm in Ukraine. The makers of a new product have hired you to market their product in the country.

Problem – You must design a marketing campaign.

Discussion

1. What is your favorite commercial Product name

Briefly describe the commercial:

Why do you like it? What about the commercial appeals to you?

2. Marketing in different countries use different strategies. Commercials that work in one culture may not work in another culture. (I will give you examples by comparing commercials in the U.S. and in Japan.)

What kinds of commercials appeal to the Ukrainian audience?

Marketing Campaign

1. The product that I have chosen for you is a new beer brand. You can design your marketing plan to sell a new beer OR your group can choose a different product that would appeal to Ukrainians.

Product _____

2. What will the name of your product be? Name of Product

3. What will be your audience? Teenagers (male/female), men/women 20 -35. Men/women 36 – 50, men/women 50+, a special group -college students – office workers, etc.

4. What will the bottle, container, box, package look like.

5. What will the cost of the product be compared to other similar products?

Cost (more expensive – less expensive – average cost – etc.)

Cost in Ukrainian money _____

6. Design your advertisement.

Think about visuals – what will it look like?

Who will be in it – how many people – what kinds of people – what will they be doing?

What language or slogan will you use to sell your product?

7. What will your media will you use? T,V., radio, magazines. Newspapers, internet, etc.

Each group will present their advertisement to the class [1].

So, taking into account the information presented above, we may conclude that proficient speaking skills are vitally important for future aviation specialists. Extracurricular activities give a number of opportunities for their development.

REFERENCES

1. Завдання з розвитку комунікативних умінь з англійської мови / практикум для курсантів спеціальності 272 «Авіаційний транспорт» [Укладачі: Герасименко Л.С., Муравська С.М., Підлубна О.М., Віскін Дж., Мартиненко Н. О., Мазуренко Ю. А.]. Кропивницький: ЛА НАУ, 2020. 114 с.

2. Barbieri, Brian. (2014). Aviation English: history and pedagogy. *The Journal of teaching English for Specific and Academic Purposes*, 2 (4), 615-623.
3. Basturkmen, Helen. (2009). Ideas and Options in English for Specific Purposes. New York and London: Routledge.
4. Herasymenko, L., Muravska, S., Lomakina, M., Martynenko, N., & Mazurenko, I. (2021). Reticence is not a Virtue in Aviation: Improving English Speaking Proficiency of Future Aviation Specialists. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 13 (2), 498-515.
5. Herasymenko, L., Muravska, S., Radul, S., & Pidlubna, O. (2019). Developing Future Pilots' Critical Thinking Skills in the Framework of Aviation English. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 11, Issue (4 Suppl 1), 91-104.
6. Kim, H. & Elder, C. (2009). Understanding aviation English as a lingua franca: Perceptions of Korean aviation personnel. *Australian Review of Applied Linguistics*, 32(3), 23.21-23.17.
7. Mackay, R., & Mountford, A. (1978). English for specific purposes: A case study approach. London: Longman.

PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGES TEACHING

Inna NESTERENKO (Uman, Ukraine)

Initiated by the Ministry of Education and Science of Ukraine, the project «Strategy for reforming higher education in Ukraine until 2020» aims to create an attractive and competitive national system of higher education in Ukraine, integrated into the European Higher Education Area and the European Research Area. Therefore, today there is a question of a radical revision of approaches to the training of specialists of higher education institutions, the focus on success, which is based on the interest of students and professional growth.

International business contacts, computer networks, satellite television have provided great opportunities for communication with foreign colleagues, and therefore there is a growing need for specialists with knowledge of a foreign language. Knowledge of a foreign language becomes a mandatory component in the professional training of a modern specialist. Learning a foreign language is professionally-oriented and communicative-oriented.

Previously, foreign language teaching was traditionally focused on reading, understanding and translating special texts. Now it is necessary to think about transposing the emphasis in teaching on the development of language communication skills on professional topics and conducting scientific discussions, moreover working on them does not interfere the development of skills, abilities and knowledge, as it is based on them. A foreign language becomes not only a tool for the formation of knowledge, but, above all, a mean of communication, including professional, and thus an indicator of professional competence. Learning a foreign language is an integral part of the process of forming a specialist with higher education. Studying at a higher education institution should provide a solid foundation from the basic knowledge, skills and abilities in foreign language communication activities and teach techniques and methods of independent work with a foreign language after graduation. Professionally oriented foreign language teaching is currently recognized as a priority in the renovation of education. There is an urgent need to look at the learning process in general and at learning a foreign language in particular in a new way. Foreign language communication is becoming an essential component of the professional activities of specialists, and the role of the discipline «Foreign Language» is growing significantly in their professional activities.

As already mentioned, in the process of professionally oriented learning the emphasis is on the teaching a foreign language through reading professional literature, developing professional vocabulary and professionally oriented communication. Foreign scholars emphasize that professionally oriented teaching of English involves integration with special disciplines in order to obtain additional professional knowledge and the formation of professionally significant personality

traits. Also they point to the formation of students' ability to communicate in foreign languages in specific areas and situations: professional, business, scientific, educational and research. Researchers claim that the formation of professional competence in future professionals occurs during the study of professionally oriented language material, when a two-way relationship is established between the student's desire to gain special knowledge of their future profession and master a foreign language [2, p. 169].

Practical mastery of a foreign language is only one aspect of professionally - oriented learning object. Foreign language can become not only the object of assimilation, but also a means to develop professional skills. This involves the expanding of the notion of professional orientation of foreign language teaching, which includes another component, it this professionally-oriented educational material content. Professionally-oriented training provides professional direction not only of educational content, but also activity, which includes methods and techniques that form the professional skills. Professional orientation of activities requires the integration of foreign language with discipline majors. A foreign language teacher is set a task to teach a future specialist on the base of intersubjective connections to use a foreign language as a means of regular replenishment of their professional knowledge, as well as a means of formation professional skills. It involves the use of forms and methods capable of forming the necessary professional skills of the future specialist [3].

Pollster and social commentator Daniel Yankelovich in his work noted that professionally-oriented foreign language training requires a new approach to the selection of content. It should be focused on the latest achievements in this or that sphere of human activity, in a timely manner to reflect scientific advances in areas directly touching the professional interests of students, to provide them with the opportunity for professional growth [4]. Thus, it is reasonable to regard the content of teaching a foreign language as the totality of what students should learn during educational process, in order the quality and level of foreign language to correspond with their needs and goals, as well as the goals and objectives of this level of

education. Content selection contributes to the formation of a holistic and versatile personality formation of a student preparing him for his future career [1].

So, today knowing a foreign language is one of the key competencies of modern man. Integration processes in the world determine the need for professionals with a high level of foreign language proficiency, who are able to realize their social mobility, to ensure professional development. Therefore, teaching a foreign language the emphasis is on the professionalization of learning, on the use of a foreign language as a tool for future professional activity and professional self-knowledge. The new approach in choosing the content of education in teaching foreign languages is aimed at the of student's professional growth, as well as the holistic and diverse formation of the student's personality. Such growth can be provided when the goals and objectives of a certain level of education are met.

REFERENCES

1. Geisler, M., Kramsch, C., McGinnis, S., Patrikis, P., Pratt, M., Ryding, K., & Saussy, H. Foreign Languages and Higher Education: New Structures for a Changed World: MLA Ad Hoc Committee on Foreign Languages. *Profession*, 2007, pp. 234 – 245. Accessed January 16, 2021. <http://www.jstor.org/stable/25595871>.
2. Kiyanka V. Formation of students' motivation in the process of learning a foreign language by means of innovative technologies. *Polish-Ukrainian Periodical edited by Kazimir Redzinsky and Dmytro Hertsiuk*. Czestochowa, 2014. p. 167– 176.
3. Welles E. Foreign Language Enrollments in United States Institutions of Higher Education, Fall 2002. *Profession, ADFL Bulletin* 35.2-3. New York, 2004. pp. 128 – 153. *JSTOR*, www.jstor.org/stable/25595784. Accessed 16 Jan. 2021.
4. Yankelovich D. Ferment and Change: Higher Education in 2015. *Chronicle of Higher Education*. 25 Nov. 2005. <http://publicagenda.org>.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ: СТРУКТУРА І ЗМІСТ

Віра СВИРИДЮК (Київ, Україна)

Вступ. Відповідно до існуючих основоположних документів у галузі освіти України фахівцями переглядаються цілі та зміст навчання іноземної мови і культури, де міжкультурна компетентність (МКК) є однією із провідних цілей іншомовного навчального процесу у закладах освіти.

Типова програма з німецької мови [9], укладена на основі рамкової програми (2001 р.) та Загальноєвропейських рекомендацій (2003 р.), наразі залишається у центрі уваги розробників робочих програм з німецької мови як практичної дисципліни. Відповідно до нинішніх умов Типова програма до певної міри застаріла, хоча тому, що охоплює п'ятирічну підготовку майбутніх педагогічних фахівців з німецької мови. Предметний зміст, який використовується для укладання робочих програм також потребує перегляду разом із кінцевими практичними цілями, які повинні регламентуватися згідно із рівнями вищої освіти: бакалаврським та магістерським, де МКК стає однією із ключових цілей навчання і вивчення німецької мови і культури. Відсутність новизни та конкретизації у Типовій програмі зумовлює ряд недоліків у процесі формування міжкультурної комунікативної компетентності студентів.

Мета роботи. Охарактеризувати моделі МКК та репрезентувати спробу власної моделі для формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови.

Матеріали і методи. Для усвідомлення сутності МКК слід розглянути її ключові структурні компоненти. У рамках нашої дисертаційної роботи необхідно проаналізувати ряд моделей МКК, які були створені авторами для оволодіння навичкам і вмінням міжкультурної комунікації у різних умовах її здійснення. Систематизовані Н.Черняк моделі МКК поділяються на номенклатурні, структурні, казуальні, ко-орієнтаційні та динамічні [8, с. 121].

Результати і обговорення. Виокремлені нами моделі для аналізу відносяться до номенклатурного (О. Леонтович 2003 р., О. Садохін 2004 р.); інтерактивного (М.Байрам 1997 р.) та структурного типу (Г. Єлізарова 2001 р., Д. Дірдорфф 2006 р.). Заслужують на увагу моделі С. Радула (2014 р.) та Т. Овсяннікової (2018 р.), які базуються на особливостях структурних моделей для студентів-бакалаврів з метою оволодіння МКК у процесі іншомовного спілкування в аудиторних умовах. Вагомий внесок у царині методики викладання і навчання німецької мови і культури зробила Н. Бориско. Дослідниця узагальнила досвід упровадження МКК Г. Єлізарової [3] і представила його у ракурсі підготовки студентів-перекладачів німецької мови [1; 2]. Кожна із репрезентованих моделей має свою доцільність у відповідних комунікативних умовах і ситуаціях.

Моделі Д. Дірдорфф та М.Байрама належать до різних типів, проте з погляду на рисунок можна помітити між ними подібність, яка характеризується динамічністю реалізації МКК [11; 12]. Такі компоненти як ставлення і повага до цінностей іншої культури; терпимість до неоднозначності та емпатія під час спілкування є спільними рисами у формуванні МКК обох дослідників.

Незавершений процес формування МКК спостерігається у моделі Д.Дірдорфф, яка у своїй основі містить як діяльнісну компетентність, вміння самоаналізу, так і когнітивні уміння, що є регулятором у взаєморозумінні щодо національно усталених правил і норм співрозмовників різних культур. Ключем до усвідомлення культурно-специфічних ознак народу, мова якого вивчається, є когнітивна та комунікативна компетентності, зумовлена соціокультурною властивістю, що базується на знаннях, які виявляються у діяльності, поведінці людини, в її взаємодії з іншими людьми у процесі розв'язання різноманітних задач.

О. Садохін виокремлює три складових МКК: афективну, когнітивну та процесуальну, поруч з якими зазначаються мовна, комунікативна і культурна [7]. Очевидно автор погоджується із Г.Єлізаровою щодо соціокультурних

характеристик МКК, які не завжди мають національно-специфічні ознаки у міжкультурному спілкуванні.

Структура МКК О. Леонтович дещо відрізняється від попередніх, у ній домінує лінгвістичний елемент, хоча і має дотичність із вище представленими моделями. Дослідниця вважає, що достатнім рівнем володіння МКК є сукупність мовної, комунікативної та культурної компетенцій, які забезпечують можливість здійснити взаєморозуміння між комунікантами або у соціальній групі [4, с.58]. Безсумнівно, що автори моделей МКК надають велику перевагу когнітивному компоненту, з яким пов'язані пізнавальні дії у комунікативній ситуації, де відбувається знайомство та усвідомлення національних особливостей способу поведінки співрозмовника, правил суспільно-політичного життя країни. Присутність процесуального елемента передбачає використання стратегії для здійснення успішного взаєморозуміння під час міжкультурної комунікації.

Запропонована модель МКК Г. Єлізарової стала предметом дослідження у кандидатських дисертаціях С. Радула та Т. Овсяннікової. Дослідники пропонують модель МКК для організації навчання і вивчення іноземної мови студентів-бакалаврів в умовах освітнього середовища, де викладач стає медіатором культур [6; 5].

Н.Бориско, дотримуючись рамок структурних моделей МКК, також підтримала ідеї Г. Єлізарової і розробила модель МКК для студентів-перекладачів, яку представила через когнітивний, соціально-процесуальний та перцептивно-психологічний елементи [1, с.17; 2, с.13].

З метою створення моделі у рамках нашої дисертаційної роботи щодо формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх викладачів-філологів німецької мови пропонуємо першочергово розглянути загальні характеристики трьох елементів МКК. Представимо їх у таблиці 2.

Таблиця 2

Структура і зміст міжкультурної компетентності майбутніх викладачів німецької мови

Когнітивний компонент	Соціально-процесуальний компонент	Перцептивно-психологічний компонент
<p>Сукупність знань рідної та іншомовної культури; здатність свідомо сприймати та інтерпретувати чуже світосприйняття; знання комунікативних засобів у різних сферах і ситуаціях спілкування; лінгвістичні знання; навчально-стратегічні знання; методичні знання.</p>	<p>Бути посередником між собою та представником іншої культури; шанобливе ставлення до нової культури та її представників; дотримання усталених культурно зумовлених норм і правил поведінки щонайменше у двох культурах; усвідомлення ролі невербальних і паравербальних засобів спілкування; вміння бути стійким у стресових ситуаціях; толерантне ставлення до неоднозначності у спілкуванні з носіями мови; вміння долати конфліктні ситуації; вміння моделювати діалог двох культур.</p>	<p>Відкритість до нової культури; вміння співпереживати і співчувати у комунікативній ситуації; розвиток комунікативних здібностей; адекватне розуміння комунікативної ситуації; саморефлексія; критичне ставлення до ситуації; інтерактивність у ситуативно зумовленій діяльності; розуміння незавершеності володінням іншомовним спілкуванням; мотивація досягнень; готовність реалізувати, розкрити набуті навички і вміння у діалозі двох культур.</p>

З погляду на представлену модель МКК їй можна дати робоче визначення, яке буде враховуватись у співвіднесенні з міжкультурними аспектами іншомовної комунікативної компетентності та конкретизації її змісту під час формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови під час самостійної роботи. Отже, МКК, як психічне новоутворення, є невід'ємним компонентом комунікативної діяльності та забезпечує її продуктивність; зумовлює роль посередника (медіатора) на межі щонайменше двох іншомовних культур і сприяє збереженню власної культурної національної ідентичності.

Висновки. У результаті проаналізованих моделей, виокремлення структурних елементів у моделі МКК за Н.Бориско та визначення МКК як складової іншомовного спілкування планується здійснення співвіднесення

міжкультурних аспектів іншомовної комунікативної компетентності з конструктами моделі для подальшого теоретичного обґрунтування цілей і змісту формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх викладачів німецької мови під час самостійної роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бориско Н.Ф. Проблемы межкультурной коммуникации и подготовка переводчиков//Иноземні мови. — № 3. — 2015. — с. 15-24

2. Бориско Н.Ф. Проблеми міжкультурної підготовки майбутніх учителів і викладачів іноземних мов //Иноземні мови. — № 1. — 2018. — с. 9-20

3. Елизарова Г.В. Формирование межкультурной компетенции студентов в процессе обучения иноязычному общению Специальность 13.00.02 — теория и методика обучения и воспитания (иностранный язык; уровень профессионального образования) Дисс. на соиск. уч. степени д.пед.наук. — Санкт-Петербург. — 2001. — 371 стр.

4. Леонтович О. А. Россия и США: Введение в межкультурную коммуникацию: Учеб. пособие. — Волгоград: Перемена, 2003. — 399 с.

5. Овсянникова Т.В. Методика формирования межкультурной коммуникативной компетенции студентов бакалавриата на междисциплинарной основе Спец.13.00.02 теория и методика обучения и воспитания (иностранные языки) Автор. дисс. на соис.уч.степ. канд.пед.наук: Тамбов.— 2018.— 24 стр.

6. Радул С. Г. Міжкультурна компетентність викладача іноземної мови: зміст та структура / С. Г. Радул // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. — 2015. — Вип. 24. — С. 15—18.

7. Садохин А.П. Межкультурная коммуникация: Учебное пособие. М.: Альфа-М; ИНФРА-М, 2004. — 288 с.

8. Черняк Н.В. Классификация моделей міжкультурной компетенции //Альманах современной науки и образования. - № 2(92). —2015.— с.119—125

9. Curriculum für den sprachpraktischen Deutschunterricht an pädagogischen Fakultäten der Universitäten und pädagogischen Hochschulen. – К.: Ленвіт, 2004. – 256 с.

10. Deardorff D. K. Interkulturelle Kompetenz – Schlüsselkompetenz des 21. Jahrhunderts?

11. Thesenpapier der Bertelsmann Stiftung auf Basis der Interkulturellen-Kompetenz-Modelle.— Bertelsmann Stiftung.— 2006.— 44 S.

12. K. Peckenpaugh, Erwerb interkultureller Kompetenz in Kurzzeitauslands-programmen // Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht. — Jahrgang 21, Nummer 1. — 2016.— S.209—226

**ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ К ОБУЧЕНИЮ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ РУССКОМУ ЯЗЫКУ В ФОРМИРОВАНИИ
ЛИЧНОСТИ КОМПЕТЕНТНОГО СПЕЦИАЛИСТА**

Зульфия Сарбаевна БЕЙСЕНОВА (Аркалык, Республика Казахстан)

Как известно, в современном обществе одним из основных запросов работодателей при приеме на работу является знание русского языка. При составлении резюме обязательно указываем уровень знания языков. Те, кто знает русский язык, кажутся грамотными, квалифицированными профессионалами в глазах работодателя. Это указывает на место русского языка в нашем нынешнем обществе. Другими словами, знание русского языка в современном обществе является одной из жизненно главных потребностей.

Как подчеркнул в своем ежегодном Посланий президент РК К.К.Токаев

«...Согласно Конституции, в Казахстане есть только один государственный язык – это казахский язык. Русский язык обладает статусом официального языка. Его использованию, согласно нашему законодательству, препятствовать нельзя. Каждый гражданин, связывающий свое будущее с нашей Отчиной, должен сделать все для изучения казахского языка. Это, можно сказать, является главным свидетельством патриотизма. При этом не будет ничего плохого в том, если молодежь будет изучать другие языки, в том числе русский»

Мы знаем, что успех в сфере образования зависит от знаний, квалификации специалистов. Следовательно, мы обязаны уметь готовить конкурентоспособную молодежь не только внутри Казахстана, но и на мировом уровне.

Современные занятия не обходятся без преподавателя, владеющего новыми информационными технологиями. Темпы прогрессивного технологического движения устанавливают перед системой образования новые задачи. Главная задача выработки личности компетентного специалиста, способного адаптироваться к своему рабочему месту и непрерывным изменениям технологии во всей технической цепи.

В современной педагогической науке одним из основных базовых учений является «компетентность». Компетентность – это наличие у личности знаний, умений, умений, силы воли. Компетентность обеспечивает выживание в новых социально-экономических условиях и обеспечивает производство конкурентоспособным специалистом. Как известно, во многих странах новый подход к компетенциям привел к повышению уровня знаний. Компетентность обусловлена постоянно растущими требованиями на рынке труда, быстрыми технологическими изменениями, в том числе ростом академической и трудовой мобильности.

На сегодняшний день особенно актуальным становится проблема овладения студентами в вузе коммуникативной компетенции специалиста, способного решать средствами русского языка актуальные задачи общения в сфере профессиональной деятельности. Русский язык для студентов

неязыковых специальностей служит средством получения научной информации, фактором активного включения в сферу науки, производства и общественной жизни. Овладевая знаниями и способами их усвоения, у студентов закладываются основы профессионализма, формируются умения к самостоятельной профессиональной деятельности. Поэтому обучение студентов неязыковой специальности лексике является актуальным, так как без терминологических знаний нельзя обеспечить уровень профессионального владения языком.

При рассмотрении функции языка выделяют конструктивное - формирование собственного мышления; коммуникативную - речь, повествование; эмотивную-функции выражения собственной причастности говорящего к определенному предмету, явлению, ситуации и воздействия на кого-либо. Предлагаем рассмотреть деятельность профессионального языка с этой точки зрения.

Как бы то ни было, цель может быть достигнута только при правильной реализации навыков чтения, письма, речи, слушания. При этом доля русского языка велика. Например, при чтении текста создаются условия для заинтересованного усвоения и запоминания текстов любой степени сложности путем выполнения таких заданий, как открытый ответ, правильный-неправильный ответ, вопросы выбора, соотнесение тем друг с другом, нахождение ошибок в тексте, заполнение таблиц пустыми выброшенными местами, остановка в значении словосочетаний со словами в тексте, высказывание своего мнения о содержании, нахождение связных фраз, чтение с остановками, чтение с отметками и т.д.

Какие методы, технологии следует использовать для стимулирования деятельности? Всестороннее использование на занятиях новых технологий, технических средств в обучении русскому языку, упрощает многие усложненные функции преподавателя, способствует появлению новых подходов к этому умению. К одному из таких новых путей можно отнести обучение языку через типы компьютерных программ в информационной системе обучения. Считаем, что для повышения интереса студентов к

дисциплине «Профессиональный русский язык» необходимо много искать, осваивать новые информационные технологии, знать различные методы и приемы, которые я использую на своих занятиях.

Мы считаем, что между преподавателями-предметниками тоже должна быть постоянная неразрывная связь. Например: преподаватели казахского, русского и английского языков одновременно начинают одну и ту же тему, и, если студент знает три языка и может составить словосочетания, предложения, рассказы, за один учебный год добились бы значительных успехов связывая их между собой. Конечно, связать, систематизировать все – нелегкая работа, но для достижения определенного успеха, наличия «триединства языков», кажется, можно увидеть результат. Быть трехязычным - требование современности. Мы должны не отставать от цивилизации, а сделать соответствующие шаги, внести свой вклад в достижение полноценного образования.

Например: на занятиях я использую различные методы новой технологии, а также модули Программы третьего (базового) уровня, в частности модуль критическое мышление.

По утверждению Александера (2004), беседа – является взаимным процессом, в котором идеи проходят в двух направлениях и на этой основе продвигают обучение студентов вперед. Поэтому, на занятиях использую такие типы бесед как: кумулятивная беседа, исследовательская беседа, беседа – дебаты. А также групповая работа, парная работа, знакомство с новыми словами на 3-х языках, работа с текстом, комментирование монет в соответствии с темой, согласование слов с картинками, выполнение заданий, уровневые задания.

Задача каждого преподавателя: подготовить конкурентоспособного специалиста, формируя способность к самостоятельной работе, умение принимать правильные решения путем подачи различных ситуаций на моих занятиях. Ожидаемый результат на этих занятиях – во-первых, у студентов повысилась способность к индивидуальной работе над изучаемой дисциплиной, во-вторых, интерес, они научились говорить, писать, работать

над собой.

Дисциплина «Профессиональный русский язык» выступает в качестве развития профессиональных умений будущих специалистов, формирования навыков общения в конкретных профессиональных, деловых, научных сферах и ситуациях с учетом особенностей профессионального мышления. При преподавании дисциплины «Профессиональный русский язык» основное место занимают тексты общенаучного и узкоспециального характера, являются опорой при обучении языку на типологические особенности текстов по специальности. Работа с текстами по специальности на занятиях по русскому языку способствует активному включению студентов в учебно-профессиональную деятельность, знакомству с лексико-грамматическим и понятийным аппаратом языка их будущей специальности. Необходимые тексты по специальности вводят новую информацию, расширяют и углубляют знания студентов в области своей будущей профессии, связанные с теоретической темой занятия и рекомендованные для самостоятельной работы обучающихся. В предложенных материалах студенты работают над темой, идеей, основной мыслью, структурой, языковыми особенностями текста, изучают смысл профессиональных терминологических словосочетаний, служащих для передачи конкретной информации. Практическая работа по формированию навыка полиязычия, по овладению предметно-языковым материалом, проводится на разделах общего курса конструирования и технологии. В этих разделах вводятся основные конструкторские и технологические понятия по изготовлению одежды и декоративно-прикладных изделий. Для эффективного освоения профессиональной терминологии и развития коммуникативных качеств будущего специалиста, профессионально-ориентированный материал применяется на занятиях в заданных профессиональных ситуациях. Способы обучения избранные преподавателем для обучения, требуют владения определенными знаниями в данной профессиональной области и языком. Используя метод работы, когда учебная группа разбивается на подгруппы, каждая из них работает над определенным полученным заданием. При этом студенты, изучая русский

язык, применительно к предмету, овладевают профессиональными способностями. Происходит как бы процесс саморазвития, студент не просто усваивает предлагаемый материал, а через активную познавательную деятельность проектирует и контролирует траекторию развития своего личностно-профессионального потенциала. Совершенствование процесса преподавания, заинтересованность в практическом применении студентами знаний, как в области языка, так и в профессиональной сфере, профессионализм, творческий подход к осуществлению учебного процесса – задача преподавателя. Современному обществу нужен выпускник профессионально грамотный, успешный и мобильный, умеющий строить свою собственную карьеру, работать в условиях жесткой конкуренции на отечественном и мировом рынках и активно содействовать благополучному развитию всего общества. В наши дни знание языков становится общепризнанным. Быть компетентным – значит уметь мобилизовать в определенной ситуации имеющиеся знания и навыки. На опыте и деятельности базируется приобретение компетенций самого обучающегося. Компетентные специалисты, способные эффективно функционировать в новых социально-экономических условиях, на сегодняшний день пользуются большим спросом в любой сфере человеческой деятельности. Обучение профессиональному русскому языку должно ориентироваться на творческое применение студентами полученных знаний, навыков, умений. Которые способствуют: проведению самостоятельных исследований языковыми средствами, прочному усвоению полученных знаний; получению профессионально-значимого конечного продукта; опыт общения, возможности справляться с различными жизненными и профессиональными ситуациями.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. «Послание Президента народу Казахстана» «Арқалық хабары» № 35 от 03.09.21

2. П.И. Образцов, О.Ю. Иванова «Профессионально-ориентированное обучение иностранному языку на неязыковых факультетах ВУЗов»
3. Руководство учителя третьего (базового) уровня стр. 145

ENGLISH IN MEDIA LITERACY: FAKE NEWS AS A CHALLENGE OF TODAY

Inna SAKHNEVYCH, Nadiya TYMKIV (Ivano-Frankivsk, Ukraine)

The problem of fake news has become acute all over the world thus provoking mass debate over what it should be done to solve it. It has also been drawn special attention in Ukraine in a hybrid war of Russia against our country. It is a well-known fact that the war has many negative elements among which not only trade and economic pressure, energy blockade, cyber attacks but propaganda based on lies and substitution of fundamental concepts are widely observed by mass media experts. It is the propaganda that gave birth to the notion of fake news. Under the above mentioned conditions accompanied by Covid pandemic spreading rapidly worldwide teachers have already started looking for the solution of the problem of fake news especially when it comes to education of all levels.

A fake news survey has been conducted recently among third- and fourth-year students at Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. 50 students of different specialties, such as Automation and Computer-Integrated Technology, Petroleum Production, Oil and Gas Pipelines and Storage Facilities, Applied Economics, Management and Administration, Tourism and Public Administration took part in the survey when studying English as a second language. Three main problems were included into the questionnaire, such as:

- What is fake news?
- Can you easily determine fake news from the real stuff?
- Is it important to tell fake news from the real stuff in the process of learning English as a foreign language?

The study shows that 65% of the students surveyed believe they know what fake news is. 45% of them are sure they can easily determine fake news from the real stuff whereas 60% of the students think that to tell fake news from the real stuff is important for them when they are asked, for instance, to make a report or search for some new statistic data when getting ready for their practical classes in professionally-oriented English.

The good news about the above-mentioned survey is that the students are aware of the notion of fake news and the importance of fake news determination in today's world. The bad news is that they feel a lack of critical thinking skills (as important soft skills) to tell fake news from the real stuff.

Covid pandemic has forced the whole world to change teaching techniques at schools and universities. Online learning or a mixture of online and offline learning (the so called hybrid learning) have become a popular and effective means of getting education today. They apply various digital programmes, platforms and instruments for the teaching and learning process, such as YouTube (used as a repository of educational videos and teaching channels), Viber (a free messenger), Google (used as a popular searching service), Telegram (a cloud-based mobile and desktop messaging app), Wikipedia (a free encyclopedia) etc. To teach students fake news as one of the aspects of media literacy in English is being a challenge for English teachers nowadays. Taking into account the fact of the importance of digital technologies and poor knowledge of popular online services and programs among those students who do not have any access to the Internet because of living in the remote villages and small towns or even the lack of financial support in buying proper digital gadgets we believe that it would be rather useful for the educators to start giving their lectures, facilitating seminars or teaching practical classes in English with a special introduction to media literacy. Fake news as a part of media education is the term that means a lot. Among the major tasks to be discussed are the following:

- how to use online messengers safely (Viber, Telegram etc.);
- how to use online informative sources safely (YouTube, Google, Wikipedia etc);

- how to consume news safely.

Viber and Telegram are popular online messengers which help members of the educational process at university keep in touch: students are given their homework and have an opportunity to get a piece of advice from the teachers. In their turn the teachers provide effective cooperation as well as communication with their students not only at classes but after school too. With the help of Viber, for instance, students can have three channels of getting the needed information: personal chat, group chat or a community. They can be easily used to spread disinformation. For example, anybody can be added to any group chat and share any information: important and useful or sensational, shocking and false. For example, students (members of the chat) or strangers (who joined the chat just for fun) can spread false information about the schedule, home tasks or even tests. So, if Viber is used as a means of group communication, teachers should warn their students about the possible danger this messenger may have from the point of view of spreading fake news within a proper group. Telegram as a messenger has the same problems but instead of communities it provides special informative channels (political, economic, cultural, educational etc.) in which users can comment on the news. They are open sources of fake information and students must be aware of it.

Google is a very popular Internet searching system. It is useful for the students if they are asked to write a brief report (in English) about Great Britain or the USA and their political systems, educational establishments, tourist attractions or even more serious issues such as modern architectural styles in Canada, time management within big companies or influence of drilling fluid on the collecting properties of pay beds. Google has a specific algorithm of searching information which highly depends on the language you apply (English, Ukrainian or Russian), the topic (ordinary or specific, provocative or conflict), and the hints you get when starting entering the first words of the topic. Usually the searcher is offered a particular set of topics (according to Google algorithm) which start with the first words you've entered to get the needed information. Very often this set is modeled to answer the needs of Google, i.e. those manipulators who are interested in offering a particular choice of topics to you thus artificially popularizing the information which you may

not need at all. If students are taught manipulations provided by Google algorithm in the process of searching for the information, the danger of getting fake news or any other false information is minimized.

YouTube is famous for hosting various videos. It is an effective instrument in teaching and learning process. This is a source of English videos as well. Those who study English can subscribe to English channels such as BBC Learning English [1], English Addict with Mr. Duncan [3], Learn English with EnglishClass 101 [4], Business English Pod [2] etc. One of the manipulatory techniques used in YouTube to promote fake news is pseudo-popularity of some videos due to increased number of its views, comments, likes and dislikes. Sometimes they are distorted in favour of this or that video as a sort of advertisement or support on part of a proper company. So, students must be aware of such “customers’ dictatorship” [5, c.18] on YouTube because its main aim is to attract as many customers as possible to gain false popularity and deprive the information of objectiveness.

In the era of global digitalization and importance of information resources online platforms and instruments have already become a sort of manipulators which alongside with educational function gather information and place emotional hooks pretending to be experts in human psychology and behavior. Students may believe they get some interesting and useful information but actually they share their personal information with online friends and even strangers and deal with fake news. In this situation teachers as well as students suffer from ineffective communication and education lacks its main function – to educate individuals within society, to prepare and qualify them for work in economy and to integrate people into society and teach them human values and morals.

REFERENCES

1. BBC Learning English URL:
<https://www.youtube.com/user/bbclearningenglish> (last accessed:
28.01.2022).
2. Business English Pod. URL:// <https://www.youtube.com/user/bizpod/> (last
accessed: 28.01.2022).

3. English Addict with Mr. Duncan. URL: <https://www.youtube.com/channel/UC8pPDhxSn1nee70LRKJ0p3g> (last accessed: 28.01.2022).
4. Learn English with EnglishClass 101. URL: <https://www.youtube.com/user/ENGLISHCLASS101> (last accessed: 28.01.2022).
5. Moroz O. Yak ne staty ovochem. Instruktsiia z vyzhyvannia v infoprostori. Charchiv: Vivat, 2021. Pg. 18.

PROFESSIONALLY-ORIENTED ENGLISH LANGUAGE TEACHING

Meruert Mukhtarkyzy KASKYRBAEVA

(Arkalyk, Kazakhstan)

In recent years, the requirements for the professional training of graduates have increased. In this regard, the principle of professional orientation acquires special importance and priority. Therefore, it can be assumed that even at the technical school it is necessary to achieve a certain level of formation of professional speech skills, sufficient and necessary for the successful implementation of professional activities. The skills of professional speech will serve as a basis for further self-education and self-improvement in the profession chosen by students.

Knowledge of the IIA at a level sufficient for professional communication in the professional sphere is one of the requirements of modern society for young professionals and acts as an obligatory component of their professional training. Therefore, the purpose of teaching professionally-oriented English is to form students' communicative competencies for the use of acquired knowledge in relation to their profession.

The conducted research of pedagogical work shows that teaching English today is impossible without an innovative component. Traditional teaching of professionally oriented English is focused on reading, understanding and translating

special texts, including the study of grammatical features of scientific style. Currently, the focus has shifted to the development of oral communication skills and abilities. Oral speech includes listening and reading, understanding and reproducing what has been listened to or read both orally (dialogic or monologue) and in writing.

The main task of the modern stage of teaching professionally-oriented English is to create methods that integrate interactive approaches to learning and their advantages to solve the main problem of teaching professionally-oriented English – foreign language communication in professional situations.

Professionally-oriented English language teaching originated as a scientific direction in the 1960s abroad. Currently, professionally-oriented English language teaching has become a type of educational service, without which students' education is not possible. Professionally-oriented training is understood as such training, which is based on taking into account the needs of future graduates in learning a foreign language, dictated by the peculiarities of the future profession or academic specialty, which in turn require its study. This is its difference from teaching a language for general education purposes.

Analyzing the concept of the purpose of professionally-oriented foreign language teaching, it should be noted the multi-component and ambiguity of this concept. The following components of the goal are distinguished: educational, educational, developing and practical. In order to achieve educational goals, students are expected to acquire a certain amount of linguistic knowledge related to their chosen field of future professional activity, as well as country-specific information. In terms of achieving educational goals, the process of mastering a foreign language and proficiency in it is an effective factor of socio-economic, scientific, technical and general cultural progress of society. It involves the education of citizenship, respect for other peoples and cultures, a common culture of interpersonal communication, cognitive activity, the desire for self-education, motivation, i.e. a conscious attitude to mastering a foreign language as a means of communication, cognition and self-improvement, as well as aesthetic perception and artistic taste.

The most important component of the goal category is practical. The specifics of training students is to achieve such a level of communication in a foreign language that will allow them to use it not only in professional activities, but also to satisfy cognitive interests and further self-education. According to the requirements of the program, graduates must have communicative competence and its components necessary for qualified information and creative activities in various fields and situations of business partnership. Thus, the practical purpose of teaching a foreign language is "the acquisition by students of communicative competence, the level of which allows them to use IT practically, both in professional activity and for the purposes of self-education." The key method in teaching professionally oriented English is the communicative method, which is based on the idea that the language is used for communication, therefore, the purpose of teaching English is communicative competence. The professional orientation of AI training gives the future specialist the opportunity to use AI not only as a means of obtaining information, but also as a means of communication. Thus, the learning process should be professionally oriented, since the purpose of such training is the formation of professional foreign language communicative competence, which allows students to communicate professionally in various communicative situations. In communicative learning, situations are used at all stages of mastering the material. In the classroom, educational and speech situations are designed to perform two main functions: stimulating and instructional. It is very important to ensure the content of statements in the language being studied, to exclude statements that have no connection with reality, do not correspond to it. Speech situations also contribute to the consolidation of lexical units and grammatical structures. Professionally-oriented training is impossible without learning special vocabulary, which plays an essential role in this process. The study of the vocabulary learning process made it possible to identify the principles of teaching professionally-oriented vocabulary.

These include:

- didactic (the principle of visibility, the principle of interdisciplinary integration, the principle of consciousness);

- linguistic (the principle of minimization of language, the principle of concentricity), psychological (the principle of phasing in the formation of lexical skills and abilities);

- methodological principles (the principle of teaching vocabulary in various types of speech activity, the principle of a differentiated approach depending on the purpose of vocabulary acquisition, the principle of professional orientation of training, the principle of mutual learning).

The latter principle is characteristic of teaching professionally-oriented vocabulary, since in some situations students have a better command of the subject of their specialty and can correct the teacher. All of the above principles are interrelated and complement each other.

In professionally-oriented vocabulary teaching, the main unit of instruction is usually audio, video and printed text. Careful selection of texts is a prerequisite for the effectiveness of training.

In modern conditions of rapid development of science, rapid updating of information, it is impossible to teach a person for life; it is important to lay the foundations of language knowledge in him, to develop an interest in their accumulation and continuous self-education. One of the goals that the teacher sets for himself is to form the personality of a student, a future specialist capable of self-regulation in the field of continuing education, and, consequently, the question arises about the quality of professional training of students. In real professional activity, a specialist constantly faces various problems, his task is to respond directly to them and solve them independently. This is exactly what the student needs to be taught during his studies, focusing on shifting the emphasis from the teaching activity of the teacher to the cognitive activity of the student. This involves the use of such strategies in the learning process that will stimulate the cognitive and communicative activity of students, using a variety of communicative technologies for teaching English: communicative learning technology, information and communication technology, collaborative learning technology, project technology, game

technology. One of the methods that provides students with the opportunity to independently acquire knowledge in the process of solving practical problems or problems, which requires not only knowledge of AI, but also the integration of knowledge from various subject areas, is the project method. An important role is also given to the case methodology, since its use leads to the development, renewal, increase in the intensity and diversity of communications between the subjects of the educational process, since its characteristic is orientation to interpersonal interaction, impact on the mental and social structure of the individual.

Innovative communication techniques are also techniques based on various forms of communication involving interactive learning tools, which includes:

- self-learning methods – edu.pglu, printed, audio and video materials;

- pedagogical methods based on one-to-one communication - e-mail, use of social networks;

- teaching on the basis of one-to-many communication - audio and video lectures, electronic lectures;

- training based on communication "many-many" – synchronous audiographic, video, audio and computer conferences - for example, forums in edu.pglu, work in social networks, for example, Facebook.

In the process of teaching professionally-oriented English, the question arises "What to teach first of all: professional vocabulary, grammar or to develop the skills of monologue and dialogic speech?". Knowledge of special terms and grammar basics does not give students the freedom of oral and verbal communication, such an opportunity appears only if a foreign language communicative competence is formed. The most acceptable classification of classes in IA is the classification, from the point of view of the structure of the lesson, where the elements of the learning process are laid down. The structural structure of the lesson depends on the specific educational tasks, the nature of the activity planned in the classroom and the interaction of the teacher and students. The main elements of the lesson are:

Organization and content setting

Checking the depth and strength of knowledge

Interaction of the teacher and students on the basis of the message - the assimilation of new knowledge, skills and abilities

Consolidation of the studied material and exercises

Diagnostics of the strength of assimilation of knowledge, formation of skills and abilities

Instruction on doing homework or independent work

Based on the above, the most relevant types of lessons for teaching professionally-oriented English are identified:

Lesson of studying new material (lecture, theoretical research, film lesson)

Lesson of application and improvement of knowledge (practical tasks, essays, exercises, business game)

Lesson of generalization and systematization of knowledge (discussion, conference, seminar, business game)

Combined activity (a combination of different types of activities with a wide range of tasks)

Control lesson (test, oral survey, written work, test, quiz)

The most optimal is a combined lesson, which is the most common type, which includes all the basic elements, allowing for a limited time period to make a full cycle of familiarization, processing and consolidation of educational material, which helps in the implementation of an integrated interdisciplinary approach in teaching AI.

Thus, professionally-oriented learning is currently recognized as a priority in the renewal of education. "Professionally-oriented education is understood to be

based on taking into account the needs of students in the study of AI, dictated by the features of the future profession or specialty that require its study.

REFERENCES

1. Belogradova V.P. About the research activity of students in the conditions of the project method// Foreign languages at school. – 2005. – № 8.
2. Bogdanchik L.V. Innovative methods of teaching a foreign language in a non-linguistic university // Modern trends in teaching foreign languages and intercultural communication. Materials of the International Correspondence scientific and Practical Conference, March 24, 2011 Elektrostal: New Humanitarian Institute, 2011.
3. Vilensky M.Ya. Obraztsov P.I. Uman A.I. Technology of professionally-oriented education in higher school. – Eagle: OSU, 2010.
4. Zelenin G.I. Kovaleva Yu.A. Review of innovative methods of teaching foreign languages in the XX-XXI century. URL: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/Pipo/2011_32-33/11zgimtc.pdf.
5. Obraztsov P.I. Ivanova O.Yu. Professionally-oriented teaching of a foreign language at non-linguistic faculties of universities: Textbook/ Edited by P.I. Obraztsov. – Eagle: OSU, 2005.

FORMATION OF STUDENTS ' ABILITY TO COMMUNICATE IN A FOREIGN LANGUAGE THROUGH THE USE OF A COMMUNICATIVE APPROACH IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES

Gulmira SHTATBAYEVA (Arkalyk, Republic of Kazakhstan)

One of the goals of teaching a foreign language is the development of communicative competence of a foreign language, which means that the main goal of teaching a foreign language consists in the formation of communicative competence, that is, the ability and readiness to carry out interpersonal and intercultural communication with other language providers.

Communicative competence refers to the knowledge, skills and abilities of a foreign language person necessary for understanding their own culture of speech in accordance with the dialogic and the state of their goal, sphere, and conversation. It requires knowledge of the basic concepts of linguistics (styles, types of sentences in the text, ways of communication, etc.), text analysis skills and communication skills, i.e. conversational skills in relation to various areas and situations of communication, taking into account the addressee, purpose [4 c.65].

In the development of communicative competence, dialogic language occupies a leading place in communication in the educational process: We believe that it is one of the main goals of learning and its most important tool.

Dialogue is a two-way phenomenon. In communication, depending on the intended goal, the dialogue has its own distinctive features:

- everyday household affection;
- building a formal relationship;
- activity of gestures, body movements;
- emotional-expressiveness, expressiveness;
- compactness of sentences;
- not planning a speech in advance;

The curriculum defines the requirements for dialogue at the level of communicative competence:

- mastering the culture of speech, the ability to continue your speech, play;
- ability to talk about ecology, history, topics of your city, culture, famous people;
- express your thoughts about the story told, the text read, the book, art, and cinema;

The dialogue consists of replicas, all of which are motivations for speech, and the second is a reaction as a response –a replica.

It is known that in a dialogue, thoughts change, so the interlocutors – information-change with each other. The first speaker encourages the beginning of the

conversation, invites the addressee to the conversation (asks, commands, agrees, disagrees, asks, etc.) [3 p. 40-45].

The communicative competence of a specialist includes three important aspects: working with documents, conducting interpersonal dialogue, and the ability to speak publicly. In this regard, M. V. Koltunova identifies a number of skills that form one aspect of a specialist's professional competence:

- 1) formulate the goals and objectives of professional communication;
- 2) analysis of the essence of communication, organization of discussion;
- 3) Relationship Management, its regulation;
- 4) Use labeling tools to achieve communication goals;
- 5) use various tactics and approaches to implement the chosen strategy;
- 6) conversation, business conversation, dispute, discussion, debate, dialogue, debate, debate, dispute, Business Council, negotiation;
- 7) proof and justification, justification, refutation, evaluation;
- 8) acquisition of skills in other words, abstraction, definition, generalization, nominalization, verbalization, autodization;
- 9) transfer of oral information to written, symbolic and dictionary information and vice versa;
- 10) mastering the main genres of business speech (Business letter, fax, contract, telephone conversation, business conversation, negotiations, consultations) ;
- 11) mastering the technique of words

The Kazakh scientist Berdenova S. ZH. writes that " communicative competence, being the central concept in the teaching of languages, is the leading and ultimate goal of educational activities." At the same time, the author pays special attention to the fact that the language culture of the post-Soviet peoples has two

sides. First of all, the culture of speaking in the native language, and then the culture of speaking in the second language, however, it is necessary not to put languages against each other on the principle of "or-or". The author rightly points out that here it is appropriate to use the "and-and" principle, that is, both the native language and the language of interethnic communication, and in recent decades a foreign language.

Sharing the position of S. ZH. Berdenova, we consider it as the ability to choose and implement speech and behavioral programs within the cultural context of the competent language being studied, the ability to navigate in different situations, evaluate the situation taking into account the topics that arise in the participants of communication, communicative installations. The use of a communicative approach in teaching foreign languages contributes to the formation of conversational skills in a foreign language, i.e. the possession of communicative competence – the ability to use all types of speech activities: reading, listening, pronunciation, writing [1 c.16,65].

Looking at the choice of means of speech that correspond to a specific communicative state, in the process of communication, you can see the social characteristics of the speaker (his status, position, situational role).

Based on this, communicative competence can be defined as a necessary tool for forming a speech situation in a social context, and the purpose of forming communicative competence is the presence of a communicative act. To achieve this goal, you need communicative competencies – language knowledge and skills, speech skills, and a linguistic and cultural component of the content of training. An important role in communicative competence is assigned to the language competence, which, thanks to a certain amount of knowledge, ensures the compilation of grammatically and syntactically correct forms, as well as understanding the semantic parts of a word formed in accordance with the norms of a foreign language [5 c.45].

Whatever type of communicative speech activity is based on the level of lexical and grammatical training, the student along with having the appropriate lexical fund, as well as grammatical knowledge, should be able to use it in speech activity. Speech actions are mainly carried out in situations with a certain purpose, systematic modules, oral answers, and question-and-answer situations.

Communicative exercises include the following exercises: "brainstorming", oral speech (dialogue, monologue), role-playing game, interview, project.

In language training, exercises in which a dot is placed instead of a language face in a word are aimed at teaching the student the correct choice of the sound version of language faces.

However, the concept of communicative competence includes not only the acquisition of the necessary set of speech and language knowledge, but also the formation of skills in the field of practical use of language in the process of speech activity. It is also associated with the implementation of educational tasks for the formation of a socially active personality focused on the modern world [4 p. 55].

REFERENCES

1. Berdenova S.Zh. Formation of communicative competence of multilingual personality of 5th grade students of secondary school of Kazakhstan with the Russian language of instruction: abstract. dis. Candidate of Pedagogical Sciences. Almaty. — 2006.
2. Myrzakhmetova M. Z. Communicativti okytu adisinin shetel tili sabagynda alatyn orny // Young scientist. — 2015.
3. Passov, E.I. Communicative method of teaching foreign language speaking — M., 1991.
4. Rogova G.V. Methods of teaching foreign languages in secondary school — Moscow: Enlightenment. — 1991.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ЮРИСТА-МЕЖДУНАРОДНИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ УВО

Инна КОНДРАТЬЕВА (Минск, Республика Беларусь)

Подготовка специалистов с достаточным уровнем ключевых компетенций в рамках непрерывного образования – это процесс, требующий внесения значительных изменений, как в теорию, так и в практику образовательного процесса. Профессиональное образование должно обеспечить не только овладение совокупностью знаний и умений, включая коммуникативную компетенцию на изучаемом иностранном языке, но и формирование профессионально значимых качеств личности, что делает значимым социальный аспект любого профессионально-ориентированного обучения.

Дисциплина «Иностранный язык (первый)» является дисциплиной государственного компонента цикла специальных дисциплин, главной целью которой является овладение английским языком как средством общения в различных сферах общественной и профессиональной деятельности в условиях межкультурного общения. О степени сформированной профессионально-коммуникативной компетенции у студента можно судить по следующим критериям: 1. умение достаточно уверенно употреблять изучаемую профессиональную лексику (в рамках конкретной темы из сферы юриспруденции); понимать устную (монологическую и диалогическую) речь на профессиональные темы; знание основной терминологии своей узкой специальности; чтение и понимание со словарем специальной литературы по проблемам бизнеса и профилю специальности с целью получения профессиональной информации; подготовка и выступление с сообщениями, докладами; участие в обсуждении тем, связанных со специальностью (умение задавать вопросы и отвечать на вопросы); владение основными навыками письма, необходимыми для подготовки проектов, докладов и ведения переписки.

Работая в УВО юридической направленности, преподаватели иностранных языков часто сталкиваются с определенными проблемами в преподавании, главной из которых является освоение двух правовых систем, так как существуют глубокие различия между англо-американским правом и белорусским.

Мы выделяем такие необходимые условия профессионально-ориентированного обучения иностранному языку студентов юридических факультетов как: необходимость ознакомления студентов с общей и юридической терминологией, чтение аутентичных текстов, формирование навыков самостоятельной работы по созданию индивидуального словаря, а также овладение умениями устного профессионального общения.

В процессе обучения переводу студентов юридических специальностей зачастую можно столкнуться с особым стилем «*legalese*» – определенными конструкциями и терминологией, на основе которых построено огромное количество документов. «*Legalese*» – «это особый юридический язык, особенная манера построения фраз и предложений, которая для лиц, несведущих в тонкостях английской юридической терминологии, зачастую кажется лишенной смысла» [2, с. 132]. «*Legalese*» чаще всего используется при составлении нормативных правовых актов и судебных решений, однако иногда это явление можно встретить в повседневном общении юристов. Важно отметить, что «сегодня все более популярным становится «the Plain English movement» – тенденция к использованию обычного, повседневного английского языка вместо «*legalese*» [2, с. 142]. Вместе с тем, английские юристы признают, что невозможно в полной мере отказаться от использования «*legalese*» в юридической практике.

Для успешного перевода недостаточно в совершенстве знать терминологию той или иной тематики. Например, переводчик, владеющий юридической лексикой, с легкостью переведет такие сочетания, как *peace officer*, *profiling*, *police discreteness*, *health screening*, которые в юридическом тексте имеют значения *офицер полиции*, *психологическое тестирование заключенных*, *полномочия полиции*, *медицинское обследование*. Между тем

не всегда по силам найти эквивалент какому-либо устойчивому сочетанию или встретившемуся термину. Приходим к выводу, что проблемы у переводчика текста юридической направленности возникают из-за того, что в языке перевода отсутствуют словесные конструкции, которые достаточно точно могли бы описать термины исходного языка. Более того, зависимость текста от культурных особенностей и менталитета народа, а также от его сложившейся правовой системы, может привести к тому, что смысл текста в исходном языке не будет соответствовать смыслу в языке перевода даже при дословной интерпретации. Вот почему студентам юридических специальностей в процессе изучения английского языка требуется обогащать свои знания путем изучения возможных лексических эквивалентов слов и целых фраз.

Проанализируем перевод такого словосочетания, как *indeterminate sentence*, которое обозначает реалию, не существующую в практике белорусской судебной-правовой системы и потому требующую компенсировать объективную неточность перевода культурологическим комментарием. Так, *indeterminate sentence* – это приговор суда с неопределенным сроком тюремного заключения, когда реальный срок пребывания в тюрьме определяется тюремной администрацией или специальной комиссией, принимающими во внимание поведение заключенного, состояние его здоровья и другие обстоятельства [1, с.32].

Еще одна трудность юридических переводов заключается в необходимости владеть глубокими знаниями в исследуемой области и ориентироваться в деталях, чтобы «выстроить предложения в логически связный текст без противоречий и недопонимания» [3, с.78]. Данная область требует также и особой точности в формулировках, нельзя какую-то фразу переводить «приблизительно по смыслу». Даже несущественные ошибки и неточности в переводе текста могут привести к неправильному толкованию его смысла и, тем самым, «побудить к каким-либо неправильным действиям» [3, с.79], например, к предъявлению судебного иска.

В языке права синонимов не существует. Если юридические термины имеют специфический смысл в языке права, они имеют чаще всего множество различных смыслов внутри самой правовой системы. Например, слово *obligation* обязательство имеет вариативное значение в гражданском и коммерческом праве. В гражданском праве говорят, что *обязательство* покупателя состоит в оплате за товар продавцу, в то время как в коммерческом праве *обязательство* – это ценная бумага, продаваемая на бирже.

К тому же одно и то же слово может иметь различный смысл в судебных системах различных стран. Во франкоговорящих странах существуют различные правовые системы. Из этого следует, что одинаковые юридические термины будут иметь разный смысл, исходя из того, где они применяются: в Швейцарии, Бельгии, Франции, Квебеке или Сенегале. Это приводит к недопониманию среди юристов этих стран, даже если все они говорят на французском языке. Если врачи, экономисты, агрономы, математики используют общий словарь, позволяющий им понимать друг друга, ничего подобного не происходит у юристов.

Безусловно, в отдельных областях юридические термины имеют тенденцию к нормализации на международном уровне. Это тот случай, когда право должно быть сформулировано на многих языках, как, например, право стран Европейского Сообщества. Это одна из проблем в строительстве ЕЭС, объединяющего страны с противоположными правовыми системами и не разделяющими ни единый язык, ни единую культуру, ни общую историю.

Юридические тексты в силу своего предназначения должны быть достоверными, предписывать определенную форму действий, формулировать принципы разрешения спорных ситуаций и вырабатывать правила социального поведения в обществе. Юридические переводы выполняют преимущественно профессионалы, имеющие образование в области юридического права. На все вышеперечисленные факторы стоит обратить внимание в процессе обучения переводу студентов юридических специальностей.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Алимов, В. В. Юридический перевод. Практический курс. Английский язык. – М.: КомКнига, 2005.
2. Власенко, С. В. Перевод юридического текста: когнитивные особенности номинации и реалии-профессионализмы в языковой паре английский-русский//Филологические науки в МГИМО. Сборник научных трудов № 21 (37). М.: МГИМО(У), 2005.
3. Гамзатов, М. Г. Техника и специфика юридического перевода: Сб. статей. – СПб., 2004.

THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN FOREIGN LANGUAGE FOR TRAINING FUTURE SPECIALISTS

Yevheniia DOVZHENKO, Svitlana TSYMBAL (Kyiv, Ukraine)

Today we can observe the rapid development of modern information and communication technologies. Society needs highly qualified professionals who are competitive in the international labor market, so it is mandatory the requirement for future specialists is to speak a foreign language as a means of intercultural communication to solve professional problems in their field. However, traditional forms of education are insufficient to solve the tasks. Therefore, there is a need to find new technologies and forms of learning.

An important area of improving the level of teaching, improving the educational process of a foreign language in higher education is the use of various methods, including those based on modern information technology. It is necessary to use more effective forms and means of learning, which would perform the following functions in the educational process: informative, formative, motivating, systematizing, and controlling. These requirements can be met by the latest computer-based learning tools, which include electronic manuals, textbooks, guidelines, multimedia training courses, training, and test programs.

To work on the above requirements, you need to provide three components of the teaching process: material and technical base in the form of specialized language laboratories and technical teaching aids; it is necessary to develop appropriate electronic teaching aids; it is necessary to carry out appropriate training of teachers to increase their information technology competence.

Didactic capabilities of e-learning tools are designed to promote:

- better learning;
- formation and development of various types of skills, namely, listening skills based on adapted and authentic sound texts, skills of monologue and dialogic speech, skills and abilities of translation and abstracting of texts in the specialty, reading skills with direct use of Internet materials;
- increasing information capacity and visibility;
- expansion of active and passive dictionaries;
- formation of creativity, development of creative activity of students;
- formation of motivation of cognitive activity;
- strengthening the motivation of independent work of students;
- opportunities for individualization and differentiation of students' work, choosing the pace and volume of educational material, the level of its complexity;
- expanding the possibilities of control with feedback and diagnostics, increasing its objectivity;
- creating a positive psychological atmosphere during the independent work of students [2, 4].

Usually, foreign language learning is conducted in different levels of groups and the teacher, among other problems, often must solve:

a) the problem of adaptability - to organize work on the study of the material taking into account the individual capabilities of each student;

b) the problem of optimizing the learning process - to ensure the simultaneous work of all members of the group. The technical capabilities of the computer can solve these problems [3].

To conduct a computerized lesson, you usually need one car for a group of 3-4 people. If possible, the machines should be integrated into a local computer network. While the teacher works with one of the groups, the computer "works" with the others. It is recommended to alternate work with the computer with other types of work as the increased intellectual fatigue of students is noted.

Many e-learning tools are multifunctional. These are electronic textbooks and manuals that contain systematic teaching material in accordance with the requirements of the foreign language teaching program. The development of electronic textbooks is one of the leading activities of higher education institutions working on the introduction of distance learning.

Therefore, we can conclude that the use of information technology in the process of learning foreign languages leads to qualitative changes in all elements of the system of foreign language training of future professionals, namely:

- 1) The basis of foreign language training is not the logic of scientific knowledge, and professional tasks
- 2) The nature of knowledge itself is changing. The knowledge of future professionals begins to act not only as an ontology, but also as a means to solve specific professional problems.
- 3) The requirements to the methods and forms of organization of foreign language teaching are changing, and hence to the level of teacher training and their roles in the educational process. Active individual and group forms of work with educational material become leading.
- 4) The type of activity and the nature of the relationship between teacher and students is changing. The student becomes a full-fledged subject of activity in solving both educational and professional and actual professional tasks, while receiving the necessary assistance from the teacher [1].

REFERENCES

1. Амосова. Використання інформаційних технологій у навчанні іноземних мов у вищій школі / Амосова // Сучасні засоби навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах / Амосова. – Харків, 2013. – С. 6.
2. Антонян І. Методика навчання мови в закладах вищої освіти / І. Антонян, Н. Попович. // Лінгвістика № 1. – 2019. – №40. – С. 113.
3. Бесараб. Використання нових педагогічних та інформаційних технологій на заняттях з англійської мови / Бесараб // Сучасні засоби навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах / Бесараб. – Харків, 2013. – С. 9.
4. Hubbard, Philip. Educating the CALL specialist // Innovation in Language Learning and Teaching / 2009.

LATEST EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF ENGLISH LANGUAGE STUDY BY FUTURE LAW SPECIALISTS

Yuliya ARKUSHINA

(Kropyvnytskyi, Ukraine)

The urgency of the problem. To date, the development of intercultural communication, changes in the socio-political situation in the country involves the training of highly qualified professionals who speak a foreign (English) language. The competitiveness of modern specialists depends not only on the knowledge of the student of the future specialty, but also on his diverse development of humanitarian culture, creative thinking, education and, above all, knowledge of foreign languages. In the conditions of modern globalization, communication in English as an international language is an essential component of the professional activity of any specialist, including a specialist in law.

The purpose of the study is to analyze innovative methods that already exist and are used in the study of a foreign (English) language.

Presentation of research material . The spread of English as a language of international communication, the growing number of English language learners have led to the emergence of various methods of teaching and monitoring the effectiveness of the educational process. The use of authentic materials such as film, radio and television as additional means of teaching a foreign language has long proven its effectiveness. The emergence of innovative information technologies has radically changed the nature of teaching, provided an opportunity to make the learning process more productive and exciting [3, p. 72].

Process study English languages as languages of law is quite difficult, because law students need in a short period of time to master the basics of legal systems not only in Ukraine but also in other countries, such as the United States or Britain. There is a significant difference between these legal systems. For example, the term «solicitor», «barrister» is used only in British law, «counselor» (counselor, lawyer) – in the United States and Ireland. «Solicitor» is a lawyer, a legal specialist who is engaged in office work, prepares cases in court and transfers them to the «barrister» – a court lawyer. Thus, considering the problem of training students of future law professionals, we note that the basis for them is free orientation in different educational and legal systems.

When teaching students future law specialists, the teacher should motivate students to improve their knowledge, which will allow them to contact specialists from other countries, read foreign special and professional literature in the original, rather than translation, which distorts the interpretation of certain phenomena, taking into account the fact that there are differences between the legal systems of countries that are not translated, but only described. For competitiveness, students must know the basics of grammar, and most importantly – the vocabulary of the legal field. After all, if a lawyer knows the grammar, morphology and syntax of English, but does not know professional vocabulary, he will not be able to build a dialogue with a specialist from another country, will be confused when discussing any situation related to his professional activities. Study professionally-oriented lexicon is the main goal of the development of oral skills and is aimed at implementing communication skills and normal, adequate response to professional

communication, both oral (preparation of messages related to professional topics) and written (the ability to compose any legal documents and resumes). It is very important to know vocabulary that has certain specifics in jurisprudence. Here, well-known words have a completely different translation, for example, bar - advocacy, bar association; battery - beatings; jury - jury trial; just - justice, justice; sentence - sentence, punishment, etc. [2, p. 138].

Texts by specialty – a source of vocabulary for students of future law professionals, an example of the use of terminological vocabulary in context. In the study of students of future specialists in English law for the formation of basic country training in jurisprudence use materials relating to the basic legal sciences: criminal law, international law, civil law and many others [5, p. 496].

In this study, we would like to limit the description of those technologies that have proven to be most effective in the process of learning and mastering a foreign (English) language:

- cooperative learning - involves the interaction of all participants in the learning process, both students and teachers who work together, which contributes to their mutual enrichment. In contrast to the usual group work in joint learning, students in a team help each other in the formation of practical skills and as "experts" on a particular issue, passing new information [6 , p. 37] .

- project-based learning, the creation of projects reveals the individual characteristics of each student, develops the ability to work independently to find ideas based on international experience, the ability to argue in business foreign (English) and answer questions, and promotes the development of creative personality and develops skills self-organization and self-education [4, p. 145].

- assessment - center , allows you to quickly and efficiently check the degree of assimilation of educational material by students, especially speaking, which usually takes a lot of time to test, on the one hand, and on the other - helps to increase student motivation and improve the quality of knowledge as assessors , and students who are evaluated.

- debate – technology demonstrates high efficiency, as the main responsibility for the event lies on the shoulders of students, who, in turn, must show

increased motivation and interest in the preparation and organization of debates. Teachers thus achieve good results, giving students the opportunity to show initiative, organizational skills, demonstrate the ability to work independently, set goals and make decisions.

- case - studies , which are based on a real business problem situation, which is proposed for solution. The use of this method in the teaching of English business has a number of advantages:

- the training organically combines purely professional information with the possibility of motivated use of a foreign (English) language in the process of solving a problem situation;

- case method allows you to stimulate mental activity related to analysis, generalization, abstraction, forecasting, hypothesizing and decision making;

- modeling the process of production activities of the specialist, «case - studies» aims at independent choice of means and methods of solving the problem;

- the use of «case – studies» provides the maximum intensification of the learning process, makes the speech interaction of students more effective, involving them in individual, pair, group and team work.

Multimedia technologies are information technologies that combine audiovisual information on several media (text, video, audio, graphics, etc.). At the same time, an interactive dialogue with user systems and various forms of self-employment is being implemented.

The use of multimedia technologies in the educational process allows to improve the process of limited combination of traditional and innovative forms and methods of teaching; implementation of educational, informational, game, modeling, design and analytical functions; implementation of such general didactic principles as clarity and accessibility; expediency of systemic transition from education to self-education; positive emotional background for learning; combining theory with practice [1, p. 255].

Thus, the training of students of future law professionals in the educational space of today involves the development and improvement of motivational and informational readiness, which future law professionals must apply in practice. In

the modern educational process, the possibilities of computer technology and the Internet are often used as an information base. Students of future law professionals can visit forums where their experts communicate, watch video casts in English to learn legal terminology, news resources for law professionals who reveal in English the main events in the world and related to legal issues. Also, the advantage of innovative technologies is access to court proceedings in real time. The latest technologies allow you to record, collect and analyze real material, as well as provide the opportunity to virtually participate in professional situations.

REFERENCES

1. Azizova , SM (2016) Features professional'no-oriented training English language students yuridicheskogo profile [Features of professionally oriented teaching of English to legal students], Pedagogicheskij Journal , № 4, 251-260.

2. Bessarab , TP (2015) Foreign language how way professional'noj preparation law students [Foreign language as a way of professional training of law students], Samara : OOO « Izdatel'stvo ASGARD », 136-138.

3. Gulyaeva , EV (2014) The role of English language how intermediary in the global space obrazovaniya [The Role of the English Language as a Mediator in the Global Education Space], Tambov : Gramota , №1, Ch . 2, 72-75.

4 . Kolar'kova , OG, Savina , AA (2016) Organization samostoyatel'noj works students of secondary professional obrazovaniya at obuchenii to a foreigner language in context competence approach [Organization of independent work of students of secondary vocational education in teaching a foreign language in the context of a competence-based approach], Moscow : Akademiya Estestvoznaniya , №3,143-147.

5. Nurhamitov , MR, Gerkina , NV (2017) Features prepodavaniya English language dlya students lawyers at the university [Features of Teaching English for Law Students at the University], Pedagogicheskie science . №58-1, 495 -497.

6. Polat , ES (2000) Obuchenie v sotrudnichestve [Learning in collaboration], Moscow , 37.

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК БАЗОВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Наталя СОРОКА (Харків, Україна)

У період глобалізації різко зростає роль юридичної освіти, що стає найважливішим чинником процвітання нашого суспільства та умовою прогресивного існування та співіснування країн і народів. Основним завданням юридичної освіти стає вивчення та виявлення нових явищ і належна підготовка фахівців для ефективної роботи за умов нових суспільних відносин. Сьогодні, коли міжнародне співробітництво у різних галузях стало реальністю, очевидно є ключова роль міжкультурного професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою. Фахівці (зокрема, юристи), які працюють у зарубіжних чи спільних компаніях, а також у компаніях, що співпрацюють із закордонними партнерами, стикаються з необхідністю участі у різних видах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування у сфері своєї діяльності, зокрема, під час участі у переговорах з представниками зарубіжних підприємств, ведення ділового листування з ними, при опрацюванні аутентичних джерел професійної інформації іноземною мовою.

Таким чином, усвідомлення необхідності оволодіння майбутніми юристами мовою як інструментом міжкультурного спілкування у професійній та інших значущих сферах є актуальним питанням для фахівців юриспруденції. Володіння англійською мовою у відповідності до сучасних вимог формує міжкультурну компетенцію, допомагає опанувати категорії зарубіжного права, розвиває мислення, є засобом професійного спілкування та професійного зростання.

Професійна спрямованість при навчанні англійської мови в юридичному вузі - це багатогранний процес, який вимагає урахування низки специфічних факторів: соціальних, соціально-педагогічних, педагогічних і психолого-педагогічних.

Професійно-спрямована система навчання, яка є сучасною основою юридичної освіти – це загальний орієнтир навчального процесу на підготовку студента до майбутньої трудової діяльності у сфері обраної ним спеціальності. Професійно-спрямоване навчання сприяє створенню та розвитку пізнавального інтересу, прояву мотивації та робить навчання ефективнішим.

Основою мотивації студента є орієнтація на майбутню професію. Важливою умовою формування професійної діяльності є присутність двох провідних типів взаємопов'язаних мотивацій: навчальної та професійної, які є обов'язковими та необхідними для успішної реалізації освітнього процесу [2]. До засобів, які забезпечують професійну спрямованість під час навчання фахівців-юристів англійської мови, а також підвищення вмотивованості до опанування іноземної мови можна віднести наступні: залучення студентів до діяльності, еквівалентній майбутній професійній діяльності шляхом використання у процесі навчання текстів професійної змістовності, створення проблемних ситуацій, вивчення case-study, навчально-рольових ігор, оволодіння мовою для спеціальних цілей за юридичним профілем, оволодіння іншомовною термінологією, знання відповідних закономірностей, формування термінологічної бази, яка дозволяє інтенсифікувати процеси засвоєння та запам'ятовування, оволодіння словотворчим механізмом юридичної англійської мови [5, 7].

Мета іншомовної підготовки майбутніх юристів полягає у формуванні та розвитку професійно-орієнтованої міжкультурної комунікативної компетенції [3]. Вона охоплює знання, сформовані через використання як іноземної, так і рідної мови, відповідні навички, а також певні здібності та якості особистості. Фахівець повинен досягти такого рівня володіння рідною

та іноземною мовою, який дозволить йому адекватно будувати свою мовленнєву поведінку в умовах міжкультурного спілкування, яке постійно змінюється під впливом умов та часу [4, 6].

Комунікативна компетенція має на увазі вміння користуватися усіма видами мовленнєвої діяльності – читанням, письмом, говорінням, аудіюванням, - що формує мовленнєву компетенцію. Вона включає також мовну компетенцію – вміння висловлювати свої думки, а також розуміти інших людей за допомогою мовних засобів, тобто уміння і навички використовувати належну лексику, граматику та вимову задля мовленнєвої діяльності. Однак зазначені вище фактори не є достатніми без опанування соціокультурними знаннями, що складаються з країнознавчої та лінгвокраїнознавчої компетенцій, які характерні для тієї спільності людей, мова яких вивчається.

Процес реалізації вимог професійної спрямованості у вузі юридичного профілю характеризується двома етапами [1]. На першому етапі професійна спрямованість процесу навчання пов'язана з необхідністю вивчення лінгвокраїнознавчого матеріалу у відповідності до специфіки юридичної освіти. На другому етапі студенти опановують базовими знаннями щодо специфіки системи англо-американського права. Формування навичок усного та письмового мовлення зумовлене необхідністю сформованості мовної та комунікативної компетентності для ведення бесіди за спеціальністю, набуття навичок ведення переговорів, здійснення ділового листування, анотування та реферування професійного іншомовного тексту. За роки навчання у юридичному вузі студент набуває знань з юридичних наук, під час навчального процесу формує своє особисте ставлення до цих знань, а також удосконалює свої переконання, принциповість, здатність до практичної реалізації набутих умінь та навичок. В той самий час навчання носить і виховний характер. Це означає, що всі форми навчального процесу та предмети, у тому числі іноземна мова, мають виховне значення. У курсі

іноземної мови виховується повага до національної та іноземної культури, зокрема правової. Серед наукових категорій вишівської педагогіки найбільш значущою є модель спеціаліста, котра характеризується як професійно вмотивована особистість, яка є носієм певної суми знань, що відображають специфіку професії.

На підставі такого розуміння сутності професійної спрямованості навчання можна визначити комплекс взаємопов'язаних умов, які сприяють формуванню професійно-спрямованої особистості: усвідомлений підхід до предмета, що вивчається, постійний акцент на професійну значущість іноземної мови, а також інформативність і актуальність змісту мовленнєвого матеріалу, зв'язок з юридичною професією, усвідомлений підхід до вивчення предмета, індивідуальна робота з кожним студентом з метою формування професійної мотивації та професійного творчого мислення, розвиток професійної значущості та перспектив використання англійської мови у майбутній діяльності.

Отже, основна мета навчання майбутніх юристів іноземної мови може бути конкретизована як формування необхідного та достатнього високого рівня – міжкультурної комунікативної компетенції, яка є вагомим компонентом професійної компетентності майбутніх спеціалістів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Артемьева О. А. Методология организации профессиональной подготовки специалиста на основе межкультурной коммуникации / О. А. Артемьева, М. Н. Макеева, Р. П. Мильруд. – Тамбов: ТГТУ, 2005. – 159 с.
2. Сорока Н.А. Мотивация людини як основний чинник її діяльності /Н.А. Сорока// Наукові записки Харків. ун-ту повітряних сил. Соціальна філософія, психологія. – Харків: ХУПС. – 2008. С.199-205.

3. Сорока Н.А., Щокіна Т.М. Ways to form foreign language communicative competence of future lawyers. /Н.А. Сорока// Молодь і ринок: щомісячний наук.-пед. журнал. – Дрогобич: ДДПУ ім. Івана Франка, 2021. – №2 (188).- С. 86-89.
4. Holubnycha, L., Kostikova I., Leiba, O., Lobzova, S., Chornovol-Tkachenko, R. Developing Students' Intercultural Competence at the Tertiary Level // Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala. – 2019. – Vol. 11. – Is. 3. – P. 245–262. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/149>
5. Holubnycha, L. Case studies as one of the communication methods of foreign language teaching law students//Проблеми законності: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2016. – Випуск 135.- С. 245-253.
6. Soroka N.A. Intercultural Competence Development at Universities/ Holubnycha, L.; Kostikova, I.; Soroka, N.; Shchokina, T.; Golopych, I.// POSTMODERN OPENINGS. - Volume 12, Issue:1(2021).- P.200-214.
DOI:10.18662/po/12.1Sup1/279.
7. Soroka N.A. A role-playing game as a means of effective professional English teaching/ Budianska, V.; Holubnycha, L.; Kostikova, I.; Marykivska, H.; Shchokina, T., Soroka, N.// Amazonia Investiga. – Vol. 8. – №24. – Diciembre, 2019. – P. 414-425.

FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE ACTIVITY IN TERMS OF DISTANCE EDUCATION AT NON-LINGUISTIC FACULTIES

Yaroslav CHERNIONKOV (Kropyvnytskyi, Ukraine)

The traditional system of education without the use of modern information and communication technologies does not meet the requirements of the time. Forbes magazine lists five trends in technology that will change 21st century education: distance education, personalization, gamification, interactive textbooks, and video game learning. If the last four belong to the purely game forms of learning, then the *distance form of education* is an individualized process of education, which occurs

mainly through the indirect interaction of distant participants in the educational process in a specialized environment based on modern psychological, pedagogical and informational - communication technologies [1; p.9].

Psychologists, teachers, methodologists have constantly paid attention to the problem of distance learning, special courses and programs have been developed that allow to master a foreign language remotely. It is worth noting the contribution to the development of methodological foundations and popularization of distance education of the following researchers: O. Andreev, Y. Gorvits, E. Dmitrieva, K. Kozhukhov, V. Kukharenko, N. Mayer, N. Mulina, E. Polat, V. Svyrydyuk.

The purpose of the article is to consider the opportunities and conditions under which students will be able in distance learning to obtain highly qualified education in foreign languages by means of communicative activities.

Distance learning of foreign languages allows not only ensuring the active involvement of students in the learning process, but also allows you to manage this process, unlike most traditional learning environments. The integration of sound, movement, image and text creates a new, extremely rich in its capabilities learning environment, with the development of which increases the degree of student involvement in the learning process [2; p. 125].

Learning a foreign language by means of distance education is aimed at developing skills and abilities of written speech activities (for the formation of spelling, grammar and lexical writing skills); improving listening skills based on adapted and authentic texts and preparing for oral communication in the audience.

In our opinion (from the experience of our practical activity at the Department of Linguodidactics and Foreign Languages of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University) to achieve this goal, to solve this problem, to obtain a high level of proficiency of a foreign language (it should be noted that distance learning classes are held on our platforms GOOGLE MEET and GOOGLE CLASSROOM) is possible only under observance of the system of conditions-components:

1. Reading exercises. It is proposed to conduct online-regime "Student 1 (reads) → Student 2 (corrects mistakes) → Teacher (organizes and corrects

everything)". The *disadvantage* is that the time for testing increases and fewer students will be able to answer. The *positive thing* is that students develop skills not only in reading, but also in spelling and pronunciation. The ultimate goal is the formation of spelling competence.

2. Dialogical and polylogical speaking. It is proposed to conduct online-regime "Students (2 or more play) → Students (2 or more check both grammar and pronunciation) → Teacher (organizes and corrects everything)". *The drawback* is that students can cheat and peep into their notes. Also a significant disadvantage is the lack of eye-to-eye contact with the interlocutor, because it reduces the emotionality of speech and increases the likelihood of unnecessary pauses. Among the *positive moments* we can see that students develop skills not only in dialogical and polylogical speaking but also in checking vocabulary, phonetics and grammar. A significant advantage is the constant student involvement in the process of communicative interaction. The ultimate goal is the formation of communicative dialogical and polylogical competence.

3. Monological speaking. It is proposed to conduct online –regime "Student 1 (plays) → Student 2 (checks both grammar and pronunciation) → Teacher (organizes and corrects everything)". *The downside* is that students can cheat and peek into their notes. Among *the positives* we can see that students develop skills not only in making up and reproducing monologues but also in checking vocabulary and grammar. A significant advantage is the constant student involvement in the process of communicative interaction. The ultimate goal is the formation of communicative monological competence.

4. Video broadcasting. It is proposed to conduct online-regime "Student 1 (records video at home) → Student 1 (presents his video) → Student 2 (corrects mistakes) → Students (discuss video presentation) → Teacher (organizes and corrects everything)". The *disadvantage* is that students can cheat and peek into their notes. Also a significant disadvantage is the poor internet for video presentation and poor video quality. Among the *positives* we can see that students develop skills not only in making up and reproducing monologues but also in checking vocabulary and grammar. A significant advantage is the constant student involvement in the process

of communicative interaction. Another advantage is that the student who presents the video can see himself from the side (pros and cons). The ultimate goal - the formation of communicative monological competence.

5. Exam. It is proposed to conduct online – regime "Student (presents speech) → Teacher (checks)". Students present their speaking or theoretical tasks online. A significant *disadvantage* is the ability of students to peek into the notes. The ultimate goal is a passed exam / credit.

The most important thing is the availability of high-speed and high-quality Internet for students who are at a distance. A very important point is to provide each teacher with all the necessary tools (laptops, teaching aids, smart tools) to teach a foreign language properly [3].

Distance learning of foreign languages crystallizes in students practical professional skills that they will need in future professional realization, as well as forms foreign language professional competence, develops intrinsic motivation for creative self-realization, initiative in work, acquiring knowledge in various popular fields (tourism, business, management, marketing), speed, flexibility, associative thinking [2, p. 127].

Thus, the problem of students' learning a foreign language in the mode of distance communicative activity is still relevant today. We continue to improve the teaching and methodological support, ways of feedback with students. We will make every effort to ensure that students of non-linguistic faculties and teachers achieve a level of proficiency in a foreign language B2.

REFERENCES

1. Закон України «Про освіту» // [Electronic resource] – Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Котлярова В. Ю. Дистанційне навчання англійської мови студентів педагогічного ВУЗу / В. Ю. Котлярова, М. В. Ткач // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки. – 2016. – Вип. 10. – С. 124-130. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpufn_2016_10_20

3. Chernionkov Yaroslav. Experimental Distance Studying Of English At Non-Linguistic Faculties: Pearson's Platform // Online Book of abstracts of the fifth International scientific and practical Internet conference "Foreign language in professional training of specialists: issues and strategies". – Kropyvnytskyi: EPC of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, 2021. – pp. 322-325.

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР

Наталія Майєр (Київ, Україна)

Креативною компетентністю, як здатністю реалізовувати креативне навчання в процесі формування у студентів професійно орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності, майбутні викладачі іноземних мов і культур оволодівають в процесі професійно-методичної підготовки у закладах вищої освіти в межах різних компонент освітньої програми. У Київському національному лінгвістичному університеті формування креативної компетентності майбутнього викладача іноземних мов і культур здійснюється у межах розробленого нами авторського курсу вибіркової навчальної дисципліни «Технології креативного навчання іноземних мов і культур» (освітня програма «Французька мова і друга західноєвропейська мова, зарубіжна література, методика навчання іноземних мов і культур у вищих навчальних закладах» спеціальності 014 Середня освіта, ступінь вищої освіти – магістр).

Основною метою вивчення дисципліни «Технології креативного навчання іноземних мов і культур» є оволодіння майбутніми викладачами теоретичними основами й методикою креативного навчання іноземних мов і культур, методичними знаннями і вміннями застосовувати технології креативного навчання для формування у студентів різних видів мовних і

мовленнєвих компетентностей. Формування креативної компетентності в курсі вибіркової дисципліни «Технології креативного навчання іноземних мов і культур» реалізується системою організаційних форм навчання (лекції – 20 годин, практичні заняття – 10 годин, самостійна робота – 60 годин) із використанням ігрової та проєктної технологій.

Моделювання професійно-методичних ситуацій максимально наближених до реальних, а також навчання майбутніх викладачів діяти у цих ситуаціях уможлиблюється впровадженням ігрової технології навчання, що зумовлює використання на практичних заняттях професійно-орієнтованої рольової гри.

Професійно-орієнтована рольова гра – це методичний прийом організації взаємодії магістрантів на основі штучно змодельованої ситуації професійно-методичної діяльності викладача. Під час професійно-орієнтованої рольової гри відтворюється модель взаємодії викладача і студентів, а також студентів між собою шляхом імітації реальних умов організації та проведення фрагменту практичного заняття з іноземної мови. При цьому магістрант-розробник плану-конспекту фрагменту практичного заняття виконує роль викладача іноземної мови і культури, а інші магістранти – ролі студентів академічної групи. Виконуючи роль викладача, магістрант має можливість апробувати розроблений план-конспект, аналізувати методичну доцільність обраних креативних прийомів навчання, своєї мовленнєвої поведінки тощо. В процесі обговорення «проведеного» фрагменту практичного заняття магістрант отримує рекомендації викладача та інших членів академічної групи щодо коректності сформульованих цілей, обраних способів їх реалізації, методичної доцільності і коректності використаних арт-технологій, креативних прийомів навчання, режимів роботи тощо. У ситуації навчальної взаємодії зі «своїми» студентами, а також на етапі самоаналізу і самооцінки власної діяльності впродовж професійно-орієнтованої рольової гри й оцінки викладачем та іншими магістрантами, магістрант представляє не «самого себе», а «себе майбутнього», його переживання є справжніми й реальними [1, с. 48]. В цих умовах у майбутнього

викладача іноземної мови і культури розвивається методична рефлексія і формується «здатність прогнозувати й адекватно оцінювати як «ідеальні», так і реальні результати своїх дій [2, с. 27]».

Проектна технологія реалізується шляхом виконання магістрантами професійно-орієнтованих індивідуальних проектних завдань. Професійно-орієнтоване індивідуальне проектне завдання – це засіб творчої професійно-методичної діяльності майбутніх викладачів іноземних мов і культур, коли здійснюючи послідовні методичні дії шляхом аналізу методичної ситуації, пошуку варіантів її вирішення з використанням арт-технологій і прийомів креативного навчання, постійного зворотного зв'язку на рефлексивній основі, створюється план-конспект практичного заняття з іноземної мови як її реальний продукт і результат. Основними характеристиками професійно-орієнтованого індивідуального проектного завдання є такі: наявність проблеми, у процесі вирішення якої інтегруються методичні знання і вміння, іншомовні мовленнєві вміння, знання й навички використовувати цифрові технології; практична цінність результату й кінцевого продукту. Професійно-орієнтоване індивідуальне проектне завдання рекомендуємо використовувати як засіб рубіжного контролю (модульна контрольна робота).

Дотримання викладачем оптимальності у вимогах, посильності і коректності у формулюванні індивідуальних проектних завдань, створення на практичних заняттях атмосфери творчості й розкнутості, позитивного психологічного клімату – це чинники, які зумовлюють ефективність впровадження зазначених вище технологій в освітній процес з метою формування креативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов і культур.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Артемьева О. А., Макеева М. Н. Система учебно-ролевых игр профессиональной направленности: монография. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. 208 с.

2. Бессонова Е. А. Рефлексия и её развитие в процессе учебно-профессионального становления будущего учителя: дис. на соиск. уч. степени канд. психол. наук: 19.00.07. Хабаровск, 2000. 160 с.
3. Майер Н. В. Теорія і практика формування креативної компетентності майбутніх викладачів французької мови і культури. *Педагогіка XXI століття: сучасний стан та тенденції розвитку*: колективна монографія: у 2 ч. Ч.2 / відп. за випуск О.Є. Карпенко. Львів-Торунь: Ліга-Прес, 2021. С. 804-830.

**КОНЦЕПЦІЯ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ОФЦЕРІВ ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗСУ**

Алла САВИЦЬКА (Харків, Україна)

Сучасний етап розвитку української військової аеронавігаційної системи, збільшення ролі ВПС ЗС України у міжнародному військовому співробітництві (міжнародні військові навчання, участь у миротворчих місіях, участь України як члена програми «Партнерство заради миру» тощо) висуває нові вимоги до рівня професійної діяльності та сформованості комунікативної компетентності членів льотного екіпажу, диспетчерської служби та служби наземного обслуговування.

Відповідно до пункту 1.2.9.4. Поправки 164 до Додатку 1 до Чиказької конвенції «Видача свідоцтв авіаційному персоналу» (Doc 9835-AN/453 «Керівництво з впровадження вимог ІКАО щодо володіння мовою»), пілоти літаків і гелікоптерів, диспетчери повітряного руху та оператори авіаційних станцій повинні вміти спілкуватись англійською мовою та розуміти її на четвертому робочому рівні із шести визначених [1]. Таким чином, володіння англійською мовою фахівцями авіаційної сфери набуло фахової значущості і є професійною необхідністю, тому в умовах сьогодення набуття спеціалістами

певного рівня *комунікативної компетентності* є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутнього фахівця Повітряних Сил.

За робоче визначення поняття «комунікативна компетенція» приймемо розроблене прикладними лінгвістами в 1980-х роках робоче визначення, яке пропонує розглядати акт комунікації та, як наслідок, *комунікативну компетентність* як сукупність *лінгвістичних, соціолінгвістичних та прагматичних* компонентів (компетенцій).

Центральною ланкою у тріаді цих компетенцій є *лінгвістична компетенція*, до якої у загальному розумінні відносяться знання та осмислене використання лінгвістичних засобів мови.

Для більш чіткого усвідомлення поняття «комунікативна компетентність» у сфері військової авіації слід проаналізувати поняття «Авіаційна мова», адже глибоке розуміння її особливостей допоможе визначити найбільш доцільну парадигму, концепцію, методи й засоби навчання, направлених на формування комунікативної компетенції [3]. Мова авіаційного радіотелефонного зв'язку (а саме вона цікавить нас як необхідна для здійснення професійної діяльності членів льотного екіпажу та диспетчерської служби), охоплює досить обмежену кількість ситуацій використання і включає два компоненти: стандартну *фразеологію ІКАО* та використання *розмовної мови*, де розмовна мова є другорядною по відношенню до усталеної фразеології радіообміну. Але вміння впевнено користуватися розмовною мовою може виявитися критично необхідним у випадках позаштатних та аварійних ситуацій для узгодження ряду невідкладних питань, коли обсяг мови, необхідної для вирішення проблеми, знаходиться поза межами стандартної фразеології ІКАО.

Таким чином, мовна компетентність є складний взаємозв'язок знань, навиків та компетенцій і не зводиться до вивчення лише стандартної термінології ІКАО [3]. Навчання льотних екіпажів та диспетчерів авіаційної мови обов'язково має на меті оволодіння більш широким арсеналом мовних засобів, що охоплюють широке коло тем, пов'язаних з авіацією.

Авіаційна мова має високоспеціалізований та вузькопрофесійний характер. Така специфічність визначає найбільш загальний методологічний

підхід до викладання авіаційної мови – вивчення мови для спеціальних цілей (language for special purposes LSP). «Методика LSP – це підхід, за якого зміст навчальної програми акцентується на тематиці, яка має безпосередню зацікавленість для тих, хто навчається. Процес навчання перш за все орієнтований на те, як буде використовуватися мова, акцент робиться на оволодіння засобами мови, необхідними для виконання конкретної професійної задачі» [2, 7.4.2]. LSP є вузько спрямованим, змістовно-орієнтованим та особистісно-орієнтованим підходом, який ставить за мету набуття спеціалістами часткової мовної компетентності у конкретних професійних областях. Принципової важливості набуває досягнення відповідності між предметним змістом навчального процесу вивчення мови та професійними інтересами й потребами майбутніх фахівців. З огляду на те, що у сфері військової авіації ядром поняття професійної компетентності є сформованість навичок здійснення саме акту усної комунікації та враховуючи вищенаведений аналіз особливостей авіаційної мови, доцільним вбачається спрямування освітньо-навчального процесу, його змісту, форм та методів у русло компетентнісної парадигми навчання та концепції проблемного навчання засобами розширення змісту навчальної дисципліни кейсами, які б моделювали реалістичні ситуації під час майбутньої професійної діяльності майбутнього офіцера та спонукали б курсанта до спонтанного мовлення.

Дидактична мета застосування кейсу як методу проблемного навчання – надати курсанту можливість засвоїти та відпрацювати на рівні автоматичного вживання певні фрази, паттерни та кліше, інтеріоризація яких у стресових ситуаціях під час вирішення майбутніх потенційно-можливих бойових завдань у міжнародному повітряному просторі стане неоціненним інструментарієм для продукування спонтанного мовлення.

В основу проблемного навчання курсантів на заняттях з дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» нами покладено проблемні ситуації військово-авіаційної діяльності, що мають комунікативний характер.

Під час моделювання дій на заняттях з дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» створювалися проблемні ситуації польотів у

міжнародному повітряному просторі двох рівнів складності: типові ситуації та ситуації, що виникають вкрай рідко, нетипові, але можливі. Саме вони і складають зміст базових кейсів, направлених на формування відповідних компетенцій курсантів: кейс «Екстрена медична допомога при здійсненні польоту з медичної евакуації під час миротворчої операції з урахуванням порад лікаря, що передаються з землі засобами радіозв'язку», кейс «Дії командира екіпажу у складних ситуаціях з терміновим делегуванням функцій іншим членам екіпажу», кейс «Застосування зброї миротворчим контингентом: правовий аспект та процедура застосування авіаційного бортового озброєння та особистої зброї». Модельовані проблемні ситуації було запропоновано ускладнити такими чинниками, як невизначеність умов польоту, аварійна посадка, помилки у сприйнятті сигналів та команд тощо.

Проблемне навчання включає декілька етапів діяльності курсантів на заняттях: аналіз ситуації, формулювання гіпотез та варіантів можливого її розвитку; індивідуальне або групове вирішення проблеми; прогнозування та формулювання діалогу з іноземними партнерами, задіяних для вирішення даного бойового завдання; вибір найвдаліших варіантів формулювання фраз.

Така квазіпрофесійна діяльність, яка носить саме проблемний характер та активізує пошуково-розумову діяльність майбутніх фахівців, відображає сучасні особливості здійснення польотів у міжнародному повітряному просторі та взаємодії з іноземними партнерами, авіадиспетчерами тощо.

Отже, суттєвого значення в аспекті професійної підготовки курсантів авіаційного профілю сьогодні набуває їх іншомовна компетентність. Компетентнісна парадигма навчання дозволяє ефективно формувати комунікативну компетентність засобами технології проблемного навчання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Doc 9835-AN/453 Manual on the Implementation of the ICAO Language Proficiency Requirements. – Preliminary edition. – 2004. – 162 с.
2. Cir № 323-An/185 «Рекомендації з програм навчання авіаційної англійської мови» (2009)

3. Барановська Л. В. Англійська мова в авіаційному ВНЗ: навчальна дисципліна, засіб професійної підготовки та майбутньої фахової діяльності Комунікація у сучасному соціумі : Матер. II Міжн. наук.–практ. конф. (Львів, 8 червня 2018р.). – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. – С. 77-79.

**ОГЛЯД МЕТОДИК ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В
МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ КИТАЮ**
Оксана ДУДІНА (Кропивницький, Україна)

Медичні заклади вищої освіти Китаю займають провідне місце серед передових світових університетів. Таких успіхів досягнуто завдяки національним державним програмам, які спрямовані на постійне вдосконалення медичної освіти, та конкурентоспроможним освітнім програмам підготовки фахівців з медичної освіти MBBS Bachelor of Medicine (бакалавр медицини) і Bachelor of Surgery (бакалавр хірургії). Згідно зі статистикою, щороку в Китаї понад 10 000 студентів здобувають MBBS та складають іспит для отримання диплому [1]. При цьому слід зазначити, що більшість дисциплін в медичних університетах викладаються англійською мовою. Після впровадження в КНР політики відкритості викладання англійської мови набуло широкого застосування і стало обов'язковим предметом в медичній системі освіти Китаю. Необхідність вивчення англійської мови студентами різних спеціальностей, зростає протягом кількох десятиліть, незважаючи на різне ставлення до її використання в Китаї.

Аналіз останніх робочих програм з англійської мови за професійним спрямуванням для студентів-медиків показав, що загальною метою навчання англійської мови в медичних університетах в Китаї є розвиток у студентів здатності отримувати медичну та технічну інформацію, необхідну для їх професійної діяльності, вміння розуміти та аналізувати прочитане в англійськомовних джерелах з метою використання в клінічній практиці, та

закладенні міцної бази для подальшого вивчення англійської мови (life-long learning). Навчання англійською мовою в університетах Китаю складається з двох основних етапів: початковий етап і етап вивчення медично-технічної літератури.

В викладанні англійської мови в основному застосовуються два види стратегій: intensive reading (інтенсивне читання) і extensive reading (розширене читання з великою кількістю інформації). Інтенсивне читання вважається найефективнішим методом оволодіння англійською мовою для китайських студентів медичних університетів. На нього виділяється більша частина навчальних годин. Такий метод зазвичай передбачає граматичний переклад, незважаючи на те, що іноді його змішують з деякими іншими методами, такими як аудіо-мовні та аудіовізуальні методи. Звичайну практику можна проілюструвати таким чином:

1. Студенти разом із викладачем або аудіозаписом читають нові слова та вирази, наведені в глосарію після тексту, перш ніж викладач почне пояснювати лексичні одиниці;

2. Текст подається для ілюстрації граматичних одиниць і супроводжується перекладом з англійської на китайську.

3. Студенти виконують шаблонні вправи з лінгвістики.

4. Граматика представлена та закріплена за допомогою ілюстративних речень та спеціально розроблених вправ.

5. На кінець, студенти звертаються до розгорнутих матеріалів для читання, еквівалентних за змістом для подальшого ознайомлення з граматичними поняттями та лексикою, з якою вони зустрілися в тексті.

В аудиторній роботі переважну роль відіграє викладач, хоч навчання орієнтоване на студентів. Педагог і студенти аналізують текст лінійно, речення за реченням, при цьому педагог час від часу ставить запитання для уточнення деяких моментів, які, на його думку, можуть перешкодити розумінню студентами мовних і мовленнєвих явищ та змісту прочитаного, щоб переконатися, що студентам все зрозуміло в тексті. Часто буває, що викладач

проводить цілу годину занять, пояснюючи одне граматичне поняття або, ілюструючи на дошці використання деяких лексичних одиниць. Цей метод має великий вплив на формування навичок читання англомовних текстів студентами - медиками. Насправді, такий метод у викладанні англійської мови заохочує їх зосереджувати увагу на дрібних моментах, а не на змісті тексту в цілому. Навіть, якщо студенти зрозуміли текст, який читають, вони все одно відчують себе невпевнено, поки не зрозуміють точне значення кожного слова, кожного речення та його китайського еквіваленту. Навчання англійській мові найчастіше виявляється питанням вивчення значення слів і граматичних понять для застосування в процесі оволодіння майбутньою професією.

У китайських медичних університетах переважає ситуативний підхід до навчання іноземної мови – це підхід, при якому викладач створює або вводить конкретну ситуацію, щоб допомогти студентам зрозуміти цільову мову. Такий підхід до вивчення мови характеризується спілкуванням та емоційністю, оскільки головна функція полягає в тому, щоб викликати у студентів емоції шляхом введення або створення жвавих ситуацій. Підхід вимагає від викладача дотримуватися кількох правил під час створення ситуацій:

1. Викладач повинен розвивати інтелект студентів та сприяти оволодінню ними англійською медичною термінологією.
2. Викладач використовує реальні матеріали, які можуть стосуватися досвіду студентів.
3. Ситуації пов'язані з попередньо засвоєними темами.
4. Необхідно поступово збільшувати ступінь складності мовного, мовленнєвого та інформативного матеріалу для студентів.

Отже, вивчення досвіду викладання і навчання англійської мови у закладах вищої освіти Китаю є актуальним для вітчизняних університетів. Китай вдало акумулює та адаптує передовий світовий досвід для вирішення національних проблем в галузі медичної освіти. У довіднику Всесвітніх медичних шкіл медичні школи Китаю визнані Медичною радою Китаю (Medical Council of China) та Всесвітньою організацією охорони здоров'я (World Health Organization (WHO)), як такі, що рекомендовані до вступу [2].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Chiu C. 5 Medical Schools in China with the Best English-taught MBBS Programs. China Admissions, 2022. URL: <https://www.china-admissions.com/blog/best-english-taught-mbbs-in-china/>
2. World Directory of Medical Schools. The World Federation for Medical Education and the Foundation for Advancement of International Medical Education and Research, 2014-2022. URL: <https://search.wdoms.org/>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Лариса СТРЕЛЬЧЕНКО (Кропивницький, Україна)

Вивчення іноземцями української мови в закладах вищої освіти України набуло особливої актуальності в сучасних умовах інтеграції нашої держави до світової спільноти. Нині Україна все ширше відкриває простори для іноземних громадян для навчання, вивчення нашої культури, історії, мови і літератури. Кількість іноземних студентів, які здобувають фахову освіту в університетах України стрімко зростає. Причинами вибору ними саме України для навчання є можливість отримання конкурентоспроможної професії, вартісна доступність навчання, відсутність вступних іспитів, кліматичні умови, гуртожитки для проживання, досить дешеві продукти харчування, тощо. В Донецькому національному медичному університеті на міжнародному факультеті №1 здобувають професію лікаря студенти з Єгипту, Індії, Нігерії, Конго, Руанди, Гани, Марокко, Лівії, Ефіопії та інших країн. Для них українська мова стала необхідністю, так як «Українська мова як іноземна» є обов'язковою навчальною дисципліною згідно з навчальним планом для спеціальностей 222 «Медицина» та «Стоматологія». Як зазначає Г. Ю. Шелест: «Головне завдання вивчення української мови як іноземної полягає у послідовній комунікативній організації навчального процесу; адже мова – це

предмет навчання, завдяки процесу навчання студент зможе зрозуміти, навчатися, спілкуватися і отримувати інформацію» [1, с. 52].

Завдяки вивченню української мови іноземні студенти підвищують соціальну обізнаність, культурну грамотність та інтелектуальний розвиток. Як і будь-який студент, вони повинні знаходити шляхи до успіху в навчанні та соціальній адаптації, робити це іноземною для них мовою в незнайомих їм правових і культурних системах. Досвід аудиторної роботи також є складним, оскільки іноземні студенти часто стикаються з культурою викладання та навчання у закладах вищої освіти, яка суттєво відрізняється від тієї, що існує в їх рідних країнах.

Проблемами викладання української мови як іноземної займалися такі дослідники як Антонів О.А. Барчук О. Г., Волкова О. М., Ворона Н. О, Дегтярьова Т. О. та інші,

Українські мовники вказують на наявність значної кількості невирішених проблем у навчанні іноземних студентів фонетиці, лексиці, граматиці, а також різним видам мовленнєвої діяльності як говорінню, аудіюванню, читанню та письму.

На думку, Г. Ю. Шелест для сучасного навчання української мови як іноземної важливим є:

- практична спрямованість навчання;
- функціональний підхід до відбору і подання мовного матеріалу;
- ситуативно-тематичне подання навчального матеріалу;
- вивчення лексики та морфології на синтаксичній основі;
- виділення етапів навчання [1, с. 53].

Серед основних технік навчання української мови як іноземної, ми виділяємо такі:

- 1) Дискусія в аудиторії (Class Discussion);
- 2) групова робота (Group Work);

- 3) презентація виступу (Instructor Presentation/Performance).
- 4) оцінювання студентів за результатами їх «залученості» в навчання (Assessing Student “Engagement”);

Дискусії в класі для іноземних студентів, які вивчають українську мову як іноземну можна застосувати вже після опрацювання та засвоєння теми. Обговорення мають включати в себе прозорість (студентам може знадобитися додаткова допомога, але переважає самостійне або спільне навчання в класі), уточнення очікувань, обговорення включають кілька форм участі (обговорення в невеликих групах, обговорення в парі, індивідуальні зустрічі з викладачем, неформальні блоги, дописи на дошці обговорень, обмін думками по електронній пошті, в чатах або інші завдання) та розподіл запитань (надання потенційних питань для обговорення сприяє формулюванню більш складних відповідей).

Групова робота сприяє заохоченню взаємодії між студентами різних національностей, що веде до підвищення мультикультурної компетентності. Основним практиками реалізації групової роботи є урізноманітнення (організація групових дискусій або проєктів, створення різноманітних груп для спілкування протягом курсу).

Залучаючи студентів до оцінювання результатів навчання, викладач визначає їхнє розуміння за допомогою методики оцінювання їх роботи в класі (звіти про те, чого вони дізналися, запитання чи проблеми, які все ще не зрозумілі), керованих підказок (перевірка конспектів для читання, завдання для читання в цифровому форматі, проведення вікторини, створення дошки обговорень, блогів та статей для роздумів, які пов'язані з підказкою та вимагає застосування критики або синтезу).

Іноземним студентам, які вивчають українську мову, може знадобитися перекладати мову в голові, коли викладач говорить, або їм може знадобитися додатковий час, щоб робити нотатки іншою мовою. Щоб ефективно спілкуватися з усіма студентами, викладач може

розробити чіткий стиль навчання або презентації, який включає повільне мовлення, доступні запитання та паузи для роздумів.

Отже, ефективність навчання української мови іноземних студентів для досягнення бажаного рівня їх мовної і мовленнєвої компетентності зумовлене комунікативною спрямованістю навчання, застосуванням оптимальних форм і методів навчальної діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

3. Державний стандарт України «Українська мова як іноземна. Рівні загального володіння та діагностика / Укладачі: Данута Мазурик (ЛНУ ім. Івана Франка), Олександра Антонів (ЛНУ ім. Івана Франка, ГО «Центр україністики»), Олена Синчак (Український католицький університет), Галина Бойко (НУ «Львівська політехніка», МІОК). 2018.
4. Шелест Г. Ю. Вивчення української як іноземної: проблеми, нові методики, перспективи. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2018. Вип. 3. Т. 1. С.51-55. Режим доступу: <https://dspace.uznpu.edu.ua/jspui/handle/lib/24963>
5. Дем'яненко О.О Соціокультурна сфера спілкування студентів-іноземців: проблеми і виклики, практика.// Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 19 квітня. Білоцерківський НАУ, 2019. 84 с. 20 – 23.
https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/zbirnik_tez_aktual_problem_viklad_ukr_movi_uak_inozem.pdf

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРІОРИТЕТИ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Тетяна ІЩЕНКО, Валерія БЄЛОВА (Дніпро, Україна)

У зарубіжному освітньому контексті відбувається як зміна розуміння сутності вищої освіти у цілому, її мети, призначення, функцій, так і місця й пріоритетів мовної освіти. Найбільш наочним орієнтиром у вищій освіті стає поєднання потреб окремої особистості та запитів економіки. Оскільки потреби особистості значною мірою розглядаються й акцентуються з точки зору глобалізованого суспільства, фахівці сфери іншомовної освіти стверджують, що актуалізується необхідність кардинального реформування системи навчання мов з переформатуванням мети і змісту навчання як кроку у напрямі відходу від ортодоксального сприйняття вищої освіти [1; 2]. У документах Ради Європи, Європейського Союзу, у дослідженнях фахівців пропонується дотримуватись таких пріоритетів удосконалення вивчення іноземних мов і реалізації завдань щодо створення спільного європейського простору вищої освіти: – створення гнучких навчальних програм, за якими студенти мали б можливість спеціалізуватись з однієї або двох іноземних мов у поєднанні з вивченням технічної, економічної або правової спеціалізації із отриманням дипломів про вищу освіту подвійної спеціалізації (іноземна мова + економіка / + право / + медицина / + політичні науки тощо); – акцентування практичних переваг володіння іноземними мовами; – надання більшої ваги пропозиціям щодо вивчення іноземних мов із спеціальною метою за умов урахування безпосередніх потреб студентів; – пропонування іноземних мов принаймні як курсів для вивчення за вибором студентів з більшості освітніх напрямів; – розгляд процесу вивчення мови як такого, що триває все життя. Відповідно післяшкільні заклади освіти (зокрема заклади вищої освіти) мають відігравати важливу роль у системі освіти протягом життя і пропонувати привабливі можливості у сфері вивчення мов; – стимулювання самостійної навчальної діяльності студентів у процесі вивчення іноземних мов; – розробка спеціальних навчальних матеріалів для різних освітніх рівнів; – залучення нових технологічних ресурсів (Інтернет, програми дистанційного навчання); – підготовка викладачів, готових до змін навчальних умов, до появи нової технології та її використання у навчальному процесі, до змін у навчальному процесі, до теоретичних і практичних нововведень, готових впроваджувати

нові підходи, методи та форми навчання [3]. Визначені орієнтири спрямовують увагу на забезпечення високого ступеня гнучкості розробки навчальних програм і курсів, орієнтують на найбільш чітке визначення потреб тих, хто задіяний у вивчення іноземних мов для забезпечення їх володінням іноземною мовою саме у тій сфері, що є найвірогіднішою й необхідною для кожної окремої особистості, на створення навчальних посібників конкретного професійного фаху, залучення й осучаснення технологічного та ресурсного забезпечення навчального процесу, формування усвідомлення необхідності постійного удосконалення власної іншомовної компетенції впродовж життя і надзвичайну відповідальність, що покладається на викладачів мов, які мають бути здатними забезпечити якісну реалізацію визначених орієнтирів. Тож чи корелюються визначені пріоритети з цільовими настановами навчання й вивчення іноземних мов у ВНЗ України? Можемо зазначити, що в цілому впроваджені зміни і модернізація навчальних курсів іноземних мов в українських вишах узгоджуються і відповідають європейським орієнтирам у цій освітній сфері. Так, 1) завдяки автономізації вищих навчальних закладів, у кожному ВИШі розробляються програми навчальної дисципліни, сфокусовані на підготовку специфічних груп фахівців і задоволення пердусім їх професійних потреб у володінні іноземними мовами; 2) в основу побудови навчальних програм закладено реалізацію компетентнісного підходу в освіті і підготовці фахівця, що забезпечує чітку орієнтацію на формування загальних компетентностей випускника та його фахових компетентностей за спеціальністю, що, в свою чергу, дає змогу унаочнити для студентів практичну значущість володіння іноземними мовами у їх професійній сфері; 3) усвідомлення практичної значущості і корисності володіння іноземними мовами у світовому глобалізаційному й професійному контексті, а також розвиток технології актуалізують створення привабливих можливостей для вивчення іноземних мов і зростання кількості тих, хто вдається до оволодіння ними після періоду шкільної та вузівської освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Globalisation, Modernity and Language: New Perspectives on LANGUAGE in Education / The EUNoM report. URL: <http://eunom.uoc.edu> (дата доступу: 18.11.21).
2. Williams G. Trends in European Language Education / Williams G., Strubell M., Williams G.O. // The Language Learning Journal. – 2013. – Volume 41, Issue 1. – P. 5–36.
3. Кузнецова О.Ю. Перспективи іншомовної освіти у вищих навчальних закладах в євроінтеграційному вимірі / О.Ю. Кузнецова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: наук. журнал. – 2013. – Вип. 6 (72). – С. 76–81.

ВПЛИВ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО КОМПОНЕНТА НА ФАХОВУ ПІДГОТОВКУ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Світлана КОСТЮК (Кривий Ріг, Україна)

Професійний розвиток майбутніх спеціалістів має відповідати світовим та вітчизняним стандартам, тому спрямованість освітнього процесу на розвиток взаємоповаги, толерантності, взаєморозуміння та культурної взаємодії є важливим. Окрім необхідного обсягу спеціальних знань майбутні фахівці повинні вміти адаптуватися та діяти в новій ситуації, спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня, працювати у міжнародному контексті, проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності. Підвищення професіоналізму та розвиток загальнокультурної компетентності сприяє різнобічному особистісному розвитку.

Акцент на культурологічному компоненті в навчанні зроблено в нормативно-правовому забезпеченні освіти (закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державна національна програма «Освіта: Україна XXI

століття», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр.).

Вивчаючи вимоги до робітників в промисловості К. Модір виокремлює три ключові категорії: знання, можливості та соціальні компетентності. З-поміж останніх, найбільш важливими є культурна майстерність, комунікативні навички та вміння взаємодіяти [6, с. 221-216].

Проблема культурологічного насичення змісту освіти розглядається у працях багатьох науковців. В. Сластьонін наголошував на необхідності збагачення змісту професійної освіти культурним надбанням людства, до якої науковець відносив сукупність загальнолюдських ідей, ціннісних орієнтацій і якостей особистості, універсальних способів пізнання та гуманістичних технологій професійної діяльності [2].

Розмірковуючи щодо шляхів реорганізації освіти Д. Чернілевський вказує на необхідність забезпечення високого рівня підготовки майбутніх спеціалістів та створення системи підготовки, яка б відповідала потребам суспільства у фахівцях здатних адаптуватися до умов професійної діяльності та навчатися впродовж життя [4].

На думку О. Федорцової, створення культурного середовища навчання та виховання, що ґрунтується на насиченні змісту педагогічного процесу духовно-моральними, культурно-насиченими компонентами є єдиним шляхом формування інженера-інтелігента [3, с. 17].

Саме тому, обов'язковою складовою професійної компетентності майбутніх фахівців є культурологічна. Аналіз стандартів вищої освіти дозволяє визначити культурологічну компетентність як інтегровану якість, що виражається через здатність особистості зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, формування поваги до мультикультурності та рівних можливостей.

За твердженням А. Ліддікот та А. Скріно, глобалізаційні процеси, а саме мобільність та технологічний розвиток змінили розуміння комунікації та

способів взаємодії та вивели на вищий рівень необхідність формування культурологічного компонента під час навчання іноземної мови [5, с. 5].

Формування культурологічної компетентності майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей під час навчання іноземної мови є ефективним засобом для розвитку особистості через активізацію інтересу до пізнання, підвищення креативних навичок, особистісного та професійного збагачення.

Під час формування культурологічної компетентності доцільно використовувати різні форми роботи: індивідуальні, парні, групові, колективні, що спонукає студентів урахувати думку кожного, працювати над особистісною технікою з формулювання запитань та відповідей; оскільки від цього залежить успіх виконання завдання. Студенти набувають досвіду соціальної та професійної комунікативної поведінки.

Формування культурологічної компетентності особистості передбачає розроблення системи вправ і завдань, спрямованих на культурне збагачення індивіда культурними цінностями, ознайомлення з історичним підґрунтям, специфічним способом мислення народу, мову якого вивчають, життєвим устроєм тощо. Означені аспекти знаходять відображення в культурно-збагаченій лексиці, що домінує в змістовому наповненні матеріалу.

Основною одиницею іншомовного матеріалу під час формування культурологічної компетентності є текст, додаткові – система діалогів, полілогів і вправ, для яких характерними є культурна та країнознавча цінність, інформативність, проблемність. Сутність культурної цінності полягає у виокремленні кола тем, у межах яких розкрито національні особливості рідного та іншомовного народів; інформативність пов'язана з насиченням матеріалу актуальною інформацією, у якій подано відомості про особливості вербальної/невербальної поведінки притаманних рідній та нерідній культурам. Проблемність виявляється в наданні важливої інформації, що активізує пізнавальні мотиви та спонукає студентів до пошуково-дослідницької роботи [1].

Культурологічне насичення дисципліни сприяє розвитку позитивної мотивації до формування культурологічної компетентності, закладає основи

ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, поглиблює уявлення про її культуродоцільне спрямування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бакум З., Пальчикова О., Костюк С. Навчання іноземних мов: крос-культурний підхід: монографія. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2019. 228.
2. Слостенин В. А., Подымова Л. С. Педагогика: инновационная деятельность. Москва: Магистр, 1997. 224 с.
3. Федорцова О.Г. Формування культурологічної компетентності майбутніх інженерів енергетиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін : дис. канд. пед. наук 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир. 2016. 311 с.
4. Чернілевський Д.В. Педагогіка вищої школи. Вінниця: АМСКП, Глобус-Прес, 2010. 408 с.
5. Liddicoat, A., Scrino, A. (2013). *Intercultural Language Teaching and Learning*. New York: Wiley-Blackwell.
6. Modeer, C. (1999). Competence demands for today and tomorrow: quality progress through interaction with industry. *Mobilising Human Resources for Innovation. Proceedings from the OECD Workshop on science and technology Labour Market, DSTI/STP/TIP (99)2*, 211-216. Retrieved from: [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/STP/TIP\(99\)2/FINAL&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/STP/TIP(99)2/FINAL&docLanguage=En)

ЗДІЙСНЕННЯ УСПІШНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЯК СТРАТЕГІЧНА МЕТА НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНОГО ВИШУ

Анастасія ТРОФИМЕНКО

(Кам'янець-Подільський, Україна)

Проблема глобалізації освіти актуалізує розгляд англійської мови не лише як засоби спілкування, а й як явища культури, що визначає його етнокультурну функцію. Розвиток комунікативної складової мовної професійно орієнтованої підготовки студентів немовного вузу є необхідною умовою становлення вторинної мовної особи, здатної здійснювати міжкультурну взаємодію з фахівцями інших країн у полікультурному просторі. Таким чином, вторинна мовна особистість студента немовного вузу розглядається як здатність здійснювати іншомовне спілкування та успішно взаємодіяти з представниками інших культур.

У цьому актуальним є визначення структурно-змістової сутності іншомовної професійної комунікативної компетентності з метою успішного здійснення майбутніми спеціалістами міжкультурного спілкування, що пов'язано не тільки з розвитком когнітивної бази, а й удосконаленням аспектів особистості, значимих у процесі спілкування.

Під іншомовною професійною комунікативною компетентністю ми розуміємо здатність майбутнього випускника немовного вузу діяти в режимі вторинної мовної особистості у професійно спрямованій ситуації спілкування з фахівцями інших країн, готовність до здійснення міжкультурної професійної взаємодії у полікультурному просторі в умовах міжнародної мобільності та інтеграції.

Виділена нами іншомовна професійна комунікативна компетентність складається із сукупності наступних базових (ключових) компетенцій:

1. Лінгвістичної компетенції, у складі якої ми виділяємо мовну та мовленнєву компетенції.

Під мовною компетенцією ми розуміємо знання лексичних одиниць та граматичних правил, що перетворюють лексичні одиниці в осмислене висловлювання, а також здатність застосування цих правил у процесі вираження та сприйняття суджень в усній та письмовій формах.

2. Дискурсивної компетенції, що дозволяє встановлювати контекстуальне значення зв'язного тексту та логічно вибудовувати висловлювання у процесі комунікації.

3. Стратегічна компетенція, під якою ми розуміємо здатність використовувати адекватні ситуації спілкування вербальні та невербальні комунікативні стратегії з метою ефективної міжкультурної професійно орієнтованої комунікації при дефіциті мовних засобів.

4. Соціокультурної компетенції, що характеризує здатність комунікантів адекватно сприймати, розуміти та давати оцінку досягнень культури та науки інших народів у процесі міжкультурного професійно-орієнтованого спілкування

5. Соціальної (прагматичної) компетенції як можливості мовної особи вибирати адекватний спосіб здійснення комунікації в залежності від умов та цілей конкретної ситуації спілкування, будувати висловлювання відповідно до комунікативного наміру учасників спілкування.

6. Лінгвопрофесійної (предметної, спеціальної) компетенції, під якою ми розуміємо здатність до сприйняття та породження текстів у певній сфері спеціальної предметної діяльності, вміння оперувати іншомовною загальнонауковою та спеціальною лексикою, кліше мови для спеціальних цілей, аналізувати, критично переосмислювати та здійснювати презентацію текстового матеріалу професійно-орієнтованою проблематики.

У сучасних умовах розвитку суспільства одним із найважливіших завдань університетської освіти є підготовка конкурентоспроможних випускників, здатних досягти професійного успіху на національному та міжнародному рівнях. Вивчення дисципліни «Іноземна мова для спеціальних цілей – English for Specific Purposes (ESP) – сприяє розширенню меж професійно-орієнтованої комунікації, розвиває іншомовну професійну комунікативну компетентність студентів, формує особисті якості ділового спілкування, прилучає студентів до світової науки.

Аналіз, систематизація та узагальнення накопиченого досвіду за останнє десятиліття виявили різні точки зору на рівневу систему освіти в цілому та на реалізацію окремих рівнів освіти зокрема. Розширення політичних, економічних та культурних зв'язків із зарубіжними країнами та пов'язана з ними інтенсифікація мовних контактів на всіх рівнях розвитку суспільства

об'єктивно ставить нові завдання як теоретичного, так і практичного плану. Починається новий етап роботи над освітніми стандартами – період їх перегляду та уточнення. Одним із напрямків цієї роботи, який вимагає ретельної розробки, є професійно-орієнтована підготовка студентів з дисципліни «Іноземна мова для спеціальних цілей» у немовному вузі.

Вивчення англійської мови для спеціальних цілей – English for Specific Purposes (ESP) – студентами університету є значною складовою професійної підготовки для всіх профільних спеціальностей вузу. Метою вивчення ESP є розвиток іншомовної професійної комунікативної компетентності студентів. Високий рівень сформованості даної компетенції дає можливість здійснювати професійно-орієнтоване спілкування англійською мовою та використовувати ESP у науковій сфері.

Отже, вивчення дисципліни «Іноземна мова для спеціальних (професійних цілей) - "Language for Specific Purposes" (LSP)» має на меті вдосконалення рівня іншомовної професійної комунікативної компетентності, яка розглядається як здатність майбутнього спеціаліста немовного вузу:

- здійснювати міжкультурне професійно-орієнтоване спілкування як вторинну мовну особистість;
- взаємодіяти з носіями іншої культури з урахуванням національних цінностей, норм та уявлень;
- створювати позитивний для комунікантів настрій у спілкуванні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Федина Т. Г., Стрельников В. Ю. Характеристика базових технологій для формування професійно-орієнтованої технології навчання майбутніх фахівців. Збірник наукових статей магістрів спеціальності «Педагогіка вищої школи» ПУЕТ за результатами наукових досліджень 2013-2014 навчального року. Полтава : ПУЕТ, 2014. С. 214-219.

2. Johns, A. M. (2012) The History of English for Specific Purposes Research, in The Handbook of English for Specific Purposes (eds B. Paltridge and S. Starfield), John Wiley & Sons, Ltd, Chichester, UK. doi: 10.1002/9781118339855.ch.

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЕ УСЛОВИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ-МЕЖДУНАРОДНИКОВ

Марина ЗОСИК (Минск, Республика Беларусь)

Компетентностный и профессионально-ориентированный подходы при обучении иностранным языкам требуют от преподавателя изменения процесса обучения: его структуры, форм организации деятельности, принципов взаимодействия субъектов. Приоритет в работе преподавателя отдается диалогическим методам общения, совместным поискам истины, разнообразной творческой деятельности. Все это реализуется при применении интерактивных методов обучения.

Интерактивные методы обучения отличаются от пассивных и активных методов более тесным взаимодействием студентов не только с преподавателем, но и друг с другом. Они способствуют вовлечению студентов в активный процесс получения и усвоения знаний. Роль преподавателя в этом процессе - направлять деятельность студентов, создавать комфортную рабочую атмосферу и стимулировать их творческие способности, познавательную активность, самостоятельность и желание практически использовать иностранный язык [2, с.103].

Особенность дисциплины «иностраный язык» заключается в том, что общение является одновременно и целью, и средством обучения. Поэтому на занятиях необходимо создавать все условия, чтобы процесс общения на иностранном языке был постоянным, чтобы каждый студент имел возможность высказаться, не уклонялся от общения из-за боязни сделать ошибку.

На практических занятиях по иностранному языку интерактивное обучение имеет ряд преимуществ перед традиционной формой их проведения. Среди этих преимуществ - возможность решения нескольких конкретных задач в условиях ограниченного временного периода, активное участие всей

группы студентов, развитие взаимопонимания и сотрудничества между преподавателями и студентами и между самими студентами, свободная форма демонстрации и активизации своих знаний, а также проявление различных качеств своей личности, таких, как целеустремленность, познавательный интерес, инициативность, самостоятельность, с одной стороны, и воображение, фантазия, - с другой [1, с.24].

Использование интерактивных методов при обучении иностранным языкам предполагает не только приобретение определенных знаний, умений и навыков, но и формирование способности применять их в профессиональной деятельности.

Богатый арсенал современных интерактивных педагогических подходов делает возможным применение практически любых технологий интерактивного обучения в условиях профессионально – ориентированного обучения иностранным языкам: это всевозможные творческие задания; работа в малых группах; обучающие игры; дискуссии и дебаты; «круглые столы»; конференции; тестирование; внеаудиторные методы обучения и т.д.

Интерактивные методы предполагают высокий уровень взаимно направленной активности субъектов взаимодействия, а также их эмоциональное и духовное единение. Студент становится полноправным участником учебного процесса, его опыт служит основным источником учебного познания. Преподаватель не даёт готовых знаний, а побуждает участников к самостоятельному поиску и выполняет функцию помощника в работе. Задачей преподавателя является организовать учебный процесс так, чтобы обеспечить вовлечение практически всех обучающихся в процесс познания, дать им возможность понимать и анализировать свои мысли. В ходе такого обучения студенты учатся критически мыслить, решать сложные проблемы на основе анализа обстоятельств и соответствующей информации, взвешивать альтернативные мнения, принимать продуманные решения, участвовать в дискуссиях, общаться с другими людьми [2, с.105].

Учет преподавателем методических рекомендаций по подготовке и проведению интерактивных форм работы является важным условием,

обеспечивающим эффективность применения интерактивных методов на занятиях иностранного языка. Следует отметить также важность личного опыта участия преподавателя в тренинговых занятиях по интерактиву.

Для снятия официальной атмосферы на занятиях, а также чувств скованности или психологических барьеров можно организовать учебное пространство таким образом, чтобы сформировать среду образовательного общения, которая характеризуется взаимодействием, сотрудничеством участников, открытостью.

Одним из обязательных условий эффективности комплексного интерактивного обучения иностранному языку являются целенаправленный отбор, организация и создание учебных материалов. Компонентный состав учебных материалов для целостного обучения представлен:

— рецептивным материалом — это любой информационно-наполненный отрывок (письменный текст, аудио-, видео-, мультимедийные материалы), который представляет интерес с точки зрения интерактивной работы с ним;

— содержанием — содержание первичного речевого продукта, позволяющее его использовать для реализации необходимых условий интерактивного общения;

— языковой и речевой практикой, включающей работу над развитием интерактивных навыков и умений и формированием интерактивной компетенции [1].

Обязательными условиями организации интерактивного обучения в учреждении высшего образования является также создание доверительных, позитивных отношений между преподавателем и студентами, атмосферы сотрудничества в процессе общения преподавателя и студентов; использование многообразия форм и методов представления информации, форм деятельности студентов; включение внешней и внутренней мотивации деятельности, а также взаимомотивации студентов [3].

Соблюдении необходимых условий организации интерактивного обучения иностранным языкам позволяет приобрести студенту опыт

активного освоения содержания будущей профессиональной деятельности во взаимосвязи с практикой; развить личностную рефлексию будущего специалиста в своей профессии; освоить новый опыт профессионального взаимодействия; развить навыки общения и взаимодействия в малой группе; способствует формированию ценностно-ориентационного единства группы, принятию нравственных норм и правил совместной деятельности; развивает навыки анализа и самоанализа в процессе групповой рефлексии, способности разрешать конфликты, способности к компромиссам; формирует мотивационную готовность к межличностному взаимодействию не только в учебных, но и в профессиональных ситуациях [2, с.48].

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Кипкеева Р. А. Дидактические условия использования интерактивного обучения иностранному языку / Р.А. Кипкеева// диссертация на соискание академической степени магистра педагогики [Электронный ресурс]. – 2017. – Режим доступа : https://infourok.ru/didakticheskie_usloviya_ispolzovaniya_interaktivnogo_obucheniya_inostrannomu_yazyku-346416.htm. – Дата доступа : 12.01.2022.
2. Косолапова М.А. Технологические подходы в организации профессиональной подготовки к педагогической деятельности в высшей школе /Косолапова М.А.; Томский гос. пед. ун-т. – Томск, 2007. – 177 с. – Библиогр. : с. 104 – 110. Деп. В ИНИОН РАН № 60426
3. Хлыбова М.А. Применение интерактивных форм на занятиях по иностранному языку в аспирантуре /Хлыбова М.А.; Пермская гос. сельскохоз. акад. им. Д.И. Прянишникова. – Пермь, 2015. – 98 с. - ВЕСТНИК ПГГПУ, раздел 1. Современные технологии профессионального образования в рамках компетентного подхода, Серия № 1. Психологические и педагогические науки.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛОМОВНОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ КУРСАНТІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Віолетта ЮХИМЕНКО (Київ, Україна)

Сьогодні викладач Вищого військового навчального закладу має оволодіти навичками інформаційно-комунікаційної компетентності з метою забезпечення результативного освітнього процесу майбутніх військових фахівців. В мережі Інтернет запропоновано багато електронних ресурсів, Інтернет ресурсів, використання яких сприятиме організації навчальних занять з метою формування професійно орієнтованої компетентності в англomовному діалогічному мовленні курсантів з інформаційних систем та технологій.

Електронний ресурс – умовна одиниця інформації (текст, графіка, звук, відео), яка створюється, керується та використовується в електронному вигляді, вміщує данні / програми, зафіксовані в електронному вигляді на електронному носії, або в комп'ютерних системах [1].

Інтернет ресурс – об'єкт, на який вказує посилання; інформація, що має асоціативний з нею URL (Інтернет-адреса) [3].

Для створення якісного електронного ресурсу та Інтернет ресурсу, слід правильно обрати онлайн-сервіс, що забезпечить, підтримає та доповнить освітній процес, вирішуючи такі завдання: 1) робота з текстовими-, аудіо- та відео-файлами; 2) наповнення будь-якого цифрового контенту; 3) вироблення у курсантів практичних інформаційно-комунікаційних навичок. А. М. Шелестова зауважує, що онлайн-сервіси сприяють: 1) інформатизації суспільства; 2) мотивації курсантів до навчання; 3) формування вмінь та навичок курсанта працювати самостійно із навчальним матеріалом; 4) підвищення якості навчання шляхом індивідуалізації [2].

Процес опанування англомовним діалогічним мовленням майбутніми військовими фахівцями не можливий без залучення аудіювання. Адже, від процесу розуміння співрозмовника, залежить якість логіки-реакції курсанта. Анкетування серед курсантів Київського військового інституту з інформаційних систем та технологій імені Героїв Крут, показало: 72% респондентів відмічають, що процес сприйняття нових лексичних одиниць (ЛО) за професійним спрямуванням з їх подальшим продукуванням відбувається краще, якщо кожне нове слово супроводжується озвучуванням. З цією метою нами було запропоновано: використання такого онлайн-сервісу озвучення текстів “Arihost”, режим доступу: <https://arihost.ru/voice>; а також Інтернет ресурс – YouTube, режим доступу: <https://www.youtube.com/>, на якому можна зберігати озвучені ЛО або аудіо-діалоги, що являють собою електронні ресурси.

Викладач, відібравши необхідний лексичний матеріал для заняття, завантажує його в онлайн-сервіс “Arihost”, що має такі застосунки:

- 1) вибір мови озвучення;
- 2) вибір голосу озвучення інформації (жіночий, чоловічий, дитячий та ін.);
- 3) характер голосу (нейтральний, дружній, роздратований);
- 4) висота голосу;
- 5) швидкість мовлення;
- 6) довжина пауз;
- 5) розширення в якому буде збережено запис.

Перетворені друковані ЛО в аудіо-запис викладач завантажує на власний YouTube канал, де створюється посилання на аудіо-матеріал для поширення серед курсантів через електронні носії (мобільні телефони, планшети, ноутбуки). Збережений аудіо-запис, курсант може прослухати та повторити вголос, що забезпечує краще розуміння, відпрацювання та засвоєння нового лексичного матеріалу. Так само, можна перетворити текст діалогу в аудіо-запис, після чого, додавши фотографії, зробити відео-матеріал на будь-яку тему заняття. Такій подачі навчального матеріалу відповідає характерний підхід навчання діалогічного мовлення – «зверху вниз»: 1)

прослухати аудіо-запис; 2) проаналізувати структурні елементи діалогу; 3) повторити репліку за аудіо-зразком; 4) відтворити аудіо-діалог зразок в парах; 4) створити власний діалог в аналогічній ситуації спілкування.

Таким чином, ми розглянули можливості онлайн-сервісу, що сприяють підвищенню мотивації засвоєння професійно орієнтованого англomовного діалогічного мовлення курсантами, підтримує ефективність роботи викладача, надає інноваційний характер освітньому процесу, сприяє усуненню мовних «бар'єрів» майбутніх офіцерів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Антоненко І., Баркова О. (2004). «Термінологічні аспекти каталогізації електронних ресурсів». Бібліотечний форум України: № 3, 17-24.
2. Шелестова, А., (2018). «Онлайн сервіси як перспективні та альтернативні засоби навчання студентів ВНЗ України». Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія, № 2, 23-29.
3. Ширшов, Е., (2017). Информация образование дидактика история методы и технологии обучения. Словарь ключевых понятий и определений. Режим доступа: <https://didacts.ru/termin/elektronnyi-resurs.html>

ІНОЗЕМНА МОВА ЯК КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Оксана ІВАЩЕНКО (Черкаси, Україна)

Пріоритетним завданням системи освіти є професійна підготовка кваліфікованих, конкурентоспроможних спеціалістів. Вирішення цього завдання вимагає педагогічно обґрунтованого змісту та технологій підготовки фахівців у різних галузях, які володіли б високим рівнем знань, умінь та навичок і могли пристосовуватися до умов життя, що постійно змінюються.

Одне з головних завдань Державної служби України з надзвичайних ситуацій – розширення міжнародного співробітництва, мета якого – обмін науково-технічною інформацією, розв’язання проблем у галузі запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру, ліквідації надзвичайних ситуацій, мінімізації людських жертв та матеріальних збитків, проведенні пошуково-рятувальних робіт та надання допомоги постраждалим. До основних напрямків міжнародної діяльності служби відносяться: 1) співробітництво з урядовими та неурядовими міжнародними організаціями, що займаються питаннями у галузі цивільного та протипожежного захисту; 2) участь у міжнародних виставках, семінарах, конференціях, симпозіумах; 3) розробка та реалізація міжнародних наукових, технічних та гуманітарних проєктів; 4) забезпечення взаємних стажувань, підвищення кваліфікації, обмін досвідом, навчання спеціалістів; 5) проведення спільних досліджень, навчань, випробувань.

Будь-яка діяльність, що здійснюється в рамках міжнародного співробітництва, пов'язана з отриманням та обробкою інформації іноземною мовою. Тому все більшого значення набуває лінгвістичний іншомовний компонент професійної підготовки майбутніх спеціалістів. Йдеться про формування іншомовної комунікативної компетенції випускників вищих навчальних закладів Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

У сучасних дослідженнях термін «іншомовна комунікативна компетенція» розуміється як: 1) здатність враховувати у мовному спілкуванні контекстуальну доречність та застосованість мовних одиниць для реалізації когнітивної та комунікативної функцій [1, с. 18]; 2) знання мови, високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними її засобами, а також досвід володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні, залежно від конкретної мовної ситуації [3, с. 14]; 3) ступінь задовільного володіння певними нормами спілкування, поведінки як результат навчання, як засвоєння етно- та соціально-психологічних еталонів, стандартів, стереотипів поведінки, ступінь володіння технікою спілкування, як мовною системою у дії [4, с. 12]; 4) знання, вміння та навички, необхідні для розуміння чужих та

власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, зміст якого охоплює знання основних понять лінгвістики мови (стилі, типи, способи зв'язку речень у тексті), вміння та навички аналізу тексту та власне комунікативні вміння [5, с. 6-7].

Мета викладання іноземної мови – формування особистості, що має професійну та комунікативну компетенцію, що дозволяє ефективно адаптуватися до професійної діяльності в умовах двомовності, а також сприяє особистісному професійному самовизначенню та самовдосконаленню на базі отриманих знань. Сьогодні необхідно навчити випускників використовувати іноземну мову як інструмент спілкування у сучасному світі. Потрібно підготувати курсантів до спілкування у реальних життєвих ситуаціях, навчити їх здобувати знання самостійно з метою вдосконалення у сфері обраної майбутньої професії. Саме на заняттях з іноземної мови у курсантів формуються вміння та навички іншомовного спілкування, що передбачають досягнення ними такого рівня комунікативної компетенції, який був би достатнім для здійснення спілкування у певних комунікативних сферах, орієнтуватися у соціокультурних аспектах мови, що вивчається.

Розвиток міжнародних контактів та зв'язків у політиці, економіці, культурі та інших галузях зумовлює послідовну орієнтацію сучасної методики навчання іноземних мов на реальні умови комунікації. Спрямованість до комунікативної компетенції як кінцевого результату навчання передбачає не тільки володіння відповідною іншомовною технікою (тобто мовну компетенцію курсантів), а й засвоєння великої кількості позамовної інформації, необхідної для адекватного спілкування і взаєморозуміння.

Останнім часом методика викладання іноземних мов зазнала певних змін щодо організації процесу навчання, методів навчання, його структури та змісту. На сьогодні найпоширенішими та найдієвішими методами викладання та навчання іноземних мов, безперечно, є професійно-орієнтований, що забезпечує інтеграцію іноземної мови з профільними дисциплінами, та комунікативний, який максимально наближений до реальних умов іншомовного середовища. Традиційний граматико-перекладний метод

базується на прищепленні навичок читання літератури, вивченні граматичних правил та лексики. Іншими словами, цей метод базується на мовній компетенції. У порівнянні з ним, комунікативний метод орієнтований на дещо іншу методичну мету. Її можна простежити у процесі визначення особливостей цієї навчальної технології.

Для подолання бар'єру між реальною ситуацією викладання іноземних мов у вищому технічному навчальному закладі та навичками і вміннями, необхідними для сучасного спеціаліста під час виконання професійних завдань в умовах іншомовного середовища, необхідно враховувати такі принципи: 1) усі дисципліни, що входять до навчального плану підготовки спеціалістів, повинні бути спрямовані на досягнення основної мети навчання – професійної компетентності, отже, і дисципліна «Іноземна мова» повинна мати на меті розвиток складових професійної компетентності майбутнього спеціаліста; 2) іншомовна компетенція реалізується в умовах іншомовного середовища засобами іноземної мови, отже, метою навчання та навчальної діяльності курсантів мають стати, з одного боку, розвиток професійної компетентності в єдності всіх її складових, а з іншого – проєкція здобутої освіти у площину іншомовного середовища; 3) оскільки найдієвішим засобом формування комунікативної компетенції є спілкування, то викладання іноземної мови має базуватися на основі діяльнісного та комунікативного підходів з використанням професійно орієнтованого змісту.

Підсумовуючи викладене вище необхідно ще раз нагадати, що професійно-орієнтоване навчання іноземної мови у технічному вищому навчальному закладі потребує нового підходу до відбору змісту. Він має своєчасно відображати наукові досягнення у сферах, що безпосередньо зачіпають професійні інтереси курсантів, надавати їм можливість для професійного зростання. Таким чином, правомірно розглядати зміст навчання іноземній мові як сукупність того, що потрібно засвоїти в процесі навчання, щоб якість та рівень володіння іноземною мовою відповідали запитам та цілям курсантів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований / Н. И. Гез // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 2. – С. 17–24.

2. Павленко О. О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної професійної освіти: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. Павленко. – К., 2005.

3. Прудникова Н. Н. Педагогическая технология формирования иноязычной компетенции студентов неязыковых вузов: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.01 / Н. Прудникова. – Саратов, 2007.

4. Федоренко Ю. П. Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Ю. Федоренко. – Луцьк, 2005.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ АДЕКВАТНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АВІАФАХІВЦІВ

Лілія ЗЕЛЕНСЬКА, Світлана ТИМЧЕНКО

(Кропивницький, Україна)

На сьогодні оволодіння мовою як засобом комунікації та набуття професійно спрямованої іншомовної комунікативної компетентності для успішного виконання майбутньої професійної діяльності є метою навчання іноземним мовам у закладах вищої освіти авіаційного профілю.

Ефективність формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх авіафахівців у процесі вивчення професійної англійської мови залежить від комунікативної насиченості навчального матеріалу, його форм і методів. І тому, добираючи зміст навчального матеріалу, ми орієнтуємось на

комунікативний професійно орієнтований підхід до навчання іноземних мов, обґрунтований у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: І. Л. Бім, Н. І. Гез, Р. Джонсон, І. О. Зимньої, Є. І. Пасова, В. Л. Скалкіна, Ю. К. Чернової, Л. В. Юхненко та ін.

Формуючи іншомовну комунікативну компетентність майбутніх авіафахівців ми керуємось наступними методичними принципами комунікативного професійно орієнтованого підходу: комунікативної спрямованості, рольового навчального спілкування, колективної взаємодії. Розуміючи, що навчальний матеріал з професійної англійської мови має стати дієвим засобом предметно-комунікативної діяльності, перевага надається методам роботи, що містять цікаву інформацію проблемного характеру, спонукають студентів до роздумів, викликають потребу висловитися щодо почутого. Нами підбираються й адаптуються методи, які відображають різні аспекти проблем професійно-комунікативної діяльності майбутніх авіафахівців. У процесі їх реалізації здобувачі вищої освіти обговорюють причини виникнення конфліктних ситуацій у майбутній професійній діяльності, аналізують шляхи їх подолання, тим самим одночасно оволодіваючи й професійною англійською мовою, і ефективними прийомами професійного спілкування. Таким чином, дотримання принципу адекватності навчально-пізнавальної й професійної діяльності у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх авіафахівців є наразі актуальним та дієвим.

Принцип адекватності навчально-пізнавальної й професійної діяльності передбачає використання методів та форм проведення занять, що імітують і відтворюють особливості майбутньої професійної діяльності авіафахівців. Теоретико-методичні основи щодо його реалізації знайшли всебічне висвітлення у розробленому А. О. Вербицьким контекстному підході до навчання [1]. На його думку, у контекстному навчанні за допомогою всієї системи дидактичних форм, методів і засобів моделюється предметний і соціальний зміст майбутньої професійної діяльності спеціаліста, а засвоєння ним конкретних знань і умінь накладається на канву цієї діяльності. Тож така

організація навчання уможлиблює розвиток професійної мотивації, яка відіграє важливу роль у іншомовній комунікативній підготовці майбутніх авіафахівців.

Реалізуючи на заняттях з професійної англійської мови принцип адекватності навчально-пізнавальної та професійної діяльності здобувачів вищої освіти, ми здійснюємо професійно орієнтоване навчання іноземної мови шляхом моделювання предметного й соціально-психологічного змісту майбутньої діяльності авіафахівців. За таких умов організації навчального процесу квазіпрофесійна та іншомовна мовленнєва діяльності поєднані загальним контекстом. Реалізуючи даний принцип, розуміємо, що метою діяльності здобувачів вищої освіти не є засвоєння певної кількості інформації, а, що є надзвичайно важливим, формування здібностей до виконання майбутньої професійної діяльності.

Відтворення професійного контексту у процесі іншомовної підготовки дозволяє розгорнути в динаміці зміст освіти, створює умови для інтеграції знань різних навчальних дисциплін, стимулює продуктивне мислення майбутніх авіафахівців. Зауважимо, що особлива роль відводиться засвоєнню та використанню здобувачами іншомовних знань, що слугують засобом отримання кінцевого результату їхньої квазіпрофесійної діяльності. Ефективними формами моделювання специфічних умов діяльності майбутніх авіафахівців є ділові та рольові ігри, ситуаційні задачі (кейси) тощо. Рамки сьогоденішнього дослідження не дозволяють оглянути всі форми моделювання, але трішки зупинимось на так званих мікроситуаціях.

На заняттях із професійної англійської мови нами моделюються ситуації професійної взаємодії, які по суті є комунікативними ситуаціями, створення яких визнається ключовою проблемою організації сучасного процесу іншомовної підготовки. Згідно цього, втілення змісту професійної діяльності в контекстному навчанні проводиться з урахуванням логіки розвитку комунікативних ситуацій.

У процесі вивчення професійної англійської мови ми практикуємо застосування так званих мікроситуацій і складання на їх основі

«контекстуалізованих діалогів». Суть конфлікту чи професійної проблеми подається чітко й лаконічно у вербальній формі. Мікроситуації загострюють увагу здобувачів на важливих моментах майбутньої професійної діяльності, уможлиблюючи формулювання власних висновків, інтерпретацію й способи розв'язання заданих проблемних ситуацій професійної взаємодії [2].

Наведемо приклад мікроситуації. У вашому підрозділі працює молодий здібний диспетчер управління повітряним рухом, що прекрасно справляється зі своєю роботою, маючи риси характеру, які вкрай необхідні авіадиспетчеру. Він – спокійний, відповідальний, здатний приймати правильні рішення за короткий період часу, але водночас він може бути різким і зарозумілим у спілкуванні з колегами. Ви щодня чуєте нарікання на нього, а сьогодні надійшла письмова заява від одного із ваших підлеглих з приводу його брутальності. Які зауваження і яким чином необхідно зробити молодому фахівцю, щоб змінити його стиль спілкування у диспетчерському підрозділі? [2; с. 258].

Мета такої комунікативно-ігрової мікроситуації полягає в тому, щоб надати можливість кожному учаснику переконати інших у доцільності своєї точки зору. Комунікативні ситуації створюють умови для активної взаємодії здобувачів вищої освіти, у процесі якої відбувається опанування навичок спілкування.

Таким чином, моделювання комунікативних ситуацій професійного спрямування слугує механізмом мовленнєвої комунікації та реалізації взаємодії суб'єктів пізнавальної діяльності, допомагає накопичувати й опрацьовувати нові знання, дає учасникам комунікації усвідомлення значущості особистісних якостей, способу дії, манер і вчинків. Використання комунікативно-мовленнєвих ситуацій збагачує словниковий запас майбутніх авіафахівців іншомовною лексикою, сприяє опануванню навичок спілкування іноземною мовою в ситуаціях максимально наближених до реальних.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: метод. пособие / Москва : Высшая школа, 1991. 207 с.

2. Тимченко С. В. Формування комунікативних умінь майбутніх диспетчерів управління повітряним рухом у процесі вивчення професійно орієнтованих дисциплін: дис. ... канд. пед. наук. Кіровоград, 2014. 295 с.

A CORPUS INVESTIGATION OF DETERMINATION MEANS APPLIED WITH ETYMOLOGICALLY DIVERSE TERMS

Marta LACKOVÁ (Žilina, Slovakia)

The article deals with the examination of chosen lexical units from the sphere of medicine that are being elaborated in the framework of the monolingual synchronic annotated textual corpus English Web 2020 (enTenTen20). For the needs of the research, etymologically diverse terms from the field have been selected; specifically, we concentrate on the words *headache* (a unit of Proto-Germanic origin), *migraine* (a unit of Latin origin) and *cephalgia* (a unit of Greek origin). Proceeding from evident differences between them from the etymological point of view, we suppose that also their morphological characteristics will be varied. As a corpus-based paper, its primary purpose is to identify recurrent patterns in which the keywords tend to occur in order to investigate their discourse functions [Leláková & Grajciar, 2018]; concordance (contextual occurrence of the searched pattern) and word sketch (collocations) become relevant within the study of the formal expressive means of the category of determination that appear in the given corpus. The research consists of two phases: we take into account morphological behaviour of the studied lexical units that is associated with the realization of the grammatical category and we enumerate frequencies of determiners (including articles) with individual names of a pain in the head.

Broadly speaking, the grammatical category of determination constitutes one of the most complex noun categories in the world languages; it has established the position as a universal element of interpretation and mutual arrangement between

language systems and communication activities. In the contemporary Germanic languages, determination is typified as a grammaticalized category since the languages carry a system of formal expressive means on the surface of the text designed to express the semantic systems in opposition: definite/indefinite, specific/general; regarding this, three basic types of determiners are distinguished: pre-determiners, central determiners and post-determiners. Articles – the definite article *the*, the indefinite article *a, an*, and the zero article are regarded to be the most typical central determiners. The prescriptive grammars of the English language provide us with restricted information on the application of articles with the chosen lexical units. By way of example, Alexander [1998] urges that the indefinite article is unavoidable with these health conditions: *a cold, a headache, a sore throat, a weak heart, a broken leg*.

With the intention to fulfil the goals of our research, we applied the corpus observation together with the corpus analysis. At the same time, we worked with methods of classification and generalization to determine the observed morphological traits.

The forthcoming table depicts the results of concordances observation – namely, the application of articles with names of nervous system diseases. When talking about frequencies of these central determiners, it is apparent that the zero article is the most frequent option when studying the first lemma to the left. This fact is in compliance with the theoretical knowledge on the issue provided by the prescriptive grammars. The definite or indefinite articles in these cases manifest their determinative power and modify the noun according to the context needs.

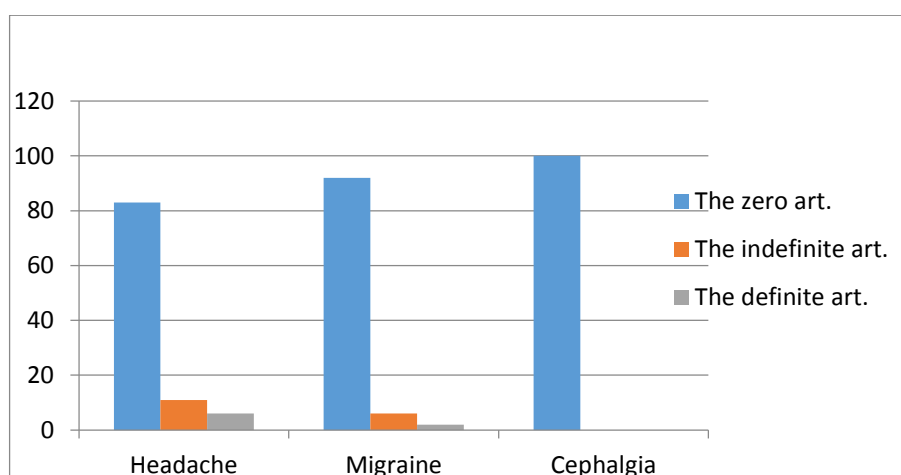

Figure 1. The application of the zero, indefinite and definite articles with *headache*, *migraine* and *cephalgia* within English Web 2020 (enTenTen20) (expressed as a percentage)

The examples below taken from British National Corpus demonstrate the articles usage and type of reference for individual names of nervous system diseases as observed in the concordances; here we would like to emphasize that the samples of language provided by the concordance material do not immediately demonstrate specific linguistic phenomena in their most general way.

Despite the headaches and fatigue, I was determined to accept the invitation from International Alert, and delighted to be asked to blog here for Holocaust Memorial Day Trust. (hmd.org.uk) – a specific use of the definite article

Choosing the first seat for your baby can be a headache. (honestjohn.co.uk) – a generic use of the indefinite article

There are five kinds of tetanus. All can be preceded by nonspecific premonitory symptoms such as restlessness, irritability and headache. (beyondconformity.org.nz) – a generic use of the zero article

In both studies, we found migraine to be geographic interminably. (bappy.com) – a generic use of the zero article

Maybe it's a combination of all three, melded into the fact that I am having a hard time writing a post today after a week with a migraine. (foodformyfamily.com) – an unmarked usage

Some migraines are associated with aura, which is loss or blurring of vision in one or both eyes, bright lights in the visual fields. The aura usually happens before the migraine hits. (my.clevelandclinic.org) – a cataphoric reference

Hyperthermia, the abdominal pain, gargouillement, the cephalgia, the stiffness of the nape of the neck and the physical asthenia are the clinical signs most characteristic of the typhoid fever. (issr-journals.org) – a generic use of the definite article

Few studies have looked at the incidence of this cephalgia, but a 2012 study indicated that in Brazil, 37% of the population is susceptible of it. (researchblogging.org) – a specific use of the demonstrative pronoun

Headaches, also known as cephalgia, are classified as pain located in the head or neck region. (wisegeek.com) – a generic use of the zero article

The presented research outcomes might guide teachers of the English language while elaborating both grammar and vocabulary in the process of teaching. In addition to this, the article might contribute to the comprehension of approaches determining the choice of words in certain contexts from the psychological point of view. With regards to this, the methodology utilized in the article might encourage studies in the area of corpus linguistics concentrating on particular phenomena from the ESP sphere.

REFERENCES

- [1] Alexander, L. G. (1998). Longman English Grammar. Longman.
- [2] Baker, P. (ed.) (2012). Contemporary Corpus Linguistics. 2nd ed. New York: Continuum.
- [3] Halliday, M. A. K. et al. (2004). Lexicology and Corpus Linguistics: An Introduction. London: Continuum.
- [4] Leláková, E. & Grajciar, L. (2018). Lexico-semantic study of the English noun "cave" based on dictionary and corpus analyses. In: *Vysšeje gumanitarne obrazovanije XXI veka: problemy i perspektivy: materialy trinadcatoj meždunarodnoj naučno-praktičeskoj konferencii*. Samara: Samarskij gosudarstvennyj social'no-pedagogičeskij universitet. 120-123.
- [5] Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. (1985). A Comprehensive Grammar of the English Language. Longman.

Sources

English Web 2020 (enTenTen20). [Online] Available from: <https://app.sketchengine.eu/>. [Accessed: 27th January 2022]

Perne MAKPAL (Arkalyk, Republic of Kazakhstan)

The use of Internet resources in a foreign language lesson is very large, since the virtual environment of the Internet allows you to go beyond the time and spatial framework, giving its users the opportunity to communicate with real interlocutors on topics relevant to both sides.

The term educational Internet technologies is the most widely used in the scientific literature. In the methodology of teaching foreign languages, it should be understood as a set of forms, methods, methods, techniques of teaching a foreign language using Internet resources [2].

In other words, educational Internet technologies are the use of the Internet in teaching a foreign language.

The technological capabilities of the Internet allow you to create a real language environment for foreign language learners. Such an environment is created thanks to the possibility of real communication with native speakers in delayed mode (offline) or in real time (online). In addition, it is the ability to publish your own information, access to information resources, the ability to navigate the web using powerful search engines. All these truly unique opportunities create conditions for the organization of a modern educational process both in full-time and distance learning [3].

Internet information resources contain text, audio and visual material on various topics in different languages.

However, in order for students not to get lost in the abundance of information of different content and different quality, but to use it most productively to meet educational and professional interests and needs, it became necessary to develop special educational Internet resources aimed at teaching students to work with Internet resources. Unlike forms of telecommunications, educational Internet

resources are created exclusively for educational purposes. They can be developed in various subjects, including a foreign language [2].

In order to somehow deal with Internet services and its information resources that can be used in language education, it is necessary to systematize them.

E.S. Polat divides Internet services into two categories:

- interactive (e-mail, offline teleconferences, audio and video conferences, IRC);
- search engines (catalogs, search and meta-search systems).

Among the information and educational resources, E.S. Polat highlights:

- distance learning courses hosted on domestic and foreign educational servers;
- courses, programs designed for self-education;
- web quests, also designed for training;
- olympiads, quizzes, telecommunication projects;
- methodical associations of teachers of foreign languages;
- teleconferences for specialists;
- virtual consulting centers (for teachers, students, postgraduates);
- scientific associations of students, postgraduates.

In the English-language literature, five types of educational Internet resources are distinguished: hotlist – a list of Internet sites on the topic under study, treasure hunt - resembles a hotlist and a scrapbook, subject sampler - contains links to text and multimedia materials on the Internet, multimedia scrapbook – a collection of

multimedia resources, and webquest – a scenario for organizing students' project activities on any topic using the Internet [4].

Internet resources in a foreign language lesson allow you to provide:

- quick access to information;
- independent work in the classroom and at home;
- activation of cognitive skills;
- visibility of the studied material;
- development of communication skills, bringing them to automatism;
- development of intercultural competence;
- development of self-educational activity;
- training in cooperation.

But it should also be noted the negative features of using Internet resources in a foreign language lesson:

- rejection of the teacher;
- lack of speech interaction;
- lack of work in pairs, groups, etc.

According to O.V. Kim, access to information resources on the Internet implies a fairly fluent command of not only computer technologies, but also foreign languages. The priority value in the age of informatization is information. The way to success in many areas is access to information and the ability to work with it, of course, not only in your native language.

Thus, information technologies contain the following aspects: educational, developmental, cognitive, educational.

The educational aspect includes:

- * provision of operational consulting assistance to a wide range of trainees from scientific and methodological centers;

- * creation of a network of distance learning and professional development of teaching staff;

- * development, development of self-education skills, the ability to navigate information flows;

- * ability to work in groups of heterogeneous composition.

The cognitive aspect includes:

- * exchange of information, ideas, plans on issues of interest to participants, topics of joint projects, which helps to broaden horizons, increase their cultural level;

- * organization of various kinds of joint research work of students, teachers, students, researchers from various schools, scientific and educational centers of one or different regions or even different countries. The project method makes it possible to organize at the same time truly research, creative, or purely independent, applied practical activities of partners using a variety of methods and forms of independent cognitive and practical creative activity.

The developmental aspect includes:

- * development of the ability to extract information from a variety of sources, process it with the help of the most modern computer technologies, store and serve as long distances as necessary, to different points of the planet;

* creation of a genuine language environment (in conditions of compatibility of international telecommunication projects, regular teleconferences, as well as audio and video conferences, chats), contributing to the emergence of a natural need to communicate in a foreign language and hence the need to learn foreign languages.

The educational aspect consists of the following components:

* contributing to the cultural and humanitarian development of students on the basis of familiarization with the widest information of cultural, ethnic, humanistic plan;

* instilling the skills of genuine research activity, modeling the work of a scientific laboratory, a creative workshop.

RREFERENCES

1. Makarevich I.G. The use of the Internet in the German language lesson // Foreign languages at school. - 2001. - No. 5. - pp. 40-43.
2. Bim I.L. On the problem of specialized foreign language teaching at the senior stage of full secondary school // Foreign languages at school. - 2004. - No. 6. - pp. 23-25.
3. Fedorova G.I. Computers and the Internet in teaching a foreign language // Teacher. - 2003. - No. 1. - pp. 65-67.
4. Vladimirova L.N. Internet in foreign language lessons // Foreign languages at school. - 2002. - No. 3. - pp. 39-41.

USING INTERNET RESOURCES AT THE LESSONS OF ENGLISH

Aruzhan KOISHYBEK, Gauhar SEGIZBAEVA

(Arkalyk, Republic of Kazakhstan)

Speech competence-the development of communication skills in four main types of speech activity (speaking, listening, reading, writing). The formation of

communicative competence plays a leading role in teaching foreign languages, as it accurately reflects the subject area of "foreign language". Language is an important means of communication, without which the existence and development of human society is impossible. Today, the ongoing changes in public relations and means of communication require improving the communicative competence of students, improving their philological training. All this increases the status of the subject "foreign language" as a general education subject. In accordance with the new state standards for foreign languages, the main goal of the discipline "foreign language" is to form communicative competence, that is, the ability and readiness to implement interpersonal and intercultural communication of a foreign language with linguists. In order for students to focus on the content of their conclusions, it is important to give students the opportunity to think, solve various problems, and think about possible ways to solve these problems in English. The essence of the activity of communicative competence of teaching a foreign language is as follows: students have the opportunity to freely express their thoughts and feelings in the process of communication; each participant in communication remains in the center of attention of others; participants in communication feel safe from criticism, punishment for mistakes [1, p. 240]

The Internet is an indispensable assistant in teaching a foreign language. Communicating in a real language environment provided by the internet, students find themselves in real life situations. 244 students involved in solving many important, specific tasks will learn to respond spontaneously and adequately to them, stimulating the creation of original statements, and not template manipulation of language formulas. It is important to understand, convey content, and express meaning. The use of Internet resources in secondary school classes contributes to the effective assimilation of a foreign language. For example, when teaching 9th grade students, Internet resources can be widely used in the classroom. Many search engines offer dictionaries with a built-in speech synthesizer that allows their users to hear how any sentence in a foreign language sounds.

The use of internet resources simplifies the process of preparing for classes for the teacher, makes classes more diverse and interesting, since computer

telecommunications tools provide access to information resources of leading foreign electronic newspapers, magazines, encyclopedias. Thus, with the help of the Internet, you can turn your class into a news agency and your students into first-class reporters. This service is suitable for high school students, as it involves the art of large-scale reading and interpretation, as well as free speech. When working with computer technologies, the role of the teacher also changes, the main task of which is to support and direct the development of students' personality, their creative search. Communication with students is based on the principles of cooperation and joint creativity [2, p. 282]. In such conditions, a revision of the organizational forms of educational work that have developed today is inevitable: increasing the share of independent individual and group work of students, abandoning traditional lessons with the priority of the explanatory and methodological method of teaching, increasing the volume of practical and creative work of a search and research nature. So, to work on the topic "voices in nature protection", you can conduct a lesson in which students will learn to briefly read the content of the text using the Internet and write stories on a given topic.

The equipment of the lesson should include computers with access to the Internet, a CD ROM "a unique system for learning the Oxford Dictionary and new words", individual pages of the site "VOTE" and printed materials. At the beginning it is recommended to familiarize yourself with the review of the site "VOTE". Reading the stories of foreign peers is carried out on computers with access to the Internet [2, p. 284]. The task of students is to understand the content of a conversation written by students of other countries on one of the proposed topics of the project "voice", discuss it and share information with students of other groups. Students work in groups. The teacher provides assistance in case of difficulties. The next stage is for students to play the prepared texts. One student from each group briefly tells about the content of the letter, who wrote it, what country they came from, and the topic for an effective way to increase interest in the English language can be a conference on the topic "education system". 5 students will be selected, respectively, 5 countries: Great Britain, the United States, Russia, Germany and China. 5 reports are being prepared. When preparing this task, students use the

materials presented on the sites indicated by the teacher. The lesson contributes to the development of students' communicative competence. They have the opportunity to discuss the topic of education in different countries, ask a lot of questions on this topic, and compare the educational systems of different countries. This type of work is an effective tool for increasing interest in the language being taught, because students not only speak a foreign language, formulate questions and suggestions, but also learn a lot about cultural studies and country studies, the education system in other countries. Email Project is also an effective way to increase interest in learning a foreign language. The essence of this method is that students form their own teams, they participate in one of three projects: a competition to solve environmental problems, a city project, and an international competition to create a robot. In the course of their work, the teams compile a large number of documents: Introductory articles, technical reports, essays. One of the results of this project was the creation of the home page of the International Writing Exchange (International Writing Exchange).

The virtual reality site can help you learn a foreign language ([http: net / ~cssmith1 / vr. htm](http://net/~cssmith1/vr.htm))-a collection of original linguistic and extralinguistic materials collected on a Web server. Its importance lies in the fact that it brings directly to the classroom the true culture of the language country in which it is taught. In addition, classes do not depend on a specific city or place teachers were happy to visit once, but are based on materials from different people with different interests. Students are given the opportunity to communicate directly with these materials, and not with someone else's interpretation and analysis. The use of tasks and original materials based on internet resources is one of the most effective ways to achieve the main goals of teaching a foreign language. They contribute to the development of self-education activities aimed at mastering new experiences. Students learn to conduct research, systematically and clearly express their thoughts in writing, Send and receive a large amount of text, digital and graphic information, analyze the information received by them and offer new ideas. They learn to plan, monitor, and evaluate their activities. Tasks and project activities based on internet resources contribute to learning in cooperation, the formation of mutual assistance skills, and

the implementation of joint activities. Students will learn more about the lives and culture of people they know through chats, video conferences, forums, and email [3, p. 145].

REFERENCES

1. Galskova N. D. theory and practice of teaching foreign languages. Elementary school. Moscow: Iris press, 2014. 240 P
2. Rogova G. V. methods of teaching foreign languages in secondary schools. Moscow: Alliance, 2016. 282 P.
3. Solovova E. N. methods of teaching foreign languages. Moscow: Bilim Publ., 2002. 145

УДОСКОНАЛЕННЯ МОВНИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

**Оксана СТОЛЯРЕНКО, Олена СТОЛЯРЕНКО,
Людмила МАГАС (Вінниця, Україна)**

Соціальні відносини, стан розвитку науки і техніки, рівень наукового мислення впливають на моральні принципи і вимоги, що висувуються суспільством до особистості. Впливаючи на розвиток людини, процес виховання та освіти формує науковий, технічний, моральний та культурний потенціал суспільства. На сучасному етапі завданням вищої професійної освіти стає підготовка спеціаліста, готового до успішної цільової професійної діяльності, яка б задовольняла його матеріальні запити, сприяла реалізації його творчих проявів та відповідала соціально-економічним інтересам суспільства.

У процесі сучасної глобалізації та інтеграції, що передбачає міжнаціональне спілкування, знання іноземних мов має дуже велике значення. Стан вищої школи, розвиток міжнародних відносин, спрямованість на гуманізацію освіти вимагають сьогодні перегляду ціннісного ставлення до

вивчення іноземної мови у технічному ЗВО. Стає актуальним створення умов для формування освітнього середовища, в якому кожна інтелігентна людина, фахівець мали б змогу оволодіти іноземною мовою[2].

Останнім часом в контексті удосконалення професійно важливих якостей майбутніх інженерів-будівельників в ході вивчення іноземної мови значного поширення та актуальності набуває концепція знаково-контекстного навчання, що була розроблена А. А. Вербицьким. Знаково-контекстне навчання – це одна із форм активного навчання, що спрямована на професійну підготовку здобувачів вищої освіти і реалізується у вигляді системного використання професійного контексту. Згідно з цією методикою контекстне навчання опирається на теорію діяльності, відповідно до якої засвоєння соціального досвіду здійснюється внаслідок активної діяльності суб'єкта. Основною одиницею роботи надавача та здобувача освітніх послуг є не порція інформації, а ситуація у її предметній та соціальній визначеності; діяльність студентів набуває рис, у яких виявляються особливості навчальної та майбутньої професійної діяльності [1, с. 2].

Знаково-контекстний підхід на прикладі навчання іноземних мов у технічному ЗВО характеризується тим, що інформація під час навчання подається через «знаки» - тобто за допомогою інформативної складової: 1) через пояснення викладачем граматичного, країнознавчого, загальнонаукового, що містить професійну специфіку матеріалу; 2) через індивідуальну чи колективну роботу з навчальними посібниками, 3) через роботу на комп'ютері (у комп'ютерному класі) та за допомогою фонетичної складової; 4) через саму мову викладача, тобто шляхом безпосередньої вимови термінів та структур іноземною мовою; 5) через роботу з аудіо/відео матеріалами.

Далі наведемо алгоритм дій:

1. Введення та закріплення спеціальних термінів професійної спрямованості (згідно з темою заняття) іноземною мовою з перекладом їх на українську мову і з подальшим поясненням їх

значення, використовуючи наочні засоби. Це можна позначити як «знак-значення-образ».

2. Вивчення спеціальних термінів іноземною та українською мовами з подальшим тлумаченням їхнього професійного призначення спочатку українською, а потім іноземною мовами. Позначимо етап як «термін – знання – поняття».
3. Засвоєння професійних термінів іноземною та українською мовами у процесі виконання лексичних вправ та спеціальних завдань різних типів відповідно до структури: «термін-__вміння - зміст».
4. Розуміння практичного значення професійних термінів іноземною та українською мовами в процесі їх практичного застосування в різних видах діяльності за принципом «термін - навичка - досвід».

Під «вивченням» ми маємо на увазі розуміння сутності, під «засвоєнням» набуття умінь, навичок як форм реалізації знань, і, нарешті, під «розумінням практичного значення» - як знання та уміння, так і застосування у щоденному житті [5].

У процесі реалізації варіативних форм та методів навчання, що сприяють професійному розвитку студентів засобами викладання іноземної мови, ми розвиваємо колективну, креативну, рефлексивну та проектну види діяльності. Такі ж види діяльності розвиваються і під час вивчення технічних дисциплін. Таким чином, доцільно говорити про взаємовплив навчальних дисциплін загальнонаукового та технічного профілю[3].

Інженерну діяльність можна як єдність трьох типів діяльності: природничої (спрямована на пізнання природи), технічна (забезпечує створення технічних об'єктів і систем) і соціальна (орієнтована на пізнання закономірностей і потреб суспільства). У процесі вивчення іноземної мови у немовному ЗВО розвиток мовних компетенцій відбувається в аспекті розвитку професійних компетенцій за допомогою поступового поетапного вдосконалення інформативного, творчого, проектного, аналітичного, дослідницького та організаційного. Поняття «мовна компетенція» - це «реальність самої мови, що є багаторівневою системою, в якій виділяються

наступні рівні: фонемний, морфемний, лексичний, синтаксичний і текстовий. Кожен з них складає особливу підсистему мови, яка характеризується складом однорідних одиниць (фонем, морфем, слів, речень, текстом) і правилами, нормами їх використання. Оскільки мова в цілому є єдністю, то в реальному мовленні людей всі ці підсистеми представлені у взаємозв'язку. Тобто, слово сприймається у складі висловлювання, звуки мови і морфеми засвоюються у складі слова, яке може брати участь у певному висловлюванні, а висловлювання розуміється у тих промови чи певної ситуації спілкування» [1, с. 65].

Поетапно розглянемо механізм просування від навчальної діяльності до професійної:

На першому етапі навчання іноземної мови студентів технічних ЗВО здійснюємо навчальну діяльність академічного типу, поєднуючи семінарські (практичні) заняття з елементами лекції.

На другому етапі переходимо до квазіпрофесійної діяльності, використовуючи в навчанні такі ігрові форми, як діалог-ситуацію, інтерв'ю, конференцію-дискусію з заданої проблеми, сценки як імітації ділової гри та ін.

На третьому етапі використовуємо навчально-професійний напрямок, який виражається в написанні тематичних рефератів, у виступі з доповіддю з заданої проблематики іноземною мовою, в участі на студентських внутрішньовузівських, міжвузівських та міжнародних наукових конференціях з подальшою публікацією статей у збірниках за підсумками конференцій, олімпіадах та конкурсах місцевого та регіонального значення.

І нарешті, на завершальному четвертому етапі вдосконалюємо професійну діяльність на практиці, наприклад, здійснивши поїздку на виробничу практику в країну мови в рамках освітнього проекту міжнародного студентського обміну з подальшим написанням та захистом звіту, курсової роботи та здаванням проекту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вербицкий, А. А. Содержание, формы и методы обучения в высшей и средней специальной школе / А. А. Вербицкий / Теория и практика контекстного обучения в вузе. - М., 1984. - Вып. 7.
2. Столяренко О. В., Столяренко О. В. Особливості навчання іноземних мов студентів вищих навчальних закладів технічного профілю// Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мову сучасному мультлінгвальному просторі: матеріали Всеукраїнської науково-теоретичної конференції, 25 листопада 2020 р., Вінниця / гол. ред. Т. І. Ямчинська. – Вінниця, 2020. – 348 с. – С. 169–171.
3. Столяренко О. В. Особливості професійно-орієнтованого навчання іноземній мові в немовних ЗВО. [Електронний ресурс] / О. В. Столяренко, О. В. Столяренко // Матеріали XLIX науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 27-28 квітня 2020 р. – Електрон. текст. дані. – 2020. – Режим доступу:<https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2020/paper/view/9807>.
4. Столяренко Ок. В., Столяренко Ол. В. Термінологічні аспекти у визначенні сутності формування професійної компетентності майбутнього фахівця // Мова, культура та освіта: тези доповідей та повідомлень всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів і студентів / Гол. ред. Калетнік Г. М. Вінниця : ВНАУ. –14 квітня 2016.– 315 с. – С. 70–73.
5. Тавасиева, Б. А. Психолого-педагогические факторы успешности освоения иностранного языка в условиях университетского образования / Б. А. Тавасиева. — Владикавказ, 2007. – 211 с.

б. Трубникова Н. В. Профессиональное развитие будущих инженеров-строителей средствами иностранного языка: лексический практикум по английскому языку для студентов, обучающихся по специальности 270109.65 «Теплогазоснабжение и вентиляция» Н. В. Трубникова. –Ульяновск : УлГТУ, 2010. –157 с.

ІНОЗЕМНА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДЛЯ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

Наталья МИХАЙЛЮК, Олена БАЛАСАНЯН

(Харків, Україна)

Студенти, які навчаються за освітньою програмою «Банківська справа», вивчають навчальну дисципліну «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)». Метою викладання навчальної дисципліни є поглиблення набутих мовленнєвих компетентностей з іноземної мови та формування професійно-орієнтованої іншомовної комунікативної компетентності зі спеціальності. Основними завданнями вивчення цієї дисципліни є формування вміння орієнтуватися у професійних текстах іноземною мовою, ведення ділової кореспонденції, документації, написання звіту, резюме з урахуванням існуючих норм іноземного писемного мовлення для професійних цілей, придбання презентаційних навичок іноземною мовою.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

1. Елементи бізнесу («Економіка як наука», «Світові економічні системи», «Типи виробництва»);
2. Форми організації та структура бізнес-діяльності («Приватне підприємство», «Форма ведення бізнесу», «Господарські товариства»);
3. Персонал («Характеристика персоналу підприємств», «Підбір персоналу», «Оплата праці»);

4. Фінансування, контроль та облік фінансів підприємства («Фінансовий та розрахунковий контроль», «Джерела фінансування підприємства», «Капітал. Форми розрахунків підприємства»).

З точки зору формування професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи ці теми не достатньо наповнені відповідним змістом, оскільки головною метою викладання навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» є удосконалення у студентів загальних та професійно зорієнтованих комунікативних мовленнєвих компетентностей (лінгвістичної, перекладацької, соціолінгвістичної і програматичної) у галузі професійної діяльності. У межах нашого дослідження було доповнено деякі теми матеріалом, який сприяє розвитку професійної культури майбутніх фахівців банківських установ. Наприклад, тему «Характеристика персоналу підприємств» доповнити питаннями такого змісту: «Якісні характеристики трудових ресурсів», «Персонал підприємства», «Вмотивованість праці», «Організація і підготовка ділових зустрічей». Тему «Правила написання порядку денного для ділових зустрічей» можна такими питаннями: «Організаційна культура і якісне спілкування — фактори надійності ділових відносин», «Загальні етичні принципи та моделі ділового спілкування», «Морально-психологічна підготовка членів робочої групи до переговорів», «Мовні трафарети, які допомагають вести ділові розмови чи переговори» тощо. У зміст теми «Підбір персоналу», включити питання «Основні характеристики підбору кадрів», «Права робітників», «Відносини з колегами», «Проведення ділових зустрічей», «Робота в офісі». Тему «Правила ведення та написання протоколу ділових зустрічей» доцільно розширити і додати питання: «Поради новачкові в колективі», «Функції міжособистісного спілкування», «Перше враження» тощо [1].

Студентам, які навчаються за освітньою програмою «Банківська справа», також пропонується вивчення вибіркової навчальної дисципліни іноземною мовою «Комунікація у професійній діяльності». Робоча програма цієї навчальної дисципліни розглядає основи професійної комунікації, дозволяє зрозуміти природу мови як засобу спілкування, формує здатність

виконувати роль культурного посередника між рідною культурою та іноземною, успішно долати міжкультурні непорозуміння та конфліктні ситуації, виявити себе як комунікативну особистість, сприяє формуванню соціокультурного компоненту у професійній діяльності. Основні напрямки вивчення дисципліни — комунікативна особистість, професійна комунікація у діловому контексті, міжкультурне професійне спілкування [2]. З погляду розвитку когнітивного компоненту професійної культури, навчальна дисципліна «Комунікація у професійній діяльності» не достатньою мірою розвиває професійні вміння та навички, якими студент повинен оволодіти для подальшого професійного вдосконалення. Тому вважаємо доцільним доповнити зміст дисципліни темами, які сприятимуть розвитку професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи. Наприклад, у темі «Комунікація як основний чинник соціальної взаємодії» розглядаються такі питання: «Природа комунікації», «Функції комунікації в сучасному інформаційно-насиченому суспільстві», «Роль комунікації у суспільстві», «Специфіка ділового спілкування». Для формування професійної культури майбутніх фахівців актуальними можуть бути додаткові питання: «Ділова розмова по телефону», «Ділові прийоми», «Організація взаємодії ділових партнерів» тощо. Тема «Види комунікації» розкриває суть вербальної та невербальної комунікації. За програмою студенти опановують такі питання: «Засоби комунікації», «Вербальні та невербальні засоби спілкування», «Основні функції мови», «Форми мовного спілкування», «Основні вимоги до ділової розмови», «Ділова кореспонденція», «Види письмових документів». Цю тему можна доповнити питаннями: «Міміка та жести», «Підвищення ділового статусу за допомогою проксеміки» тощо.

Отже, вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням сприяє вдосконаленню володіння іноземною мовою, розширює знання про звичаї та культуру інших країн, підвищує здатність спілкуватися з іноземними фахівцями особисто, без перекладача, дає можливість продовжувати навчання за кордоном та використовувати знання іноземної мови на практиці, спілкуючись з іноземними колегами [3].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Іноземна мова (за професійним спрямуванням). Робоча програма навчальної дисципліни. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24732>
2. Комунікація у професійній діяльності. Робоча програма навчальної дисципліни. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24726>
3. Чиханцова О.А. Значення іншомовного професійного спілкування для студентів немовних ВНЗ. URL: <http://ap.uu.edu.ua/article/10>.

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННИХ КУРСІВ НА ПЛАТФОРМІ MOODLE

Марина БІЛОЦЕРКОВЕЦЬ (Суми, Україна)

Вимоги життя в умовах карантину змінили традиційну парадигму освіти, встановивши нові кореляції між явищами знання і незнання, відомим і невідомим, усвідомленням, які знання є вартими того, щоб бути пізнаними і які не є актуальними [4, с. 2]. З початком карантину засоби підготовки майбутніх спеціалістів у Сумському національному аграрному університеті змінилися. Освітняни активно впроваджують онлайн-навчання, використовуючи електронні курси на платформі Moodle.

Результати теоретичних досліджень знайшли своє втілення у створенні електронного курсу «Німецька мова». Крім того, дослідження дозволило сформулювати певні принципи для того, щоб ефективно планувати та організувати навчальний процес як онлайн, так і очно; створювати навчальний зміст для електронних курсів; сприяти пізнавальним процесам та підтримувати формування знань у студентів, враховуючи особливості покоління Z, до якого вони належать:

- Мотивація студентів до отримання знань потребує підтримки та визначення. Необхідно мотивувати студентів зрозуміти внутрішню логіку дисципліни, отримати знання та структурувати їх у кластери з урахуванням

таких компонентів знань: «Я знаю, що» (інформація про зміст їхніх знань та незнання); «Я знаю, як» (інформація про вивчені алгоритми, що стосуються шляхів формування, розвитку та трансформації знань); «Я знаю, з якою метою» (розуміння значення інформації та діяльності з її отримання); «Я знаю» (самовизначення цих знань та відповідної інформації) [1].

- Навчальний матеріал має бути представлений у соціокультурному фоні. Знання відображають багато мотиваційно-сміслових, ціннісних факторів і цільових залежностей, які є ключовими для розкриття та розуміння суб'єктивного світу людини. Знання навряд чи можна отримати в повному обсязі, якщо не враховувати зазначені вище фактори залежно від умов життя людини, від того, як організована її взаємодія з природою та суспільством [5].

- Вирішальний механізм формування знань сьогодні вже не може базуватися на запам'ятовуванні. Будь-яка інформація може бути доступна миттєво, завдяки сучасним досягненням технологій. Студенти не повинні перевантажувати свій мозок марними знаннями, основний відсоток яких, як показує практика, згодом не використовується, але їхній розумовий резерв повинен бути звільнений і переорієнтований на розвиток їх умінь мислити, аналізувати, аргументувати і в кінцевому підсумку приймати правильні рішення [1;2].

- Необхідно заохочувати студентів проявляти ініціативу у навчанні. Студент має бути активним учасником навчального процесу. Сучасні вчені стверджують, що здобуття знань є безперервним процесом реконструкції досвіду. Джерелом знань є не фактичні дисципліни, а соціальна та індивідуальна діяльність студента. Зміст освіти представлений у вигляді міжпредметних систем знань, засвоєння яких потребує від студентів колективних зусиль щодо вирішення проблем, реконструкції практичної діяльності, гейміфікації занять, розвитку індивідуальної навчальної самостійності [6].

- Позитивні відгуки щодо навчальної діяльності студентів повинні

постійно надаватися викладачами. Освітняни мають бути залучені в міцні наставницькі стосунки, хоча їхні межі та доступність мають бути чітко обговорені зі студентами. Сприятливе середовище для чесної дискусії забезпечує критичну взаємодію між студентами та науковцями, дає можливість студентам висловлювати свою думку та заохочує їх до більш аналітичного вивчення предмета [5].

- Слід надавати перевагу візуальним методам надання інформації. Поєднання слів і зображень дає потужний навчальний вплив, особливо коли слова та образи стають значущими, оскільки містять раніше засвоєні знання. Ефективне закріплення вивченого в основному запускається візуально. Оскільки візуальне уявлення забезпечує фактичний запуск повної пам'яті, засвоєні знання переносяться з робочої пам'яті в довгострокову пам'ять. Необхідно забезпечити студентів численними наочними матеріалами, такими як: ілюстрації, інфографіка, схеми, презентації. Хронометраж або ескіз добре підходять для створення конспектів для повторення навчального матеріалу студентами, оскільки вони сприяють здатності студентів розуміти відношення цілого до різних його частин і сприяють їхньому осмисленню [1;2].

- ІКТ є непересічно важливими для формування знань студентів покоління Z. Кліпове мислення студентів покоління Z передбачає фрагментарне сприйняття інформації, бажано з малюнками та анотаціями. Читання класичних підручників з кожним роком стає все більш неефективним. Тому навчальний процес можна перенести в цифровий простір, де можна підтримати осягнення нових знань за допомогою веб-сайтів, подкастів, симуляцій, інтерактивних підручників на YouTube, освітньої гри в Інтернеті та посилань на надійні джерела в Інтернеті. Діагностику та контроль засвоєних знань можна ефективно виконувати за допомогою багаторівневих верифікаційних тренінгів та атестаційних тестів онлайн [1].

Отже, реальні умови життя в період пандемії вимагають серйозного переосмислення традиційних методів навчання та спілкування в академічному середовищі. Результати теоретичного узагальнення виявили необхідність

забезпечення ефективності процесу формування знань з урахуванням досягнень сучасних педагогічних підходів, створених для емерджентного навчання, та психологічних особливостей студентів покоління Z [1;4].

Пандемічне та постпандемічне суспільство вимагає від освітян та науковців проведення важливих змін у вищій освіті, таких як перехід до діяльності, орієнтованої на студента, впровадження освітніх цифрових платформ та змішаної системи занять, сортування важливих знань відповідно до фактора їх емерджентності та принципу перформативності [3].

Виявлено, що когнітивні стилі студентів, а також навчальні та діагностичні підходи викладачів також потребують адаптації до особливостей онлайн-навчання. Для того, щоб залишатися затребуваними в епоху штучного інтелекту, молоді люди повинні постійно вчитися, здобувати нові навички та бути гнучкими у зміні своєї діяльності [3].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Bilotserkovets, M., Fomenko, T., Kobzhev, A., Berestok, O., Shcherbyna, Y., Krekoten, O., & Kurinnyi, A. (2021). Dual Nature of Students' Knowledge Formation in the Pandemic Period: Pedagogical and Psychological Aspects. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 13(3), 246-261. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/13.3/450>
2. Bubich, O.A., Gilevich, E.G., Lushchinskoi, O.V., & Savich, E.V. (2016). Clip thinking and organization of the pedagogical process at the university. Modeling of effective speech communication in the context of academic and professionally oriented interaction. BSU. URL: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/159350/1/65-71.pdf>
3. Chang, H.S. (2020). Online Learning in Pandemic Times. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(2Sup1), 111-117. URL: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.2Sup1/296>
4. Verburgt, L. (2020) The History of Knowledge and the Future History of Ignorance. *KNOW: A Journal on the Formation of Knowledge*, 4(1). 1-24. URL: <https://doi.org/10.1086/708341>

5. Weinstein, Y., Madan, C.R., & Sumeracki, M.A. (2018). Teaching the science of learning. *Cognitive Research: Principles and Implications*,3(2). URL: <https://doi.org/10.1186/s41235-017-0087-y>
6. Zhu, X., & Liu, J. (2020). Education in and After Covid-19: Immediate Responses and Long-Term Visions. *Postdigital Science and Education*,1(1). URL: <https://doi.org/10.1007/s42438-020-00126-3>

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF MEDICAL STUDENTS

Mariia ALEKSIEIEVA (Kharkiv, Ukraine)

Foreign language education of future doctors in Ukraine is being reformed taking into account the main achievements of European countries, according to such Council of Europe documents as "Bilingual education: key strategic objectives", "European guidelines for language education: study, teaching, evaluation" [2], "European language portfolio ", " On modern languages "[4] and requirements for European exams.

Personal (international conferences, seminars, scientific internships) and virtual communication (e-mail, Skype) with foreign colleagues, with English-speaking patients treated in Ukrainian clinics, reading scientific articles from various scientific medical journals, working with English-language medical sites makes high demands. requirements for the level of foreign language training of medical students.

A foreign language, being a compulsory, but not a leading discipline in non-linguistic universities, should, on the one hand, be a tool for acquiring knowledge, and on the other hand, perform an educational function through the subject, aimed at instilling love for one's profession, forming a respectful attitude towards other cultures, spiritual and moral values of different peoples, the formation of the intellectual potential of the individual and the professional competence of the future specialist. Teaching a foreign language contributes to the realization of the modern goal of education - the education of a professional specialist capable of quickly

solving professional problems using the potential of the global information space. In this case, the process of forming the professional foreign language competence of students of medical universities in the information and educational environment acquires special significance. Some researchers believe that we should talk about the assimilation by students of special knowledge, skills and abilities necessary for the future activities of a specialist. So, B.M. Bim-Bad believes that professional training is “a system of professional training aimed at accelerating the acquisition of the skills necessary for the student to perform a specific job, a group of jobs” [3, p. 223].

Exploring the specifics of teaching foreign languages in universities of various profiles, a number of scientists (P. Bekh, L. Birkun, T. Kavitska, O. Kiselova, V. Maslova, S. Nikolaeva) define competence as a set of knowledge, skills and abilities formed in the process learning a particular discipline, the ability to perform certain activities based on the acquired knowledge, skills and abilities. I.A. Zimnyaya, considering key competencies as a new paradigm of the result of modern education, defines the professional competence of a graduate of a non-linguistic university not only as a volume of general scientific and specialized knowledge, but also as a level of foreign language proficiency sufficient for successful functioning in situations of professional foreign language communication [5, p. 130].

Based on the analysis of scientific sources, an own understanding of the concept under study has developed. At the same time, we want to emphasize that the “professional” component is considered in this paper in the aspect of the profession of a doctor. Professional foreign language competence is a dynamic integrative quality of a person, which implies that she has a certain amount of language knowledge, the ability to apply them in the subject area of medicine and allows her not only to navigate in foreign medical literature, extract valuable information from it, but also use a foreign language as a means of professional communication. The point of view of V.D. Borshovetska agrees with the opinion of Ignatenko V.D., who emphasizes that “the formation of cognitive interests is a necessary prerequisite for the professional training of specialists and the formation of their professional interests” [1, p. 130].

A technology for implementing a theoretical model has been developed,

which forms the basis for practical actions for building a pedagogical process for the formation of professional foreign language competence of medical students in an information educational environment: the structure of software and methodological support and its content, innovative methods (a student's language portfolio, an elective special course "Medical English" , thematic lesson plans, taking into account the possibilities of the information and educational environment; guidelines for conducting classes in a foreign language in a multimedia computer class; a set of problem situations on medical topics; a system of exercises; textbooks "English for medical students" in 2 parts and "Medical English" ” (“Faculty of Medicine”, specialization “Health Care”)

Developing a methodology for the formation of professional foreign language competence of students, we took into account the components of the content of teaching a foreign language in a medical university: a) language and speech material in general medical terminology, b) professionally oriented texts, c) topics and situations of professional communication in the field of medicine, d) sociocultural knowledge, skills and abilities, e) non-verbal means of communication. It is determined that this process should have a practical orientation, be focused on socially active learning, joint activities and dialogical communication of the subjects of the educational process. The formation of professional foreign language competence of students of a medical university will proceed with great results if it is based on specially organized educational activities in the information educational environment using information and communication technologies that create conditions for students to work on all types of foreign language speech activities and for real communication in the field of professional communications. Based on the analysis of the existing system of professional training in a medical university, we came to the conclusion that in the conditions of an information and educational environment, it is in need of new educational technologies that are not provided by existing approaches to learning. The student must be taught to use a foreign language as a tool for critical analysis, scientific research, experimentation and cooperation, a source of information within the profession required for a successful existence in the modern information society.

REFERENCES

1. Ignatenko V.D. Electronic case for teaching future translations of annotative and abstract translation / O. B. Bigich, D. A. Rusnak, V. 5 V. Strilets, T. I. Korobeinikova, O. V. Yaroshenko, V. D. Ignatenko / Zag. i Sciences. ed. O. B. Bigich // Case study and podcast of the technology of molding intercultural competence: coll. monograph. - K.: View. center of KNLU, 2017. - S. 117-132.

2. Global European Recommendations for modern education: education, presentation, evaluation [text] / sciences. ed.: prof. S. Yu. Nikolaev. - Kiev: Lenvit, 2003. - 273 p.

3. Psychology and pedagogy: just about the complex. Popular essays and sketches / B. M. Bim-Bad. - M.: Publishing House of MPSI; Voronezh: NPO "MODEK", 2010. - 144 p.

4. Recommendation No. R to the Committee of Ministers for the Radiation of Europe [Electronic resource]: About contemporary movies: praised. By the Committee of Ministers on 17 February 1998 at the 623rd meeting of intercessors of the ministers. – Access mode: www.coe.kiev.ua/docs/km. – Name of the screen.

5. Zimnyaya I.A. Psychological aspects of teaching speaking in a foreign language: Book. For the teacher. - 2nd ed. – M.: Enlightenment, 1985. – 160 p.

DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS IN THE ESP CLASSROOMS AS A MEANS OF FORMING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MILITARY AVIATION ENGINEERS

Valentyna RYBIAK (Kharkiv, Ukraine)

Living in a contemporary information society poses a new challenge to educators. Much time has passed since a teacher and books were the only sources of information and knowledge future specialists applied in their job after graduating from the university. Nowadays students deal with large flows of information on daily

basis, and it is crucially important to teach them to analyze information, to differentiate trust-worthy pieces of information and fakes and to make conclusions based on facts, personal assumptions and considerations.

The objective of this work is to substantiate the importance of critical thinking skills for forming professional competence of future military aviation engineers.

Critical thinking is a complicated mental activity that results in gaining an ability to draw conclusions, to prove personal point of view and obtaining a skill of giving substantiated considerations. It plays a great role for developing an independent and successful personality. The personality with highly developed critical thinking skills is able to analyze and compare information, evaluate how reliable different sources of information are, he/she can ask questions, make assumptions, consider alternatives, face the problem and offer solutions. Specialists with these qualities are in great demand with employers, so the primary goal of professional training is to evolve the above mentioned skills in students.

ESP teachers use specialized textbooks, authentic audio and video clips and authentic printed texts at the lessons with future military aviation engineers.

At the beginning of the ESP course cadets study the topic “Aircraft Basics”. It includes the basic structure of an aircraft, parts of an airplane, parts of a helicopter and spatial relationships. Cadets learn in English how to name different parts of aircraft, types of maneuvers they can perform and how different structural elements help a pilot to control the movements of an aircraft. At this initial stage for developing critical thinking skills cadets are given the task to find the odd word. For example: pitch – yaw – *dive*, *maneuver* – ascend – descend, *ascend* – dive – descend, horizontal stabilizer – rudder – *skid*. Their task is not only to choose the word, but also give detailed substantiation of their choice. Cadets are also asked to find common features and differences between helicopter and airplane structures and to discuss the following issues:

- *Why do various types of aircraft have the same basic structure but can perform different missions?*
- *What makes a helicopter such a unique aircraft?*

- *What maneuvers can a fixed –wing aircraft perform, but a helicopter cannot?*
- *What movable and unmovable flight control surfaces can you name? How do they differ? What functions do they serve?*

The set of topics that covers the detailed study of aircraft types includes several stages. At the preparatory stage cadets learn the words that denote the specifications all aircraft are characterized by. For example: *length – довжина, weight – вага, combat range – радіус ураження, service ceiling – максимальна висота польоту, maximum take-off weight – максимальне підйомне навантаження, payload – корисне навантаження, wingspan – розмах крила etc.*

At the next stage cadets read authentic texts and watch video about different types of aircraft and complete the table with necessary data as given below:

The name of a bomber	B-1b Lancer
Low level speed	0,92 Mach (1158 kl/hr)
Type/role	Low-altitude strategic bomber
Design (type of a wing)	Swept-wing (angle can be changed from 15 degrees to 67.5)
First flight/produced	1994 / 1998
Length	45 meters
Wingspan	42 m fully deployed/extended, 24 in swept-wing back position
Engines (number, types)	4 turbofan engines, each produces 17 390 pound-force thrust (LBF = 65 кН) dry and the thrust of 30 780 (= 139 кН)with afterburner on
Crew	4 (2 pilots, offensive system officer, defensive system officer)
Systems onboard	Terrain following system
Combat range	5543 km
Service ceiling	18000 m (can fly at 60 m)
Weapon bays (number; internal/external)	8 external hard points for 23000 kg of ordnance, 3 internal bomb bays that carry 34000 kg of ordnance

Cadets are given individual tasks and complete the data about different aircraft. They ask questions to each other and exchange information. On the basis of received information cadets make conclusions about the appropriateness of employing these aircraft for certain missions. Much attention is paid to revealing peculiarities of the structure and their influence on the specifications, finding strong

and weak points. These activities undoubtedly facilitate the development of critical thinking skills.

One of the efficient ways that can help to master critical thinking skills is creating life-like situations. Cadets, for instance, can imagine themselves as the members of operational headquarters and their task is to decide what aircraft can be deployed for a certain operation and to stipulate their point of view. While performing cadets have to refer to trusted information and verified sources and use the following set expressions: *I cannot agree with you, I totally disagree, I see your point but, how can you prove...? I am absolutely sure...*

After reading the text cadets can do an information-gap exercise. It helps to systematize and analyze the information.

It was designed as .....

It is used for....

It can perform....

It has.....to

It is equipped with....technologies

It is characterized by...

The task helping to teach to put forward hypotheses and prove them is the description of themed pictures. While doing the task, cadets should use linking words, phrases and expressions which help them to explain, analyze, suggest, compare and contrast (*one reason for this is..., one solution would be to..., as I am informed..., taking...into consideration..., on the other hand... etc.*)

The ESP lessons give teachers countless possibilities to facilitate their students' critical thinking skills and, as the paper proves, it enhances the professional competence of future military aviation engineers.

REFERENCES

1. Рудницька К.В. Сутність понять «компетентнісний підхід», «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність» у світлі сучасної освітньої парадигми. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Вип. 1(38). С. 241-244.

2. Sladjana Zivkovic. Critical Thinking Development in the ESP Course for Engineering Students Based on Bloom's Taxonomy. *4th International Conference On Research In Humanities and Social Studies 7-9 May 2021*. Milan-Italy. URL: <https://www.dpublication.com/wp-content/uploads/2021/05/4-1004.pdf> (дата звернення: 17.02.2022).
3. Air Force. Book 1. Gregory L. Gross, Jeff Zeter\Express Publishing, 2011. 38p.

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Катерина БАБЕНКО (Запоріжжя, Україна)

Викладання іноземної мови на немовних факультетах передбачає формування у студентів навичок спілкуватися англійською мовою в професійній галузі. Актуальність обраної теми: розбір існуючих технологій навчання професійного спілкування. Новизна дослідження: впровадження активних засобів професійної англомовної підготовки студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Викладачі вважають, що вміння спілкуватися англійською мовою на професійному рівні значно підвищує конкурентоспроможність фахівця [1, с. 4; 2, с. 24]. Володіння мовою допомагає спеціалісту контактувати з англомовними колегами з інших країн, брати участь в обговоренні виробничих питань, підтримувати розмову в повсякденному та професійному спілкуванні [1, с. 4; 5, с. 17-18].

Н. Є. Дмитренко головною метою успішного професійного контактування вважає присутність співпраці педагога і студента, наявність спеціальних знань в соціальній та культурній сферах [1, с. 4]. Н. Є. Огородник признає, що в процесі розвитку професійної компетентності фахівця особливе значення має професійна ідентичність. Вона сприяє постійному ефективному вдосконаленню навичок професійного спілкування [2, с. 25]. О. С. Синєкоп наполягає на комплексному формуванні іншомовної компетентності з урахуванням розвитку всіх видів іншомовної діяльності [4, с. 4].

В. О. Юхименко впроваджує особистісно-діяльнісний підхід до навчальної діяльності студентів. Педагог радить враховувати психологічні якості студентів при навчанні спілкуванню [6, с. 20]. Особливу увагу викладач надає вмотивованості навчання студентів [5, с. 21]. Н. Є. Огородник [2, с. 25] та В. О. Юхименко [5, с. 19-21] навчають студентів самостійно оволодівати необхідними навичками іншомовного спілкування, вчитися самооцінці комунікативної компетентності, добиватися ефективності у власній професійній комунікації з колегами.

Вдосконаленню фахових навичок, на думку Н. Є. Огородник [2, с. 26] та В. О. Юхименко [5, с. 19-20], сприяє володіння професійною термінологією та типовими для ділового мовлення кліше. Н. Є. Дмитренко [1, с. 6], О. С. Синєкоп [3, с. 10], В. О. Юхименко [6, с. 20] для формування навичок англomовного спілкування пропонують студентам мовленнєві професійні ситуації. Н. Є. Дмитренко в залежності від навчальної мети використовує ситуації ізольовано або у комплексі [1, с. 6].

О. С. Синєкоп здійснює формування професійного спілкування засобами диференційованого навчання [4, с. 4]. Педагог пропонує практичні вправи для із урахуванням різного рівня компетентності студентів. [4, с. 6-13]. Особливу увагу викладач надає зв'язку іноземної мови з фаховими дисциплінами, використанню на заняттях з іноземної мови автентичних матеріалів, проектній діяльності, рольовій грі. В. О. Юхименко [6, с. 23] для активізації формування професійної іншомовної компетентності використовує відеозаписи, різні види діалогів, наближені до реальних умов комунікативні ситуації [6, с. 23].

Мета дослідження – проаналізувати пропоновані технології формування у студентів навичок професійного спілкування англійською мовою.

Короткий опис методів виконання дослідження. Низька мотивація студентів до оволодіння професійною термінологією пояснюється недостатньо сформованими навичками самостійної роботи. При застосуванні диференційованого навчання студенти можуть працювати в парах, малих групах або особисто. Студентам пропонуються різнорівневі завдання, які вони

обирають без допомоги викладача. Якщо студенти працюють в парах або малих групах по 3-4 особи, їм доводиться спілкуватися між собою, розподіляти ролі, запропоновані в ситуаціях.

Студентам надаються зразки діалогів на професійну тематику: «Влаштування на роботу», «Телефонна розмова з компанією», «Замовлення номеру в готелі», «Знайомство з фірмою», «Обговорення планів роботи» тощо.

Студенти читають діалоги по ролях вголос, перекладають кожний свою роль або (за бажанням) міняються ролями при перекладі. За можливості діалоги прослуховуються колективно. Паралельно студенти слідкують за текстом. На практичному занятті викладач звертає увагу на професійну термінологію та кліше, характерні для ділового мовлення.

Для ефективного засвоєння професійних фраз та термінів студентам надаються картки за певною темою. На кожній картці написана фраза або термін англійською мовою та мовою перекладу. Студенти повинні знайти правильні відповідності. Якщо в групі формується декілька малих груп, можна провести змагання: яка група скоріше збере картки.

Корисним є розподіл кліше на дві групи. До першої групи включаються фрази, які вживаються в загальному діловому спілкуванні (Let me introduce myself. Let me introduce my staff to you. I'd like you to meet Mr. White. Let's get down to business). До другої групи студенти відносять фрази, характерні для спеціальності (What is the total annual output of the factory? We would like to buy a consignment of your products. Who will coordinate the cooperation?). Кожне слово необхідно використати у реченні. Надану фразу необхідно продовжити двома-трьома реченнями. Таким чином, студенти навчаються вживати специфічну термінологію не ізольовано, а в тексті.

Після опрацювання всіх фраз та слів студентам навчаються спілкуватися на запропоновану тему, вживаючи вивчені кліше. За бажанням студенти можуть записати діалог у ролях, а потім прочитати його. Слід звернути увагу майбутніх фахівців, що на вищу оцінку будуть заслуговувати усні, але граматично правильні висловлювання. Зауважимо, що студенти мають

побудувати спілкування на близьку для них тематику або обговорити ситуацію, що дійсно мала місце на виробництві.

Результати дослідження. Урахування рівнів володіння іноземною мовою мотивує студентів до самостійного опрацювання пропонованої теми. Врахування психологічних особливостей сприйняття інформації створює для студентів комфортне оточення, активізує їхнє бажання засвоїти навчальний матеріал. Уведення елементів гри, змагання, наближення навчальних ситуацій до реальних або обговорення справжніх ситуацій допомагає студентам у розвитку навичок іншомовного спілкування.

Висновки. При формуванні у студентів навичок професійного спілкування ефективними являються технології професійно-орієнтованого спілкування, професійної ідентичності, диференційованого навчання. Опрацювання навчального матеріалу за допомогою різнорівневих завдань допомагає студентам швидше засвоїти мовні особливості своєї спеціальності. Комплексне використання активних методів навчання сприяє ефективному формуванню навичок професійного спілкування англійською мовою.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дмітренко Н. Є. Теоретико-методичний аспект професійно орієнтованого англомовного спілкування. *Іноземні мови*. 2020. № 1 (101). С. 3 – 9.
2. Огородник Н. Є. Професійна ідентичність як фактор формування англомовної комунікативної компетенції майбутніх моряків. *Іноземні мови*. 2017. № 4 (92). С. 23 – 29.
3. Синєкоп О. С. Критерії оцінювання результатів диференційованого навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх ІТ-фахівців. *Іноземні мови*. 2019. № 3 (99). С. 3 – 17.
4. Синєкоп О. С. Принципи диференційованого навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх ІТ-фахівців. *Іноземні мови*. 2019. №1 (97). С. 3 – 15.

5. Юхименко В. О. Зміст професійно орієнтованої компетентності в англомовному діалогічному мовленні курсантів з інформаційних систем та технологій. *Іноземні мови*. 2019. №1 (97). С. 16 – 21.

6. Юхименко В. О. Психолого-педагогічні чинники формування професійно орієнтованої англомовної компетентності в діалогічному мовленні майбутніх офіцерів. *Іноземні мови*. 2019. № 3 (99). С.18 – 25.